

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ
(201-300.SAYILAR)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan Ali BODUR

Danışman: Prof. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

TOKAT - Haziran 2023

Bilimsel Etik Sayfası

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Alpay Doğan Yıldız danışmanlığında hazırlamış olduğum “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (201-300. Sayılar)” adlı Yüksek Lisans tezimi bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun olarak hazırlandığımı, atıf ve alıntıları kaynak göstererek belirttiğimi beyan eder aksi hâlde her türlü yasal sorumluluğu kabul ederim.

12/06/2023

Hasan Ali BODUR

Jüri Kabul ve Onay

Hasan Ali BODUR tarafından hazırlanan “**Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (201-300. Sayılar)**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 22.06.2023 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Üye (Başkan): Prof. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

.....

Üye: Doç. Dr. Şeyma BÜYÜKKAVAS KURAN

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Emel HİSARCIKLILAR

.....

ONAY

... /06 /2023

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Bu günleri göremeyen tüm aile fertlerime
minnet ve rahmetle...

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sürecinde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çalışmanın her anında yanımda olduğunu hissettiren kıymetli hocam Prof. Dr. Alpay Doğan Yıldız'a, birlik içinde bu çalışmamızı gerçekleştirmede yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Beyhan Arıkan, Taner Sarıtaş ve Rabia Elif Özsoy'a, maddi manevi tüm çabaları ile benimle birlikte olup güzel temennilerde bulunan aileme teşekkür ederim.

ÖN SÖZ

Mart 1990 tarihinde yayımlanmaya başlayan *Dergâh* dergisi, edebiyat dergisi olmasının yanında sanat ve kültür dergisi olma özelliği de taşır. Bu bağlamda Türk edebiyatına katkıları olan ve özellikle yakın dönem Türk edebiyatının gelişiminde etkileri bulunan bir dergidir. “*Dergâh* Dergisinde Şiir Eleştirisi (201-300. Sayılar)” başlıklı bu çalışma planlandığında *Dergâh* dergisi üzerine lisansüstü düzeyde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştı. Derginin önceki sayıları, öğrencisi olduğumuz anabilim dalında diğer öğrenci arkadaşlarımız tarafından çalışıldığından biz de çalışmamızı 201-300. sayılar üzerine planladık, bu sayılardaki şiir ve şairler üzerine yazıları derledik ve değerlendirdik.

Dergâh dergisinde başta şiir ve hikâye olmak üzere birçok edebî ürün yayımlanmıştır. Bu edebî türlerin yanı sıra yine dergide pek çok şair/yazar üzerine yapılan araştırma inceleme, değerlendirme yazıları da kendine yer bulmuştur. Bu çalışmada, şiir ve şairler üzerine yazılan yazılar incelenmiştir. Öncelikle dergide bulunan şiir ve şairler üzerine yazılan yazılar tespit edilmiş, ardından yazılar konularına göre sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir. Dergide yer alan şiir ve şairler üzerine yazılan yazılar, bir bütün olarak ortaya çıkarılmıştır. Yazılar, daha çok yakın dönem Türk edebiyatı üzerinedir. Ancak, Türk şiirinin önceki dönemleri hakkında yazılar da mevcuttur. Çalışmanın şiirle; özellikle de yakın dönem Türk şiiriyle ilgilenen okurlara, bu alanda çalışan araştırmacılara ön kaynak olacağına inanıyoruz.

Dergâh dergisinde yer alan şiir ve şairler hakkındaki yazıları önce dergi sayı sırasına göre tespit ettik, ardından yazarlarına göre alfabetik olarak sıraladık ve son olarak da yazıları konularına göre sınıflandırdık. Ardından derginin şiir eleştirisi yönünü ortaya koymak amacıyla yazıları “Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları”, “Şairler Hakkında Yazılar”, “Şiir İnceleme Yazıları”, “Poetika Yazıları”, “Şiir Toplulukları ve Dönemleri Hakkında Yazılar” başlıkları altında değerlendirdik.

Hasan Ali BODUR
Haziran 2023
Tokat

ÖZET

DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ

(201-300.SAYILAR)

BODUR, Hasan Ali

Yüksek Lisans Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Alpay Doğan YILDIZ

Haziran 2023, x+138 sayfa

Dergâh, edebiyatla ilgilenen herkesin en azından adını duyduğu, dergi hakkında az çok bilgi sahibi olduğu, aynı zamanda Türk edebiyatında varlığını uzun süre devam ettiren bir dergidir. Dergi, yayımlandığı süre boyunca -Mart 1990/ Şubat 2022- aylık olarak çıkarılmıştır.

Dergâh adında bir dergi ilk kez 15 Nisan 1921’de çıkmıştır. Ancak tezimize konu olan dergi, Mart 1990’da çıkarılan *Dergâh* “*Edebiyat, Sanat, Kültür Dergisi*”dir. Dergide kültür sanat konularında yazılara yer verilir. Merkezine edebiyatı alan *Dergâh*’ta şiir ve hikâyeler yayımlanır. Usta şairlerin, hikâyecilerin eserlerinin yanında henüz duyulmamış veya yeni yeni duyulmaya başlayan isimlerin eserleri de dergide görünür.

Dergâh’ta, hikâye, roman, şiiri konu edinen yazılar da yayımlanmıştır. Bu çalışmada *Dergâh* dergisinin 201-300. sayıları içinde geçen şiir, şair ve şiir eleştirisi hakkındaki yazılar üzerinden “*Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi*” konusunu ele aldık. Dergiyi bu tür yazılar ekseninde değerlendirmek amacıyla şiir ve şairle ilgili yazıların tespitini yaptık. Bu yazıları belli başlıklar altında sıralayarak ilgililerin dikkatine sunduk. Yazıları konularına göre gruplandırıp her grubu örnek yazılardan yola çıkarak değerlendirdik.

Anahtar Kelimeler: Dergâh Dergisi, Şiir, Şair, Eleştiri, Türk Şiiri.

ABSTACT
ARTICLES ON POETRY IN JOURNAL OF DERGÂH
(201-300. ISSUES)

Bodur, Hasan Ali

Turkish Language and Literature Department

Thesis Advisor: Alpay Doğan YILDIZ

June 2023, x + 138 pages

Dergâh is a magazine that everyone who is interested in literature has heard of at least, has more or less information about the magazine, and has also maintained its presence in Turkish literature for a long time. The journal was published monthly -March 1990/February 2022- during the period of its publication.

A magazine called “*Dergâh*” was first published on April 15, 1921. However, the journal that is the subject of our thesis is *Dergâh* “*Literature, Art and Culture Journal*”, which was published in March 1990. The journal includes articles on culture and arts. In addition to the works of master poets and storytellers, the works of names that have not yet been heard or are just beginning to be heard appear in the magazine.

Articles on stories, novels and poetry were also published in the *Dergâh*. In this study, the 201-300. We discussed the subject of “Poetry Criticism in *Dergâh* Magazine” through the articles about poetry, poets and poetry criticism in the issues. In order to evaluate the magazine on the axis of such articles, we determined the articles about poetry and poets. We have listed these articles under certain headings and brought them to the attention of the interested parties. We grouped the articles according to their subjects and evaluated each group based on sample articles.

Keywords: *Dergâh* Magazine, Poetry, Poet, Criticism, Turkish Poetry.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Bilimsel Etik Sayfası	i
Teşekkür	iv
Ön Söz	v
Özet	vii
Abstact	viii
İçindekiler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.x
Kısaltmalar	ii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ (201-300. SAYILAR)	
1.1. Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları	10
1.2. Şairler Hakkında Yazılar.....	18
1.3. Şiir İnceleme Yazıları	25
1.4. Poetika Yazıları.....	32
1.5. Şiir Toplulukları ve Dönemleri Hakkında Yazılar	38
1.6. Sonuç	44
BÖLÜM 2: DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ YAZILARI LİSTESİ	
2.1. Dergi Sırasına Göre Yazılar	49
2.2. Yazar Adlarına Göre Yazılar	74
2.3. Konuya / Hakkında Yazılana Göre Yazılar	93
KAYNAKLAR.....	117
EKLER	123
Ek 1 Dergâh Dergisi 201.Sayı Ön Kapak.....	123
Ek 2 Dergâh Dergisi 201.Sayı Arka Kapak	124
Ek 3 Dergâh Dergisi 300.Sayı Ön Kapak	125

Ek 4 Dergâh Dergisi 300. Sayı Arka Kapak	126
Ek 5 Dergâh Dergisi 273. Sayı “ <i>Cenap Şehabettin Bütün Şiirleri Üzerin’e</i> ...”	127
Ek 6 Dergâh Dergisi 216. Sayı “ <i>Derkenar Sütunu</i> ”ndan Bir Bölüm	128
Ek 7 Dergâh Dergisi 211. Sayı “ <i>Hüsrev Hatemi ’nin Selanik Şarkısı</i> ”	129
Ek 8 Dergâh Dergisi 228. Sayı “ <i>Tanpınar’dan Bir İlk Dönem Şiiri Daha</i> ”	130
Ek 9 Dergâh Dergisi 228. Sayı “ <i>Orta Sayfa Sohbeti</i> ” (1. Sayfa)	131
Ek 10 Dergâh Dergisi 228. Sayı “ <i>Orta Sayfa Sohbeti</i> ” (2. Sayfa)	132
Ek 11 Dergâh Dergisi 228. Sayı “ <i>Neo-Epik Şiirin Anlamı</i> ” (1. Sayfa)	133
Ek 12 Dergâh Dergisi 228. Sayı “ <i>Neo-Epik Şiirin Anlamı</i> ” (2. Sayfa)	134
Ek 13 Dergâh Dergisi 260. Sayı “ <i>Mehmet Akif’in Modern Türk Şiirine Etkisi Varmıdır?</i> ” (1. Sayfa)	135
Ek 14 Dergâh Dergisi 260. Sayı “ <i>Mehmet Akif’in Modern Türk Şiirine Etkisi Varmıdır?</i> ” (2. Sayfa)	136
Ek 15 Dergâh Dergisi 260. Sayı “ <i>Mehmet Akif’in Modern Türk Şiirine Etkisi Varmıdır?</i> ” (3. Sayfa)	137
ÖZGEÇMİŞ	138

KISALTMALAR

C.	Cilt
çev.	Çeviren
haz.	Hazırlayan
S.	Sayı
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Sayısı

GİRİŞ

Dergâh dergisi denildiğinde edebiyatla ilgilenen çoğu kimsenin aklına Yahya Kemal ile özdeşleşen, Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurullah Ataç, Ahmet Kutsi Tecer, Abdülhak Şinasi Hisar gibi isimlerin de yazdığı 1921’de yayımlanan dergi gelir. Dergi 15 Nisan 1921’den 5 Ocak 1923 tarihine kadar, 15 günlük aralarla ve toplamda 42 sayı yayımlanmıştır (Uçman, 1994:172). Bu çalışmaya konu olan *Dergâh* dergisi ise ilk sayısını Mart 1990’da Ezel Erverdi idaresinde çıkarmış ve yazı işlerini Mustafa Kutlu’nun üstlenmiş olduğu *Dergâh* dergisidir. Derginin yazı işlerini, Aralık 2015’te 310. sayıdan itibaren ise Mustafa Kutlu’dan Ali Ayçil devralır. Ayçil, bu görevi derginin yayın hayatına ara verdiğini duyurduğu 2022 yılının Şubat ayına kadar sürdürmüştür. Mustafa Kutlu, dergiye vedasını yine *Dergâh*’ta yayımlanan bir yazıyla duyurur. Derginin 310.sayısında Kutlu “VEDA” başlığı altında şu cümleleri kurar:

“İlk sayısını Mart 1990’da çıkardığımız Dergâh Dergisi’nin “Yazı İşleri” görevinden ayrılıyorum. Tanıyanlar bilir, uzun vedaları sevmiyorum. Bu görevi artık Ali Ayçil yürütecek. Ali Ayçil ismini Asım Erverdi’ye ben teklif ettim. Dergâh’la ilgili tüm sorumluluk bundan böyle ona aittir. Ürünlerinizi ve mektuplarınızı Ali Ayçil’e gönderin. Bu yirmi beş yıl nasıl geçti? Rüzgâr gibi. Geçen zaman içinde kimin kalbini kırdım, kimi üzdüysem hakkını helal etsin. Ben eğer varsa hakkım, helal ediyorum. Cenab-ı Hak yar ve yardımcımız olsun” (Kutlu, 2015, s.2).

Kutlu’nun vedasına Ezel Erverdi de Kutlu’nun yaptığı gibi, dergideki yazısıyla karşılık verir. Bu yazı aynı sayıda ve Kutlu’nun yazısının hemen altında yayımlanır ancak yazıda başlığa yer verilmemiştir. Erverdi’nin Kutlu’dan ve dostluklarından söz ettiği yazısı şöyledir:

“1968 yılının Şubat veya Mart ayında Erzurum’da Orhan Okay’ın odasında hocasının tanıştırdığı Mustafa Kutlu ile, o günden bu yana gelişen arkadaşlık, sonrası doğan dostlukla şükür bu günlere geldik. Mezuniyet sonrası Tunceli’deki öğretmenlik günlerinden İstanbul günlerine, öğretmenliği noktalayarak meslek olarak yazarlık ve yayıncılığı seçtiği günleri yaşadık. Divanyolu Caddesi, Hamam Sokak, Nuruosmaniye Caddesi, Çemberlitaş, Ankara Caddesi, Klodfarer Caddesi’nde (ama hep Cağaloğlu civarında) yılları tükettik. Mustafa Kutlu’nun deyişiyle “az zamanda çok iş, çok emek” sarf ettik. Ocak 1977’de fasiküller hâlinde çıkarmaya başladığımız Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi’ni yirmi senede tamamladık. Mart 1990’da yayınına başladığımız Dergâh Dergisi 2015 yılını geride bırakmak üzere. Mustafa Kutlu dergide üç neslin yetişmesini sağladı, çok büyük “palto”sunda gençleri barındırdı. Projelendirdiğimiz Medine Müdafası filminin senaryosu için rahmetli Metin Erksan’la dört ay sabahlara kadar çalıştı. Rahmetli Halit Refiğ’le de senaryo çalışmaları yaptı. Osman Sınav onun hikâyelerini filme çekti. Ben Mart 2010 tarihinde Dergâh Dergisi sahipliğini, iki yıl sonra da yayınlardaki hissemi ve sorumluluklarımı oğluma devretmiştim. Yılların yıpratmasına hastalıklar da ilave olunca kaçınılmaz bir devir ve nöbet değişimi oluyor. Dergâh Yayınları yeni ve genç bir neslin elinde. Şahsen ben gelecekte umutluyum. Mustafa Kutlu’nun şu anda 33 kitabı var. İnşallah

sayı daha da artacak. Yöneticilikten emekli olunur ama yazarlıktan asla. Benim elimde bir deneme derlemesi var ve projeler bitmez. Kutlu hastaneleri sevmez, çok çok az doktoru sever ve güvenir. Son senelerde cenazelere de gidemiyor. Yer değiştirme ve vedayı da sevmez. Çok kısa bir “veda” yazmış. Ben tamamlıyorum. Yayınevindeki masası, köşesi hep duracak, istediği zaman gelecek. Görevi devrettiği hemşehrisi ve arkadaşı Ali Ayçıl’le yirmi senedir tanışırlar. Son senelerde dergiye az yazı yazıyordu artık daha çok yazacak. Bütün okuyucuları gibi ben de yeni kitaplarını bekliyorum. İlk röportajı ben yapacağım, canım kardeşim...” (Erverdi, 2015, s.2).

Dergâh dergisi, yayın hayatına ara verdiğini 384. sayısında yayımladığı bildiriyle okurlara duyurur. Bildiride “Bütün dünyada gözlemlenen kâğıt tedarikinde yaşanan zorluklar ve içinde bulunduğumuz şartlar dolayısıyla *Dergâh* Dergisi’nin yayınına ara veriyoruz” (s.1) ifadesine yer verilmiştir.

Dergâh dergisinin dış şekil özelliklerinden söz etmek gerekirse, dergi 23×32 cm boyutlarındadır. Derginin önemli özelliklerinden biri, derginin okuyucuyla buluşan ilk sayfasının hem kapak özelliği göstermesi hem de kapak özelliğinin yanında bu sayfanın eserleri okuyucuya sunan, okuyucuyu bilgilendiren içeriklerle dolu olmasıdır. Başka bir ifadeyle *Dergâh* dergisi kendinden kapaklı bir dergidir. Derginin kapağının üst kısmında derginin adı büyük puntolarla yazılıdır. Derginin adının hemen altında “Edebiyat Sanat Kültür Dergisi” ibaresi yer alır. Kapak sayfasında derginin adının altında iki sütun bulunur. Soldaki sütun sayfanın neredeyse üçte ikisini kaplamakta ve bu kısımda şiirler, öykülere ve farklı türde yazılara yer verilmektedir. Hemen sağ tarafta kalan sütunda ise derginin o sayısının içeriğine dair kısa kısa bilgilendirme yazıları bulunur. Derginin alt kısmında da o sayıda, orta sayfa sohbetinin konuğu olan kişi ve konu okuyucuya duyurulur. Derginin kapak sayfası dergi yayın hayatına ara verinceye kadar bu şekilde çıkarılmaya devam eder. İncelenen sayılar göz önüne alındığında, derginin kapak sayfasında yapılan tek değişikliğin büyük puntolarla yazılan *Dergâh*’ın rengi olduğu ve her ay farklı rengin kullanıldığı görülmüştür.

Derginin Mart 1990’da çıkan ilk sayısında, kapak sayfasında, Yahya Kemal’in öncülüğünde çıkan *Dergâh*’tan, o zamanki ismiyle *Dergâh* mecmuasından, bahsedilmiştir. O tarihlerde çıkarılan *Dergâh* mecmuasıyla yeni yayın hayatına başlayan *Dergâh* dergisi arasındaki ilişkiden de bahseden yazı şu şekildedir:

“*Dergâh* mecmuası ilk olarak 15 Nisan 1921 tarihinde yayın hayatına girdi. Millî Mücadele günlerinin ümit ve heyecan dolu havası içinde özellikle Yahya Kemal’in fikir, görüş, zevk ve estetik anlayışı doğrultusunda yayımını sürdürdü. Dergi, büyük bir kısmını Darülfünun Edebiyat Fakültesinde okuyan genç aydınların oluşturduğu şair ve yazar kadrosu ile tarih ve

kültüre dayalı yeni bir kimlik anlayışını getiriyordu. Bu tarih, sanat ve kültür anlayışı, yerli ve milli kaynaklara dayanan, milli hayatı yaşanmakta olan zaman ile geçmişte arayan ve onu Türk tarih ve coğrafyasının içinde değerlendiren bir görüştü. Böylece kaybolmakta olan bütün bu şark dünyasının ruhu, duygu ve düşünce planında yeniden canlandırılmak isteniyordu. Yahya Kemal'in temsil ettiği 'şiiirde mükemmellik' ile Ahmet Haşim'in 'saf şiiir' fikri yeni Türk şiiirinin estetiğini kuruyordu. Ayrıca dergi Anadolu'da sürdürülen ölüm-kalım savaşında başarının sırrını, ancak vasıta olarak değer taşıyan sayı, ölçü, pozitif ilim ve teknolojiye değil; kemmiyete karşı keyfiyetin, mekanizme karşı yaratıcı hamlenin zaferinde arıyordu. Elinizde bulunan dergi 1921'de neşredilmiş olan Dergâh mecmuası ile aynı adı taşıyor. Bu ad esasen 1977 yılından itibaren yayın hayatımız içinde faaliyetini sürdüren Dergâh Yayınları a.ş.den gelmektedir ki bu derginin yayımını da bu yayın evi sürdürmektedir. Eski Dergâh mecmuasının uyandırdığı çağrışımlar, aynı adlı yeni bir dergi çıkarırken bizi rahatsız etmiyor; hatta yerli, milli ve bağımsız olma bağlamında memnuniyet bile uyandırıyor. Yine de bizim çıkışımız aradan geçen bunca yılı da gözetererek yeni ve kendine has bir çıkıştır. Nasıl bir dergi hedeflediğimiz elinizdeki ilk sayı ile örneğini vermiş bulunuyor. Gerisini zaman gösterecek" (Dergâh, 1990, s. 1).

Dergilerin aynı adı taşıması, yeni çıkarılan *Dergâh* dergisinde ve muhataplarında herhangi bir rahatsızlık uyandırmamış, aksine memnuniyet yaratmıştır.

Derginin ilk sayılarında ikinci sayfada "Okuyucu Mektupları" bölümü bulunur. Bölümün adından da anlaşılacağı üzere okuyuculardan gelen mektuplara bu bölümde yer verilir. Söz konusu mektuplarda okuyucuların dergi hakkında görüşlerinin yanı sıra dergiye eklenmesi ya da yayımlanması istenilen yazılar da bulunur. İlk sayıdaki bu bölümde ilk sayı olmasından kaynaklı dergi tanıtılmaya devam edilmiştir. Dergide nasıl yayıncılık yapılacağına, derginin nasıl bir yayın anlayışına sahip olacağına dair bilgiler verilmiştir. Bu yazıda, dergide esas itibarıyla daha çok şiir, öykü gibi edebî türlere öncelik verileceği duyurulmuş ve yayımlanacak yazılarda akademik üsluptan çok edebî bir dil aranacağı söylenmiştir. Yayımlanacak yazıların seçiminde öncelikli ölçünün "seviye" olduğu belirtilmiş, dergiye yazı yollayacak yazarlardan/okuyuculardan sonraki sayılara sarkacak uzunlukta yazılar yollamamaları ricasında bulunulmuştur. Yazıda derginin aylık olarak çıkarılacağı da belirtilmiştir (Dergâh 1990/I, s.2).

Aylık olarak çıkarılması kararlaştırılan *Dergâh* dergisinin künyesine bakıldığında derginin sahibi olarak Dergâh Yayınları adına Ezel Erverdi görünmektedir. Yazı işlerini yürüten isim ise Mustafa Kutlu'dur.

Derginin 100. sayısında yayımlanan "Orta Sayfa Sohbeti" adlı bölümde Mustafa Kutlu ile İsmail Kara'nın konuşması bulunur. Bu konuşma, derginin ortaya çıkış hikâyesini anlatır. Ayrıca derginin o zaman kadar yayımlanan ilk 100 sayısı hakkında bilgiler de içerir. Bu konuşmadan anlaşıldığına göre, Nurettin Topçu'nun çıkarmaya

başladığı *Hareket* dergisi 1982 yılında kapanmış, bu durum *Dergâh* dergisinin ortaya çıkışında etkili olmuştur. *Dergâh* dergisinin de *Hareket* dergisinin bir uzantısı olarak düşünülebileceği söz konusu konuşmada Mustafa Kutlu'nun sarf ettiği şu ifadelerden anlaşılmaktadır: “Bu dergi rahmetli hocamız Nurettin Topçu'nun 1939'dan itibaren çıkardığı derginin bir uzantısı sayılabilir. Belki *Hareket* çapında bir mektep olamadı ama çölde bir şemsiye açtı” (Dergâh, 1998, s. 24). Derginin çıkış hikâyesinde; Mustafa Kutlu'nun ifadesiyle dergi ile yaşamaya alışan ve *Hareket* dergisinin kapanmasıyla “sudan çıkmış balığa dönen” Mustafa Kutlu, İsmail Kara ve Ezel Erverdi yeni dergi projeleri için çalışmalara başlar. Bu süreç Mustafa Kutlu tarafından şu şekilde aktarılır: “Demek ki dergisizliğe epeyce sabretmişiz. *Hareket*'in Mart 1982'de kapanmasından sonra yine bir Mart ayında *Dergâh* dergisi yayımlandı. 1990'a gelmiştik. Dediğin gibi Sultanahmet'teki Derviş çay bahçesinde sen, ben ve Ezel Erverdi, *Dergâh*'ın çıkışını kararlaştırdık” (Dergâh, 1998, s. 24).

Daha sonra bu üç ismin arasına İsmet Özel de katılmıştır. İsmet Özel'in dergiye katılması yine Kutlu tarafından şu şekilde dile getirilir: “Bu karara ve derginin esasen bir edebiyat-sanat dergisi olarak çıkışına İsmet Özel'in yazar olarak katılma sözü vermiş olması bizi hem güçlendirmiş hem de heyecanlandırmıştı” (Dergâh, 1998, s. 24).

Mustafa Kutlu, yukarıda sözü edilen konuşmada *Dergâh* dergisini kendinden kapaklı 24 sayfa mütevazı bir dergi olarak tarif eder. Ardından İsmail Kara'nın sorusu üzerine derginin sayfa düzeni ile ilgili hikâyeyi de şu şekilde aktarır: “12 Eylül'den sonra geçen yıllar içinde piyasayı renkli kapaklarıyla kaliteli kağıtlarıyla yüzlerce dergi kaplamıştı. Bizim mütevazı dergimiz bunlar arasında muhtemelen kaybolacaktı. Bu sebeple battal boy ve beyaz bir çerçeve düşündüm. İç düzenini ayarladım” (Dergâh, 1998, s. 24).

Derginin sayfa düzeni ve dış yapısı dergi kapanana kadar, çıkarılan 384 sayı boyunca pek değişmez. Ancak 24 sayfa olarak yayım hayatına başlayan dergi sayfa sayısını zamanla artırma gereği de duymuştur. Bu sayfa artışına sebep olarak dergiye okurlar/yazarlar tarafından gönderilen yazı, şiir ya da hikâyelerin fazla olması; başka bir ifadeyle okur ilgisi gösterilebilir. Dergi 310. sayıdan başlayarak 32 sayfa olarak yayımlanmaya başlamış ve derginin Şubat 2022'de yayımlanan son sayısına kadar (384. sayı) yayım hayatını yine 32 sayfa olarak devam ettirmiştir. Dergi sadece 100. sayıda bu

sayıya özel 48 sayfa olarak çıkarılmıştır. Diğer sayılarda dergi ilk sayısında olduğu gibi 24 sayfa (1-310.sayı), daha sonra ise 384. sayıya kadar da 32 sayfa olarak çıkarılmıştır. Bu sayfa artışının, derginin yazı işlerini Mustafa Kutlu'dan devralan Ali Ayçıl ile başladığını söylemek yerinde olacaktır. Ancak çalışmada ele alınan sayılar (201-300. sayılar) derginin 24 sayfa olarak yayımlandığı dönemlerden oluşmaktadır.

Derginin ilk sayısının kapağında Türk şiirinin önemli şairlerinden İsmet Özel'in *Özgürlük İçin Şiir* adını taşıyan yazısı bulunmaktadır. Derginin ilk sayısının şairleri Hüsrev Hâtemi, Nihat Hayri Azamat, Mevlâna İdris, Şaban Abak, Sefa Kaplan'dır; yazar kadrosunda ise Mustafa Kutlu, Mustafa Özel, Necmettin Turinay, Mustafa Tahralı, Beşir Ayvazoglu, D. Mehmet Doğan, M. Ruhi Şirin, Halit Refiğ ve İsmail Kara yer almaktadır. Derginin ilk sayısının okur tarafından büyük bir ilgiyle karşılandığı derginin ikinci sayısında verilen bilgilerden anlaşılmaktadır. İkinci sayının sunuş yazısı "Dergâh'ın ilk sayısı umulanın üzerinde bir ilgi ile karşılandı." (S.2, s.1) cümlesi ile başlar. İkinci sayfada ise "Dergâh idarehanesi ilk sayının çıkışından sonra bir mektup-şiir sağanağı altında kalmıştır." (S.2, s.2) ifadesi yer alır. Bu ilgi devam etmiş olmalı ki *Dergâh* dergisi Mart 1990'dan Şubat 2022'ye kadar, 384 sayı yayımlanmaya devam etmiştir.

Dergâh dergisinin bir diğer özelliği ise dergide farklı bölümlerin bulunmasıdır. Bu bölümlerin bazıları yayımlanmaya devam etmiş bazıları ise zamanla yayımdan kalkmıştır. Bu bölümlerden ilki "Okuyucu Mektupları"dır. Bu bölüm *Dergâh*'ın ilk sayısında "Dergâh'ın bu köşesinde sizlerden gelen mektupları yayımlayacağız" (s.2) cümlesiyle okuyucuya sunulmuştur. Dergiye mektup gönderen okuyucular, söz konusu mektuplarında kendilerine ait şiir, hikâye vb yazılarını gönderebildikleri gibi, dergi üzerine yine kendi görüşlerini bildirdiği yazılarını da göndermişlerdir. Ayrıca yine bu mektuplarda okuyucular, dergideki yazılarla ve şiirlerle ilgili düşüncelerini de paylaşabilmişlerdir. Bu durum okurla dergi arasında farklı bir bağın oluşmasını sağlamıştır.

Derginin bölümlerinden bir diğeri ise "Derkenar" sütunlarıdır. Bu bölümler derginin ilk sayfalarında, çoğunlukla ikinci sayfadan başlayıp altıncı sayfaya kadar devam eder. "Derkenar" bölümleri, sayfaların dış kısımlarına doğru ve sayfanın yaklaşık üçte birini kaplayacak biçimde yukarıdan aşağı uzanan sütunlar hâlinindedir. "Derkenar" sütunlarında genellikle yeni çıkan kitapların tanıtım yazıları bulunur. Elbette bu

sütunlarda zaman zaman farklı türde yazılara da yer verilmiştir. Söz konusu yazılar, bir sayfadaki “Derkenar” sütununa sığmadığında ise devam eden sayfadaki sütunda devam ettirilmiştir. Yazının bittiği noktadan itibaren ise “Derkenar”ın yeni bir yazısı başlamaktadır. İsmail Kara “Derkenar” sütunlarıyla ilgili düşüncelerini derginin 100. sayısında şu şekilde ifade eder: “...Derkenar sütunları zaman zaman fikir ve değini ağırlıklı olmaya doğrun seyretse de derginin en istikrarlı ve en çok okunan itibarlı sütunları olmaya devam etti. Derkenar kelimesi de bu sayede yeniden hayatıyet kazandı. Bildiğiniz gibi bu kitap yazımıyla ilgili bir terimdir” (Dergâh, 1998, s. 25).

Derginin bölümlerinden diğer biri de “Orta Sayfa Sohbeti” adlı bölümdür. Bölümün adını dergide yayımlandığı yerden aldığı söylenebilir. Bunun nedeni “Orta Sayfa Sohbeti” bölümünün derginin tam da orta sayfalarına denk gelmesidir. Bu bölümde, her sayı için belirlenen isimlerle, farklı konularda yapılan konuşmalar yayımlanmıştır. Derginin ilk sayısındaki sohbet Prof. Dr. Ömer Faruk Akün ile gerçekleştirilmiştir ve *Türk Edebiyatı Tarihi Yazmak Mümkün Müdür?* (ss.12-14) başlığı ile verilmiştir. Bu bölüm, dergi yayın hayatına ara verinceye değin devam etmiştir. Çalışmada incelenen sayılar (201-300) içinde “Orta Sayfa Sohbeti” bölümlerinde farklı konularda farklı isimlerle konuşulmuştur. Daha şiir üzerine konuşulan isimler arasında Alper Gencer, Mehmet Solak, Mehmet Aycı, Mehmet Narlı, Mustafa Akar, Ali Görkem Üserin, Furkan Çalışkan, Yakup Altıyaprak, Mehmet Erdoğan, İsmail Güleç gibi şair ve yazarlar yer alır.

Derginin ilk sayısında yer verilen başka bir bölüm ise “Türkçesi” adını taşır. Bu bölüm için dergide yine bir sütun ayrılmıştır. Bu bölümün ilk yazısı D. Mehmet Doğan tarafından kaleme alınmıştır. Söz konusu yazı *Gazûb Bir Şairi Anarak* başlığı ile verilir (Dergâh 1990/II:17). Ancak bölüm çok uzun ömürlü olmamıştır. İncelenen sayılar içerisinde bu bölüme rastlanılmamıştır. Bu bölümle ilgili derginin ilk sayısında şu bilgi verilmektedir: “Türkçesi sütunu dilimizin ‘Güzel Türkçe’ kavramı çerçevesinde işlenmesini, dil tartışmalarına girmeksizin bu özelliğin yansıtılmasını amaçlıyor” (s.2).

Derginin ilk sayısında “Müzik” adında bir bölüm daha bulunur. Bu bölümle ilgili ilk sayıda şöyle bir açıklama yapılmıştır: “Esasen burada kendi müziğimizin içinde bulunduğu durumu tartışmak istiyoruz. Müzik sütunlarında bundan böyle ‘Münir Nurettin’ başlıklı bir yazı yer alabileceği gibi ‘Muazzez Abacı’ veya ‘Barış Manço’ başlıklı bir yazı da yer alabilir; dahası ‘arabesk’ meselesi işlenebilir” (s.2). Ancak bu

bölüm de uzun ömürlü olmamış, incelenen sayılar içerisinde rastlanmamıştır. Ayrıca İlk sayıda yer almayan ancak ikinci sayıda bulunan “Satıraraları” adlı bir bölüm de okuyucuya ilk sayıda “Satıraraları sütununu ilk sayıda açamadık. Bundan böyle yayımlanacak sayılarımızda böyle bir sütunumuz olacak. Burada kitap kurdu olan okurların ‘okuma notları’ nı kısa tutulan paragraflar ve konular çerçevesinde yansıtmak istiyoruz” (s.2) ifadeleriyle duyurulmuştur. Söz konusu bölümün de uzun soluklu olmadığı söylenebilir. İncelenen sayılar içinde bu bölüme de rastlanmamıştır. Derginin ilk sayısında karşımıza çıkan son bölüm ise “Hatıraların Gizli Tarihi” adıyla karşımıza çıkar. Bölümün adını içeriğinden aldığını söylemek yanlış olmaz. Söz konusu bölümde daha önce yayımlanmamış bazı yazılar, notlar vs. yayımlanmıştır. Örneğin ilk sayıda Mehmet Kaplan’ın Ahmet Hamdi Tanpınar’a dair hatıralarından bir bölüm *Hamdi Bey’i Nasıl Tanıdım* (s.23) başlığı ile yayımlanmıştır.

Derginin son sayfasını oluşturan arka sayfa da kendine özgü biçimdedir. Sayfanın üst kısmında sayfanın hemen hemen üçte birini kaplayacak şekilde bir fotoğraf bulunur. Fotoğrafın altında ise incelenen sayılar içerisinde başta şiir olmak üzere hikâye, deneme gibi edebî türler yer alır. Mustafa Kutlu, bu sayfa ile ilgili düşüncelerini şu şekilde aktarır: “Derginin arka kapağı hem fotoğraf sanatçıları hem de kısa bir metinle hikmetli ifadeleri buluşturacak bir platform olarak düşünülmüş idi. Maalesef bu sayfa da gerçek sahiplerini fotoğraf sanatı açısından arayıp durdu. Bulamayınca da başka yerlerde yayımlanan fotoğraflara mecbur kaldı” (Dergâh, 1998, s. 25).

Ezel Erverdi de *Dergâh* dergisinin ortaya çıkış hikâyesinden *Sabahı Beklemeden* adlı eserinde bahseder. Söz konusu eserinde kaleme aldığı “*Dergâh* dergisi” adlı yazısında derginin çıkarılma hikâyesini şu şekilde anlatır:

“1989’un son ayları-1990 yılı başında, aylık ‘Dergâh’ edebiyat, sanat, kültür dergisini çıkarma çalışmaları yapılıyordu. Yayın için 1990 Mart’ı hedef alınmıştı. Yayın Kurulunda İsmet Özel’in de yer alması düşünülmüyordu fakat olmadı. Derginin çıkışı bir metinle duyuruldu. Tanıtım mektubunda duyurulan yazarlar: Nuri Akbayar, Niyazi Akı, Yavuz Akpınar, Ömer Faruk Akün, Arif Ay, Ruhi Ayangil, Beşir Ayvazoğlu, Nihat Hayri Azamat, Nazan Bekiroğlu, Ali Birinci, D. Mehmet Doğan, İnci Enginün, Ezel Erverdi, Orhan Şaik Gökyay, Hüsrev Hatemi, Mustafa İsen, Sefa Kaplan, İsmail Kara, Mustafa Kara, Zeynep Kerman, Mustafa Kutlu, Muhsin Mete, Ahmet Yaşar Ocak, Orhan Okay, İsmet Özel, Mustafa Özel, Halit Refiğ, Mustafa Ruhi Şirin, Ahmet Tabakoğlu, Necmettin Turinay, Abdullah Uçman, Süleyman Uludağ, Mevlana İdris Zengin. İlk sayının ilk sahifesinde İsmet Özel’in ‘Şiirin özgürlüğe ihtiyacı yoktur ve fakat özgürlüğün şiire ihtiyacı vardır. Yani ortaya çıkan şiir yöneldiği eksen doğrultusunda bağlantısını kurmuşsa (şairin fırlattığı ipin ucundan birileri tutmuşsa) şiirin özgürlüğü tamdır. Şiire fazladan, şiirin dışındaki ortamdan bir

özgürlük armağan edilmesine gerek yoktur. diyordu” (Erverdi, 2022, s. 142-143).

Ezel Erverdi yazısına Hüsrev Hatemi’nin “Rumeli Rüzgârı”dan, Nihat Hayri Azamat’ın “Son Şiir”inden ve Mustafa Kutlu’nun “Mürîr” adlı hikâyesinden alıntılar yaparak devam eder.

Dergide, yukarıda bahsetmeye çalıştığımız tüm bu bölümler ve yayımlanan içeriklerle birlikte yazılar, yazar ve şairleriyle beraber bir bütün olarak düşünüldüğünde, *Dergâh* dergisinin ilk sayıdan başlayarak edebiyat dergisi olmasının yanında, adında geçtiği gibi “sanat ve kültür dergisi” olarak da okuyucuların karşısına çıktığını söylemek yerinde bir tabir olacaktır. İncelenen sayılara bakılarak dergide edebiyatla birlikte sanat, kültür ve fikir yazılarının da kendilerine yer bulduğunu belirtmek gerekir. Mart 1990’dan Şubat 2022’ye kadar *Dergâh* dergisinin varlığını sürmesinde edebiyatın yanında sanat ve kültür özelliklerini bir arada barındırma gayretinin etkisinin olduğu da açıktır.

Dergâh dergisinde edebiyata dair, edebiyattan beslenen ve edebiyatı besleyen farklı edebi türlere ait, farklı içeriklerde yazılar bulunur. Şiirle ilgili yazılar da bunlardan biridir. Biz de bu çalışmada şiirle ilgili yazıları derlemeyi, bir bütün halinde sunmayı planladık. Bunu yaparken öncelikle dergide (201-300. sayılar) şiirle ilgili yazıları tespit ettik. Bu tespitin ardından söz konusu yazıları; “Dergi Sırasına Göre Yazılar”, “Yazar Adlarına Göre Yazılar”, “Konuya / Hakkında Yazılana Göre Yazılar” olarak ayrı ayrı sıraladık. Bu sıralamanın ardından, yazıları şu beş başlık altında toplayıp değerlendirmelerde bulunduk: “Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları”, “Şairler Hakkında Yazılar”, “Şiir İnceleme Yazıları”, “Poetika Yazıları”, “Şiir Toplulukları ve Dönemleri Hakkında Yazılar”. Sonra ikinci bölümde yazıların üç başlık halinde listesi oluşturduk. İkinci bölümde oluşturduğumuz listeye “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi Yazıları Listesi” adını verdik. Bu başlıkta da şairler ve şiir hakkında yazıları yukarıda da belirttiğimiz gibi “Dergi Sırasına Göre Yazılar”, “Yazar Adlarına Göre Yazılar”, “Konuya / Hakkında Yazılana Göre Yazılar” olarak ayrı ayrı sıralayarak verdik.

Kaynakça bölümünde, Giriş’te kullandığımız kaynakları ayrıca verdik. Şiir ve şairlerle ilgili dergide yer alan ve Bölüm I’de “Şiir Eleştirisi” başlığında örnek olarak kullanılan yazıları tam künye olarak Bölüm II’deki listelerde verdiğimiz için onlara ayrıca kaynakça bölümünde yer vermedik.

Bu çalışmanın, Türk edebiyatına katkı olarak nitelendirilebilecek ilk özelliği, *Dergâh* dergisi ile ilgili yapılan lisansüstü düzeyde ilk çalışmalardan biri olmasıdır. Diğer bir özelliği ise derginin çıkış hikâyesine, şekil ve içerik özelliklerine değinildikten sonra 201-300. sayılar arasında şiir üzerine ve şairlere dair yazılmış yazıların tespit edilip söz konusu yazıların konu ve içerikleri hakkında bilgiler verilmiş, değerlendirmeler yapılmış olmasıdır. Çalışmanın, araştırmacılar, edebiyata, özellikle şiire/şaire ilgi duyanlar için asıl önemli kısmı dergideki şiir ve şair hakkındaki yazıların listesinin verildiği ikinci bölümüdür. Konuya ilgi duyanlar, “Dergi Sırasına Göre Yazılar”, “Yazar Adlarına Göre Yazılar”, “Konuya/Hakkında Yazılana Göre Yazılar” şeklinde üç başlık halinde verilen bu listede, merak ettiği/ilgi duyduğu bir isim ya da konu hakkında dergide yazı olup olmadığını görecektir. Bir bakıma *Dergâh* dergisinde hangi şair hakkında, ne tür yazıların olduğunu bilgisine ulaşacaktır. Bunun yanı sıra dergide, Türk edebiyatının dönemleri hakkında yazıları da görecektir, Türk edebiyatının dönemlerini farklı bir kaynaktan bir kez daha bilgi edinme şansı bulacaktır. Araştırmacı ya da okur, dergide yer alan onlarca yazı içinde kaybolmadan, aradığı ya da ihtiyaç duyduğu yazıya kısa sürede ulaşacaktır. Bu yönüyle çalışmanın, edebiyatla/şiirle ilgilenen herkese faydalı olacağına inanıyoruz. *Dergâh* dergisi üzerine, edebiyatın farklı türlerini kapsayan pek çok çalışma yapılabilir. Bu çalışma, bu durumu gösteren örneklerden biridir.

BÖLÜM 1

1. DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ (201-300. SAYILAR)

1.1. Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları

“Derkenar” sütunlarında genellikle bazen bir yazarın bazen de bir şairin eseri tanıtılmıştır. Söz konusu eser tanıtılırken kimi zaman eserin sahibi yazar/şair hakkında kısa ön bilgiler verilmiş kimi zamansa söz konusu yazıda doğrudan eserin tanıtımına geçilmiştir. Eğer yazar veya şairin daha önce yayımlanmış başka eserleri varsa bu eserlere de değinilmiş, yazar veya şairin daha önceki eserleri ile tanıtılan eser arasında bağlantı, ilgi kurulmaya çalışılmıştır. Bu şekilde bir bütünlük içerisinde eserlerin yazarı/şairi ve eserler hakkında yorumlarda bulunulmuştur. Eserler farklı yönlerden tanıtılmış, değerlendirilmiştir. Bu tanıtım ve değerlendirme yazıları, çoğunlukla akademik bir üslupla değil, samimi bir dille sohbet havası içinde kaleme alınmıştır. Dolayısıyla yazar/eser tanıtım yazıları; yazı sahibinin kendi kişisel görüşlerini içeren yazılardır. Bu yönüyle tanıtım yazılarının söz konusu yazar/eser hakkında okuyucunun da fikir sahibi olmasını amaçlayan yazılar olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Örneğin Ali Ayçıl, 213. sayıda Şeref Bilsel'in şiir kitabı *Mecnun Dalı*'nı tanıtmıştır. Ali Ayçıl, Şeref Bilsel'in şiir kitabıyla aynı ismi taşıyan “Mecnun Dalı” adlı yazısına (S.213, ss.5-6) sanatçının eserine geçmeden önce şair hakkında kısaca bilgi vermiş, daha önce yayımlanan şiir kitaplarını da belirtmiştir. *Mecnun Dalı*'na geldiğinde ise eserle ilgili bilgiler verir ve incelemelerini sıralar. Bunu yaparken, şairin daha önce sözünü ettiğini eserlerini de yazısına dâhil ederek sanatçıyı bütün halinde konu edinir. *Mecnun Dalı*'na geçmeden önce “Şeref Bilsel'in şiiri, Türkçeyi, Türkçenin iklimini koruyarak kullanan bir şiir” (s.6) diyen Ali Ayçıl, söz konusu eserden sonra “Bir izlek üzerinde yol alırken şairi bekleyen büyük tehlike, bir yerden sonra yeknesaklığa düşmektir. Bilsel'in şiir serüveni boyunca bakışı çoğalttığını, imkanları genişlettiğini ve kendini tekrardan koruduğunu söyleyebiliriz” (s.6) der. Dolayısıyla Şeref Bilsel'in sadece *Mecnun Dalı* eserini değil, diğer şiir kitaplarının da yazıya dâhil edildiği söylenebilir. Bilsel şiirinin, genel manada “ne tam olarak içine çekilen ne de tam olarak dışarıya teslim olan bir kıvamı olduğunu” (s.6) söyleyen Ali Ayçıl, şairin söz konusu eserini incelerken daha önce yayınladığı eserlerini de göz önüne alır ve şairle ilgili yorumlarını bu şekilde

verir. Ali Ayçil'in yazısına şu cümleleriyle son verir: "Ben, Mecnun Dalı'nı, yaşadığı coğrafyayı büyük ayna gibi karşısına almış bir şairin, onu sahih bir bakışla içinde ağırlayıp sonra da şiir halinde koyuvermesi olarak okudum. Şeref Bilisel yalnızca has bir şiir kurmamış, yürüyeceği yolun işaretlerini de vermiş kitabında" (s.6).

Ayçil, "Yürüyeceği yolun işaretlerini vermesi" ifadesiyle şair Şeref Bilisel'in bundan sonraki eserlerini de benzer şekilde vereceğini, şairin kendi yolunu çizdiğini, herhangi bir yere dâhil olmadan ilerleyeceğini söyler.

Benzer şekilde kaleme alınan eser tanıtımına yer verilen yazı türüne başka bir örnek, Cihan Aktaş'ın, "Fıskıran Suyun Kelimeleri Şâir Uykusu" (S.216, ss.3-4) başlıklı yazısıdır. Bu yazıda Cihan Aktaş, Suavi Kemal Yazgıç'a ait *Taş Suyu Değince* adlı şiir kitabını tanıtır. Aktaş, "Taş suya değince ne bekleriz?" sorusuyla başladığı yazısına "Yazgıç'ın yazmak istediği şiirle yazdığı şiir arasında, zaman zaman kasıtlı olarak tuttuğu, inatla tuttuğu bir perde var sanki" (s.3) diyerek şairin şiir anlayışı ile şiirleri arasında farklılık olduğunu belirtir. Sonrasında sözü *Taş Suyu Değince* şiir kitabına getirir. Kitabın, şairin ikinci şiir kitabı olduğundan, hangi yayınevinden (Ebabil Yayınları), ne zaman (Ocak, 2007) yayımlandığından söz eder. Kitapta bulunan bazı şiirleri (*Pusu Marşı İçin Tiz Bir La, Erzurumsuz, Seyif Defterinin Fareleri, Tetanos Güncesi...*) sayar. Bu şiirlerden yola çıkarak şair ve eser üzerine çıkarımlarda bulunur. "Esasında yorulmak bilmeyen bir kelime avcısı Yazgıç, hem de bir söz ustası" (s.3) ifadesiyle de şairin kelimelerle ilişkisine göndermelerde bulunur.

"ey terk,
Beni terkinde sakla
ya da
sis sarsar serseri" (s.3)

Mısralarını örnek vererek şairin kelime oyunları, kelimelerle yeni ve farklı buluşmalar gerçekleştirdiğinin altını çizerek, sözcüklerle ilgili sürprizler yapmayı sevdiğini söyler. Ayrıca kelimeleri çok fazla kurcaladığını söyleyen Cihan Aktaş, Suavi Kemal Yazgıç'ın, bazen Dadaistleri çağrıştıran kasıtlı bir kelime karmaşası sunabildiğini de ifade eder.

Bu eseri, şairin ilk şiir kitabıyla ilişkilendirerek şairi yine bütün halde yorumlar. “Aradan geçen yıllar içinde Yazgıç'ın şiirinde epik kurmaya yönelik bilinçli bir akış olduğu izlenimi edindim, ikinci şiir kitabını okurken” (s.4) diyerek düşüncesini belirtir. Yazının sonunda *Taş Suyu Değince* eseri için *Adı Uyku* şiiriyle birleştirerek şu cümleleri kullanır: “...kısa soluklu ve huzursuzdur, şairin uykusu. Bu yüzden sert imgeleri -taşları- tam zamanında şiire göndermek üzere kısa tutacaktır uykusunu şairimiz, ister istemez” (s.4). Bu cümleleriyle Cihan Aktaş; Suavi Kemal Yazgıç'ın şiir dilinin imgelerle dolu ve sert bir yapıya sahip olduğunu, bu şiir dilinin şiirin içinde çokça hissedildiğini ancak bunu biraz daha kısa tutması gerektiğini söyler.

Aynı şekilde eser tanıtımına *Dergâh* dergisinde 235. sayıdan farklı bir örnek daha gösterilebilir. Bu sayıda, “Derkenar” sütununda yer alan yazı Enes Özel'e aittir. Yazı “Kahraman Nerede Yaşar” (s.3-5) başlığını taşır. Burada Özel, Oğuz Karataş'ın *Kahraman Üzerine Dersler* adlı şiir kitabını inceler. Özel, şairin daha önce yayımlanan bir şiir kitabının bulunmadığını belirterek söze başlar. Söz konusu eserin şairin ilk şiir kitabı olduğunu, kitapta on iki şiirin bulunduğunu ve kitabın üç kısımdan oluştuğunu belirtir. Ardından eserde yer verilen şiirlere geçer. Şiirlerinden alıntılar yaparak Oğuz Karataş'ın şiir anlayışı hakkında çıkarımlarda bulunur. Örneğin, şiir kitabının ilk şiiri *Pandispanya* şiirinden bahsederken şairin hürriyet kavramını merkeze aldığını söyler.

“ve sarı sarı başak bağlayın tahlılın
döktüğü başaklarının tohumu
gövermeyecek” (s.3)

Şiirden aldığı dizelerde, Oğuz Karataş'ın şiirlerinde belli bir siyaset güttüğü düşüncesinde olduğunu belirtir ve yorumlamaya şöyle devam eder:

“Aslında bu şiirde asıl kavga liberalizmle, istiklal kelimesinin anlamını unutmuş olanlar ve böylece İstiklal Harbi'nin ne için verildiğini de anlamayanlar bu şiirin asıl muhatapları. Onlara karşı savunulan şey ise vatan haline getirilmiş ve korunmuş Türkiye toprakları. Burası İstiklal Harbi sonucunda vatan olarak korunduğu için dökülen başaklarının tohumu gövermeyecek, gövermeyecek” (s.3).

Yazının devamında Özel, şairden alıntılar yaparak, Karataş'ın epik şiirler yazdığını ve şiir anlayışı olarak şairin toplumsal içerikli şiirlerinin daha baskın olduğunu söyler. Şiir kitabından bir şiiri daha örnek göstererek şairin şiir yazma gerekçesini açıkça vurguladığından bahseder. Enes Özel'in örnek gösterdiği şiir şeyledir:

“İşte bu natürmort
 İşte bu ölü doğan sanat
 Deş katırların yarasını
 Ona atasını hatırlat” (s.4)
 ya da
 “Biz mor denizlerde kulaç atmayacağız
 Bizi anlayamayacak şairler” (s.4)

Yazının son kısmında ise şairin söz konusu şiir kitabında, iyi şiirler ile zayıf şiirlerin bir arada bulunduğunu ve bu durumun hemen her şair için geçerli olabileceğini belirtir.

Bir başka şiir kitabı tanıtımı, değerlendirme yazısı Suavi Kemal Yazgıç’ta karşımıza çıkar. Yazgıç, yazısında şair Adem Kandemir’in *Kırk İkinci Koşmaları* adlı şiir kitabını tanıtır. Yazgıç’ın da yazısının başlığı söz konusu şiir kitabıyla aynı ismi taşır: “Kırk İkinci Koşmaları” (S.254, ss.5-6). Suavi Kemal Yazgıç yazısına Adem Kandemir’in “hayır” cevabını verdiği “Şair kendini her ay yeni bir şiirle göstermeli, varlığını hatırlatmalı mıdır?” (s.5) sorusuyla başlar. Ardından şairin *Kırk İkinci Koşmaları* adlı eserini ilk şiir kitabı olan *Bir Dumanlı Geçmiş Ki*’den on altı yıl sonra çıkardığını, hece ölçüsüne yeni bir duyarlılık getirdiğinden bahseder ve sözü *Kırk İkinci Koşmaları*’na getirir. Kandemir’in şiirlerinde ses faktörünün çok önemli olduğundan, şiirlerinin sessizce değil yüksek sesle, ılgıllıkla okunması gerektiğinden söz eder. Bu düşüncesine söz konusu şiir kitabından şu dizeleri örnek gösterir:

“Kalk diril artık
 Gâvur musun ey yürek
 Söküp at ruhundaki kiri
 Artık ölüme bıçak çal
 Yürü keskinliğin bilgisi gereğince
 Ak kundaklar aç yepyeni güne” (s.5)

Yazının sonlarına doğru Yazgıç, Kandemir’in kelimelere boykot uygulamayan bir şair olduğunu, şiirine en uygun, en doğru kelimenin peşine düştüğünü söyler. *Kırk İkinci Koşmaları* için şu değerlendirmede bulunur: “Farklı bir sesin, farkını koruyan ve kollayan

bir poetikanın ve politikanın şiirlerini oluşturan bir kitap. Adem Kandemir gibi söyleyecek sözü olan ve bu sözü kendi poetikası doğrultusunda söyleyen bir şaire kulak vermekte fayda var.” (s.6)

Bu yönüyle Yazgıç; şair Adem Kandemir’in şiirlerini kendi düşüncelerine göre şekillendirdiğini, şiirlerinde düşüncelerini açıkça dile getirdiğini ve okunmaya değer bir şair olduğunu belirtir.

Şiir kitaplarının tanıtımı, yorum ve değerlendirme yazıları bazen “Derkenar” sütunları dışında karşımıza çıkar. Bunun nedeni ise bu yazılarda şiir kitaplarının daha geniş şekilde ele alındığından “Derkenar” sütunlarına sığmayacak derecede uzun olmasıdır. Bu yazılarda, şairlerin sadece eserleri tanıtılmakla kalmamış, bazen de şairlerin hayatları hakkında bilgiler verilmiştir. Şairlerin edebî yönleri üzerinde daha fazla bulunulmuş ve eserleri/şiir kitapları tanıtılmıştır. Ardından söz konusu eser üzerine değerlendirmelere geçilmiştir. Değerlendirmede bulunulurken yazar, bazen şairin sanat görüşüne yer verir, bazen de şairin -varsa- daha önce yayınlanmış eserlerine atıfta bulunarak eserler arasında bağlantılar kurar. Böylelikle yazar; eseri, şairiyle birlikte bir bütün olarak incelemeye, değerlendirmeye çalışır. Yazarın, satırlarında dile getirdiği düşünceler, şairin sanat/şiir dünyası hakkında okuyucuya ipuçları verir. Okuyucuya tanıtılan eser ve dolayısıyla şair hakkında okuyucu da bilgi sahibi olur. Söz konusu yazılarda okuyucu daha önceden okuduğu ve tanıyıp bildiği eserlere denk gelebileceği gibi daha önce hiç adını dahi duymadığı eserlerle de karşılaşabilir.

Örneğin Emel Koşar, İsmail Hikmet Ertaylan’ın *Kır Çiçekleri* adlı şiir kitabını incelemiş, tanıtmıştır. Koşar’ın, “İsmail Hikmet Ertaylan ve Kır Çiçekleri” adlı yazısı “Derkenar” sütunu dışında yer alır ve yaklaşık üç sayfadan oluşur (S.201, ss.19-21). Emel Koşar, yazısına İsmail Hikmet Ertaylan’ın hayatı hakkında bilgiler vererek başlar. Sanatçının 1889’da Beylerbeyi’nde doğduğunu, eğitimi Mekteb-i Sultânî’de tamamladığını, Tevfik Fikret’in Ertaylan’ın hocalığını yaptığını ve onu yönlendirdiğini, hayatı boyunca farklı kurumlarda görevlerde bulunduğunu, son olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü profesörlüğünden emekliye ayrıldığını ve 1967’de vefa ettiğini söyler. Sonrasında İsmail Hikmet’in birçok eserinin bulunduğu bahseder ve sanatçının eserlerini tek tek sıralar. Sözü *Kır Çiçekleri* adlı şiir kitabına getirir. Söz konusu eserin çocuklar için yazılan şiirlerden oluştuğunu belirtir.

Buradan hareketle çocuk edebiyatını oluşturan eser ve özelliklerinden, çocuklar için yazılmış şiir kitaplarından bahseder. Bu genel bilgilerden sonra şu ifadeleri kullanarak İsmail Hikmet'in *Kır Çiçekleri* için düşüncelerine geçer:

“Çocuklara yönelik şiirler, çocuk duyarlılığını yansıtan, sadece çocuklar için yazılmış şiirler ve çocuklardan söz eden şiirler diye iki gruba ayrıldığında, İsmail Hikmet'in *Kır Çiçekleri* ilk grupta yer alır. Bu eserin daha çok çocukların zihinsel gelişimi ve zevklerine katkıda bulunmak için kaleme aldığı anlaşılmaktadır” (s.20).

Emel Koşar, söz konusu şiir kitabının 6-8 yaş grubuna hitap ettiğini, kullanılan cümlelerde kelime sayısının üç beş arasında değiştiğini, tasvirlerin çocukların dünyasına seslenecek düzeyde olduğunu ve çocukların bu şiirleri kolayca anlayabileceğini söyler. Ardından şiir kitabında yer alan şiirlerden ismen bahseder. Seçtiği şiirlerden örnekler verip şiirdeki temaları ve şiirde çocuklara verilmeye çalışılan mesajları vurgular.

“Geliniz biz de zevke dalmayalım
Çalışanlar safa-yı hâlde yaşar
Çalışıp cehl içinde kalmayalım
Çalışan kul ipek kanatla uçar” (s.20)

Emel Koşar, *Kelebek* şiirinden aldığı dizelerde çocukların çalışmaya özendirilmeye çalışıldığını belirtir. Ardından şiir kitabından aldığı başka bir şiiri - *Değirmenci ile Oğlu*- örnek vererek şiirin son dördlüğünde okuyucuya verilmek istenen mesajı doğrudan verdiğini söyler:

“İşte yavrum ta’rızinden
Kurtuluş yok hem cinsinin
Doğruluktan ayrılma sen
Kim ne derse varsın desin” (s.20)

Yazının devamında bu şekilde şiirden alıntılara yer vererek, İsmail Hikmet'in şiirlerini açıklamaya devam eder. Koşar, içerik dışında şiirin dış yapısı hakkında bilgiler de verir. İsmail Hikmet'in şiirlerinin hece ölçüsüyle yazıldığını, her mısranın üç veya dört kelimedenden meydana geldiğini, çocukların ilgisini çekebilmek için kafiyelerin sık ve belirgin olduğunu söyler. Şu mısraları örnek verir:

“Yaprakları bütün solmuş fidanın;

Serin rüzgâr hep gülleri soldurmuş,
Bahçelere kuru yaprak doldurmuş
Üzerinde titrer halsiz bir dalın” (s.21)

Görüldüğü üzere şiir kitapları tanıtım yazılarında yazarlar; kitabın şairleri hakkında bilgi verirken şairlerin şiirleri, şiir anlayışları üzerine görüşler de dile getirir. Çoğunlukla Cumhuriyet Dönemi’ne ait eserlerin tanıtıldığı bu yazılarda nicelik olarak 1980 sonrası eserler ağırlıktadır. Bir başka deyişle derginin yayınlanmaya başladığı -Mart 1990- tarihine yakın zamanın eserleri konu edilir.

İncelenen sayılar (201-300 arası) 201.sayı Kasım 2006 ile 300. Sayı Şubat 2015 yılları aralığını kapsar. Dergide yer alan, tanıtılan şiir kitaplarının yayımlandığı tarihler de çoğunlukla bu aralıktadır. Şiir tanıtım yazılarında derginin -o tarihler için- güncel olana ağırlık verildiği söylenebilir. Başka bir ifadeyle, yazın dünyasına yeni yeni adım atan şairlere, şairlerin eserlerine daha çok yer verildiği; böylelikle okuyucun daha çok güncel eserlerin tanıtımıyla karşılaştığı görülür. Yazın dünyasına yeni adım atan şairler okuyucuyla buluşturulmuş olur.

Bunun yanı sıra, tanıtım yazılarında edebiyat dünyasınca bilinen, usta şair olarak nitelendirilen şairlere ve şairlerin eserlerine de yer verilmiştir. Böylelikle usta şairler ile edebiyat dünyasına yeni adım atmış olan şairler aynı sayfalarda buluşturulur. Söz konusu yazılarda, şairlerin daha önceki eserlerinden de bahsedilmiş, eserler tanıtılırken yazar ya da şair bütün olarak düşünölmeye çalışılmış, okuyucuya da bu şekilde sunulmaya gayret edilmiştir. Tanıtım yazılarını kaleme alan yazarlar ise sadece şairin eserine değil, şairin kendisine de değinmiş, görüşlerini sohbet havası içinde dile getirmiştir. Bu tanıtım, değerlendirme yazıları, çoğunlukla “Derkenar” sütunlarında yer almış ancak “Derkenar” sütunlarına sığmayacak daha uzun yazılar, yer yer derginin farklı sayfalarında yayımlanmıştır. Bu sayfalardaki yazılarda, şiir kitabının tanıtımı dışında kitaptaki bazı şiirler üzerine değerlendirmelerde bulunulmuş, söz konusu şiir hem içerik hem de biçim olarak değerlendirilmiş, incelenmiştir.

İncelenen sayılar aralığında Ali Ayçıl, Furkan Çalışkan, Mustafa Aydoğan, Hüseyin Akın, Ali Görkem Userin, Mustafa Akar, Hayriye Ünal, Cihan Aktaş, Emel Koşar gibi yazarların dergide şiir kitap tanıtım yazılarının olduğu görülür. Bu isimlerin

bir kısmının şair olması dikkate değerdir. Bir bakıma bir şair, başka şairin eserini tanıtır, yorumlar ve değerlendirir. Bu durum, yazıyı kaleme alan şairin farklı bir yönünü de ortaya çıkarır.

1.2. Şairler Hakkında Yazılar

Dergâh dergisinde şiirler ve şiir kitapları üzerine yazılan yazıların yanında şairler hakkında yazılmış, edebiyat dünyasına henüz adım atmış yeni şairleri tanıtan, tanınmış usta şairleri de yeniden konu edinen yazılar da bulunmaktadır. Bu yazılar genelde yazarın, konu edindiği şairle ilgili bilgi veren, kendi görüşlerini de aktardığı, deneme tarzında ve sohbet havasında kaleme aldığı yazılardır. Yazar, söz konusu şairlerin şiir dünyalarına, okurlar için aralanan kapı olarak nitelendirebileceğimiz bu yazılarda, şairleri geniş biçimde ele alır. Yine bu tür yazılarda; kimi zaman, şairlerin günlüklerinden yararlanıldığı yazılara yer verilirken kimi zaman şairler üzerine yazılmış, yayımlanmış eserlerden faydalanılmıştır. Bazıları şairlerin ölüm yıl dönümü dolayısıyla, bazıları şairlerin sanat hayatlarını, şiir anlayışlarını daha derin biçimde ele almak amacıyla bazıları ise sanatçıların etkili oldukları dönem/topluluk üzerine kaleme alınmıştır. Söz konusu yazıların, incelenen sayılar içerisinde, yer yer derginin “Derkenar” sütunlarında yer yer ise diğer sayfalarında kendine yer bulduğu görülür. Şairlerin eserlerine de atıfta bulunan bu tür yazılarda yazarların, şairlere yeni bir gözle, farklı bir pencereden bakılmasını amaçladığını söylemek yanlış olmaz.

Şairler üzerine yazılan değerlendirme yazlarından biri 243. sayıda karşımıza çıkar. Bu yazı Selman Bayar’a aittir ve “Şinasi Deist Miydi?” (s.22-23) başlığını taşır. Bayar, yazısında başlık olarak kullandığı “Şinasi Deist Miydi”, sorusuna Şinasi’nin Mustafa Reşit Paşa için kaleme aldığı kaside üzerinden cevaplar bulmaya çalışır. Kaside üzerinde beyit beyit açıklamalarda bulunurken Şinasi’nin düşünce dünyası üzerine tespitler yapar. Şinasi’nin Mustafa Reşit Paşa için yazdığı 1273 tarihli kasidesini incelerken, şairin akıl-din karşılaştırması yaptığını söyler ve şu beyitleri örnek gösterir:

“Dilin irâdesini başta akl eder tedbîr
Ki tercümân-ı lisândır anı eden takrîr

“Ziyâ-yı akl ile tefrîk-i hüsn ükubh olunur
Ki nûr-i mihrdir evlânı eyleyen teşhir” (s.22)

Bayar, yazısına yine alıntı yaptığı kasideyle devam eder. Şinasi’nin kasidesinde bulunan diğer beyitlerden de faydalanır. Şinasi’nin Tanrı ile din kavramları arasında

bilinçli bir ayırım yaptığını yine şairden alıntı yaptığı beyitle gösterir:

“Hak tealâ azamet âleminin pâdişehi
Lâ-mekândır olamaz devletinin taht-gehi” (s.23)

Ardından Şinasi’nin “daha önce hiç görülmemiş şekilde aklı mazeret göstererek” Tanrı’yı sorguladığını söylediği şu beyitleri aktarır.

“Vahdet-î zâtına aklımca şehâdet lazım
Cân ü gönlümle münâcât-ı ibâdet lazım

Göremez zâtını mahlûkunun âdi nazarı
Hisseder nurunu ammâ ki basiret başarı” (s.23)

Bayar, bütün bu beyitlerde Şinasi’nin Tanrı’yı sorguladığını, sonrasında ise bundan pişmanlık duyduğunu ve Tanrı’nın gazabından endişe duyduğunu belirtir. Şinasi’nin düşüncelerini aktarmaya ve anlatmaya çalışan Bayar, beyitlerden çıkarımlar yapmaya yazının sonuna değin devam eder ve yazısını Şinasi’nin deist bir tavır sergilediği tespitiyle sonlandırır: “Aydınlanma düşüncesinin en önemli temsilcilerinden biri olan Voltaire gibi o da pragmatist bir tavırla dini topyekûn reddetmemiş, Tanrı kavramının özel bir vurgu yaparak deist bir tavır sergilemiştir” (s.23).

Bayar, Şinasi’nin aslında aklı kullanarak sadece Tanrı’nın varlığını sorguladığını söyler. Reşit Paşa için yazdığı bu kasidede deist bir söylemde bulunduğunu ancak dini bütünüyle reddetmediğini vurgular.

Şairler üzerine yazılmış başka bir yazı da Mustafa Kara’ya ait olan “Vefatının 30. Yılında Necip Fazıl Kısakürek” (S.279, ss.9) başlığını taşır. Bu yazı, adından da anlaşılacağı üzere şairin ölümünün otuzuncu yıldönümü vesilesiyle kaleme alınmıştır. Bir bakıma Kara bu yazısında, Necip Fazıl Kısakürek’e duyduğu saygıyı göstermiş, bunun yanında usta şairin şiirlerini yeniden hatırlatmayı ve mistik havasını yeniden teneffüs ettirmeyi hedeflemiştir. Yazıya Necip Fazıl’ın mistik havasından, şeyh ve dervişleri tanımasından bahsederek başlayan Kara, şairin şiirlerinden örnekler vererek edebi şahsiyeti üzerine değerlendirmelerde bulunmuştur. Tekkelerin kapatılmasından sonra “şair ruhlu herkes gibi Necip Fazıl’ın da Yunus Emre’yi yazdığını” (s.9), söz konusu şiirin

(Yunus Emre) son drtlğn vererek söyler:

“Rzgra bir korku ver ki hrkandan
Geleyim izine doğru arkandan
Bırakmam, tutmuşum artık yakandan
Medet ey dervişim Yunus’um medet” (s.9)

Mustafa Kara, yazının devamında Necip Fazıl’ın bu şiirden bir yıl sonra atmış iki mısralık *Kaldırımlar* şiiri ile arayışlarına devam ettiğini belirtir. Ardından 1930’da Menemen Olayı’nın meydana geldiği zamanlarda “Kerbela’dan sonra ikinci büyük şehit” (s.9) olarak nitelendirdiği Hallac-ı Mansur’un ıstırabının peşinde olduğundan bahseder ve *Mansur* şiirinden şu dörtlüğü verir:

“Sana taş attılar sen gülmsedin
Dervişin bir çiçek attı inledin
Bağrımı delmeye taş yetmez dedin
Halden anlayanın bir gülü yeter” (s.9)

Mansur şiirinden sonra Kara, sözü 1930’lu yıllara getirir. Bu yıllarda meydana gelen şeyh Sait olayı, İstiklal Mahkemeleri, Takrir-i Skn kanunu gibi sebeplerle toplumun sindiğinden, kendi kabuğuna çekildiğinden dem vurur. Necip Fazıl’ın bu sıralarda Paris’te felsefe tahsili yaptığı zamanlarda içine düştüğü bohem hayatıyla boğuştuğunu belirtir. Necip Fazıl’ın, Abdülhakim Arvasi ile tanışıklığının tam da bu sıralara denk geldiğini söyler. Arvasi’nin, şairin hayatında önemli bir yere sahip olduğunu söyleyen Kara, şairin Paris’te bulunduğu yıllara da göndermelerde bulunarak, Necip Fazıl’ın Abdülhakim Arvasi ile tanıştığı dönemde şairin nasıl bir hle büründüğünü anlatır, sanat ve şiir anlayışında meydana gelen fikir/zihniyet değişimine atıflarda bulunur. Arvasi’nin sohbetlerinin yazar Kara’nın tabiriyle “ele avuca sığmaz” (s.9) Necip Fazıl’ın coşkunluğunu teskin ve tatmin ettiğini, ruhuna dervişlik yolunu açtığını, mısralarına tasavvufun sıcak rengini kattığını söyler. Yazar, şairin Arvasi ile buluşmasının 1934’te olduğunu yine şairin 1940 tarihli şu dizelerinden çıkardığını belirtir:

“Allah dostunu gördüm, bundan altı yıl evvel;
Bir akşamdı ki, zaman, donacak kadar güzel” (s.9)

Kara, Necip Fazıl'ın hayatında dönüm noktası olarak Arvasi ile tanışmasını görür. Şairin, Albdülhakim Arvasi ile tanıştıktan sonra geçmiş yılları için şu mısrayı dile getirdiğini belirtir:

“Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum” (s.9)

Yazının ilerleyen bölümünde Necip Fazıl'daki değişimi anlatmaya şiirlerinden aldığı dizelerle devam eder. Yazının son kısmına geldiğinde yazar, Necip Fazıl için “Büyükler hatalarıyla birlikte büyüktür” (s.9) diyerek, şairin büyüklüğüne duyduğu saygıyı dile getirir.

Şairler hakkında yazılan yazılara, derginin diğer sayılarında da rastlanır. Derginin 207. sayısında 19. yüzyıl şairi Kazasker Mustafa İzzet Efendi için yazılan ve yine Mustafa Kara'ya ait olan yazı buna örnektir. Kara, “Vefatının 130.Yılında Kazasker Mustafa İzzet Efendi” (S.207 ss.17-19) başlıklı yazısında sanatçının III. Selim (1789-1807) döneminde Kastamonu'da doğduğundan ve ailesinin durumundan bahseder. İzzet Efendi'nin 17 yaşına geldiğinde II. Mahmud'un tahtta olduğu sırada hayatının değiştiğinden şu şekilde söz eder: “Bir gün Sultan'ın yaptırdığı Hidayet Camii'inde hatt-ı şerif okuyan Mustafa İzzet'in Sultan tarafından dinlenmesi onun hayatını değiştirdi. O gün kendisine ilim ve sanatın merkezinden biri olan Enderun-ı Hümayun'un yolu gözükte” (s.17).

Kara, daha sonra da şairin hayatına dair bilgilendirmeler yapmaya devam eder. İsmail Dede Efendi ve çevresinden dersler aldığını, bu derslerin onu olgunluğa ulaştırdığını söyler. İzzet Efendi'nin bir taraftan medrese eğitimi alırken diğer taraftan şairin, nezyen ve hattat olabilmenin tüm yollarını kullandığını belirtir. Yazının ilerleyen kısımlarında hayatı hakkında bilgilendirmeler sürer. Edebî kişiliğinden söz ederken Kara bir anekdotu aktarır: “Bir gün padişahın bestelediği şarkılar okunduktan sonra İzzet Efendi'nin kanaati sorulduğunda şu karşılığı vermiştir: Padişahımızın şarkıları, şarkiyatın padişahıdır” (s.17). Ardından İzzet Efendi'nin döneminin önemli isimlerinden, görüşlerine danışılan şahsiyetlerden biri olduğundan bahsedilir. Yazının sonunda şairin vefatının II. Abdülhamid'in tahta çıktığı seneye (27 Şevval 1293/1876) denk geldiği bilgisi verilir.

Şairler hakkında yazılan yazılar, dergide farklı şekillerde görülebilir. Bunlardan bazıları da derginin “orta sayfa sohbeti” olarak nitelendirilen kimi söyleşilerdir. Dergide, farklı konularda yapılan orta sayfa sohbetleri bazen bir şair hakkında konunun uzmanı bir isimle bezen de bir şairin kendisiyle yapılır. Örneğin, 298. sayıda yer alan, Cihan Okuyucu ve Mücahit Kaçar ile “Ahmet Yesevi ve Menkıbevi Hayatı” (S.298, ss.12-14) adlı söyleşide Ahmet Yesevi konuşulmuştur. İki uzman ile yapılan söyleşide Ahmet Yesevi’nin hayatından Yesevilik anlayışına kadar birçok konu üzerinde sohbet edilir. Ayrıca Yesevilik’in kaynaklarından söz edildiği sırada Hazînî’nin *Cevâhirü’l Ebrâr* adlı eserinden de bahsedilir. Eser hakkında bilgilendirmeler de bulunulur. Sohbet Ahmet Yesevi ağırlıklı olsa da bazı bölümleri Yesevilik üzerinedir.

Bazen de orta sayfa sohbetlerinde, sohbetin konuğu bir şair olabilmektedir. Bu sohbetlerde, şairler bazen genel manada şiir üzerine görüşlerini açıklamış, bazen kendi şiirleri üzerine konuşmuş bazen de başka bir şairin şiiri ya da şiir kitabı üzerine düşüncelerini belirtmişlerdir.

Örneğin Gizem Akyol’un, şair/yazar Mehmet Narlı ile şiir ve edebiyat üzerine yaptığı söyleşi bu bağlamda değerlendirilebilir. “Dünyada Mekân Diyen Kültürün, Mekânsızlığı Ruhsal Bir Yurtsuzluk Olarak Algıladığına İnanıyorum” (S.213, ss.12-13) başlığı ile verilen söyleşide Mehmet Narlı, şiir ve edebiyat anlayışından söz eder ardından şiir ve mekân üzerine eğilir. Sohbetin devamında söz Mehmet Narlı’nın eserlerinden, şiir kitaplarından açılır. Gizem Akyol’un, şairin/yazarın kendi eserleri üzerine yönelttiği sorularla sohbet devam eder.

Şairlerle yapılan orta sayfa sohbetine başka bir örnek, yine derginin 231. sayısında görülür. Ancak bu kez konuk edilen ya da söyleşi yapılan şair, kendi şiiri veya şiir anlayışı üzerine konuşmaz. Şenol Korkut’un, Mehmet Erdoğan ile yaptığı söyleşide konu Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eleştirci kimliğidir. “Edebiyat Hayatın Temel Meselelerini Kapsamıyor” (S.231, ss.12-14) başlığı ile verilen söyleşi; yazarın pek üzerinde durulmadığını söylediği “*Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eleştiri yönü*” üzerine kuruludur. Erdoğan’ın, dergide yayımlanan “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar” yazı dizisi hakkında yaptığı konuşmaları içerir. Söz konusu yazı dizisinden söz ederken yazar, Tanpınar’ın şairliğinin, hikâye ve romancılığının, edebiyat tarihçiliğinin bilindiğini ancak eleştiri yönü üzerinde pek durulmadığını söyler. Bunun kendine göre iki sebebinin bulunduğunu

belirtir ve bu sebepleri de şu şekilde açıklar: “Bir, Tanpınar’ın sanatçı kimliğinin eleştirmenliğini gölgelemesi ve geri plana itmesi; ikincisi, edebiyatımızda eleştirinin tanımı, edebiyatın içinden ve birinci derecede bir tür kabul edilmeyip denemeyle birlikte anılması, yani eleştirinin kaderi ve bağımsızlığı meselesi” (s.12).

Söyleşi Erdoğan’ın, Tanpınar’ın eleştiri yönü üzerine konuşmasıyla devam eder. Tanpınar’ın bizde eleştiri türünde kurucu bir yönü olduğundan, “*Edebiyat Üzerine Makaleler*” adlı eserinden yola çıkarak bahseder. Tanpınar’ın bir şair, bir yazar olduğu kadar aynı zamanda bir eleştirmen olduğunu da vurgulayan Erdoğan, sanatçının eleştiri yönü üzerinde daha fazla durulması gerekliliğinden söz eder. Söyleşinin sonlarına doğru Şenol Korkut. Erdoğan’ın dergide yayımlanan “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar” yazı dizisinin kitap haline getirildiğini belirtir, söyleşiyi sanatçıya teşekkür ederek bitirir.

Dergâh dergisinde sözü edilen yazılar dışında yine şairlerin konu edildiği, şairin hayatından çok, o güne kadar bilinmeyen bir eserinin ortaya çıkmasıyla, şairin eserlerinin özel bir yönüyle ilgili yazılara da rastlamak mümkündür. İnci Enginün, “Ahmet Haşim’den Bir Şiir Daha” (S.204, ss.3-4) adlı yazısında Haşim’in, o güne değin duyulmamış *O Gece’den Sonra* isimli bir şiirinden bahseder. Enginün, sözünü ettiği şiire *Servet-i Fünûn* dergisinin sayfalarını karıştırırken o zamana kadar dikkatini çekmediğini söylediği *Asar-ı Varide Kısmı* adlı iki sayfalık ekte rastladığını söyler. Enginün, Haşim’in ilk şiirleri arasında bu isimde bir şiirinin bulunmadığını belirtir. Yazar, “Ahmet Haşim’in Bütün Şiirleri’nin bundan sonraki baskılarına konacak olan ‘O Gecedeki Sonra’yı Haşim hayranlarına hemen duyurmak istedim” (s.3) der ve yazısını söz konusu şiirin tamamını vererek bitirir.

Bu tür yazıya yine İnci Enginün’den örnek verebiliriz. Enginün, 228. sayıda “Tanpınar’dan Bir İlk Dönem Şiiri Daha” (ss.10-11) başlıklı yazısında Ahmet Hamdi Tanpınar’a ait ve vezinsiz şeklinde not düşülmüş olan *Şehriyar* adlı şiirinden bahseder. Enginün, *Şehriyar* şiirine nasıl denk geldiğini ve duyduğu heyecanı şöyle anlatır:

“Geçen gün Şebab dergisini karıştırırken Ahmet Hamdi adıyla karşılaştım. Rıfkı Melul (Meriç) ‘Giden İhalemez İçin’ adlı şiirini Ahmet Hamdi’ye ithaf etmişti (Şebab, nu. 15, 5 Teşrin-i Sani 1336/Kasım 1920, s.368). Bu şiirin karşısındaki sayfada da Rıfkı Melul’e ithaf edilmiş ‘Şehriyar’ başlıklı bir şiir yer alıyordu ve sonunda Ahmet Hamdi imzası bulunuyordu. Bu yeni keşfin beni ne kadar heyecanlandırdığını anlatamam” (s.10).

Bu yeni şiir karşısında heyecanını dile getiren Enginün, o güne kadar Ahmet

Hamdi'nin bilinen en eski şiirinin *Musul Akşamları* olduğunu söyler. Ancak söz konusu şiirin de *Musul Akşamları* ile aynı yıl yayınlandığını ancak *Şehriyar* şiirinin kendisi üzerinde *Musul Akşamları*'ndan önce yazılmış izlenimi uyandırdığını da belirtir. Yazının sonunda Enginün, *Şebab* dergisinde denk geldiğini söylediği hem Rıfkı Melûl (Meriç)'in *Giden İhalemiz İçin* adlı şiirini hem de Ahmet Hamdi'nin *Şehriyar* şiirini birlikte verir.

Şairler üzerine yazılar yazılarda ünlü şairlere yer verilebildiği gibi -o dönem için- henüz tam manasıyla tanınmamış, edebiyat dünyasına yeni adım atmış isimlere de yer verilmiştir. Dergide ünlü şairler bazen bilinen yönleriyle yeniden hatırlanır, anılır bazen onların bilinmeyen bir yönü, eseri tanıtılır. Yazın dünyasına yeni adım atan şairlerde ise durum biraz farklıdır. Yazar, bazen şairlerin hayatları hakkında kısa kısa bilgiler verir bazen de şairin sanat anlayışı üzerine açıklamalarda bulunur. Daha sonra şair için yazısını derinleştirmeye başlar. Yazarın bunu yapmasındaki amaç, yeni bir şair için okuyucu zihnini hazırlamaktır. Çünkü okuyucu bu yeni şairi bilmiyordur, kafasında yeni şairle ilgili bir şey yoktur. Yazar da bunu tahmin ettiğinden ya da bildiğinden dolayı yeni şairlerden bahsettiği söz konusu bu tür yazılarda şair için genellikle kısa ön bilgiler vermiş, okuyucu zihninde şair için bir çerçeve çizmeye çalışmıştır. Ardından şairin şiirinden de alıntılarla örnekler vererek şair üzerine çıkarımlarda, saptamalarda bulunarak yazısını derinleştirmiştir.

Şairler üzerine yazıları kaleme alan yazarlar ise çoğunlukla edebiyatla/şiirle ilgilenen ya da ilgilenmiş, bu alanda eserler vermiş, çalışmalarda bulunmuş kimselerdir. Yazıyı kaleme alan yazarların bazıları o dönemlerde edebiyat çevrelerince tanınan kişiler olmasına karşın bazıları ise şairlerde olduğu gibi yazın hayatına yeni yeni adım atmış ya da edebiyata dair yazılarını yeni yayımlamaya başlamış kimselerdir. Örneğin yukarıda Ahmet Haşim'le ilgili iki yazısını örnek aldığımız İnci Enginün ve Mustafa Kara alanlarında tanınmış isimlerdir.

1.3. Şiir İnceleme Yazıları

Dergâh dergisinde şairler, şiir kitapları, şiir hakkında kitaplarla ilgili yazıların yanında kimi şiirler hakkında değerlendirmelerde bulunulan şiir inceleme yazıları mevcuttur. Şiirler hem biçim hem içerik hem de sanat/şiir anlayışı yönüyle ele alınır. Şiirlerin konusu, söyleyişi hakkında bilgi verildikten sonra şiirde söylenmek istenen, vurgulanmaya çalışılan duygu üzerine görüşler aktarılır. Buradan hareketle şairlerin şiir anlayışlarına dair çıkarımlarda bulunulur. Bu tür şiir inceleme yazıları, yukarıda bazı örnekleri verilen eser tanıtım yazılarından daha geniş içerikli yazılar olduğu için genellikle “Derkenar” sütunları dışında yer alır. Söz konusu yazılarda bazen bilinen şairlerin şiirlerine yer verilirken bazen de yazın hayatına yeni başlamış şairlerin şiirleri üzerine değerlendirmelerde bulunulur.

Örneğin, Baki Asiltürk, Ahmet Muhip Dıranas'ın *Fahriye Abla* şiirini “Dıranas’ın Fahriye Abla Şiirinde İçerik Anlatım ve Zaman Akışı” (S.235, ss.16-18) başlıklı yazısında geniş biçimde ele alır. Asiltürk yazısına, *Fahriye Abla* şiirinin tamamını vererek başlar. Daha sonra “Biyografik ve Kronolojik Bazı Dikkatler” diyerek Dıranas'ın ilk şiirlerini ne zaman yazdığından söz ederek yazısına devam eder, şairin şiire ilgisinden kısaca bahsettikten sonra *Fahriye Abla* şiirine yönelir. Şiirin ilk kez Varlık dergisinin 15 Şubat 1935'te yayımlandığını, “anı” kaynaklı bir şiir olduğunu ve yazılma süreciyle ilgili iddialara şiirin yazılış ve yayımlanışına ilişkin olarak şair Baki Süha Ediboğlu'nun şu sözlerine yer verir:

“Ahmet Muhip’in anası ve babası Ankara’da Ön Cebeci’de kendi malları olan ufak bir evde otururlardı. Muhip’in çocukluk ve gençlik yıllarının bir kısmı bu sevimli evde geçmiştir. Delikanlılık çağında yazdığı ‘Fahriye Abla’ adlı şiiri bu mahallede komşuları olan güzel bir kadın içindir.” (s.16.)

Ardından söz konusu şiirle ilgili değerlendirmelerine geçer. Şiiri incelerken kendi içinde “Teknik ve İçerik”, “Anlatım, Söyleyiş ve Zaman Akışı” olarak iki başlık açar ve şiiri bu başlıklar altında, şiirden alıntılara yer vererek, şiiri bölümlere ayırarak inceler. Şiir üzerine bölüm bölüm değerlendirmelerde bulunur. Ancak bu değerlendirmelerde bulunmadan önce şiir hakkında genel görüşünü “Her şeyden önce bu şiirde zamanın sıralı akışı dikkat çeker. Olaylar veya durumlar bir devam zinciri oluşturacak şekilde sıralanmıştır” (s.17) diyerek ortaya koyar. Asiltürk’e göre şiirde iki ana karakter bulunur: Biri (seslenen) Fahriye Abla diğeri ise (seslenen) kişi/gençtir. Şiir boyunca bu iki

karakter değişmez ancak zaman ilerler ve zaman ilerledikçe seslenen'in seslenilen'e bakışı ve seslenilen'in yani Fahriye Abla'nın görünüşü değişir. Asiltürk, şiirde zaman içinde bu değişimin anlatıldığını söyler. Örneğin şiirin ilk bölümü olarak gördüğü aşağıdaki dizeleri verir ardından söz konusu şiirin bölümü üzerine değerlendirmelerini sıralar.

“Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.
Bu, Afyon ruhu gibi baygın mahalleden,
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın sen!
Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanıyla
Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla!” (s.17)

Şiirin bütünü için Asiltürk, kişisel gelişim dönemleri ile ilgi kurar. Kişinin gelişimiyle birlikte şiirdeki anlatımın da değiştiğini belirtir. İlk bölümde koklama ve görme duyularının ağır bastığını söyler. “Şiirin ilerledikçe bir çocuğun gelişimini de yansıttığı düşünülürse, ilk bölümün koklama'yla açılması ve ardından görme'nin devreye girmesi önemlidir. Görme duyusu, gencin paralelinde, sonraki iki bölümde anlatımın yönlendirici duyusu olur” (s.17) der. Dolayısıyla şiir ilerledikçe kişinin/gencin gelişimi de ilerleyecek anlatımın yönü değişecektir. Şairin, şiire öncelikle koklama duyusuyla başlamış olması Asiltürk'e göre bu sebeptir. Şiirin ilk bölümünde ilk mısra koklama duyusuyla alakalıyken diğer mısralar görme duyusuna doğru kayar. Bu durum şiirde seslenen'le ve seslenilen'in gelişimiyle ilgilidir. Şiirin ilerleyen bölümlerinde Asiltürk, söz konusu durumu daha belirgin biçimde ortaya koyar. Şiirin üçüncü bölümünü oluşturduğunu söylediği şu dizeleri aktarır:

“Önce upuzun, sonra kesik saçın vardı;
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı.
İçini gıcıklardı bütün erkeklerin
Altın bileziklerle dolu bileklerin.
Açılırdı rüzgârda kısa eteklerin;
Açık saçık şarkılar söyledin en fazla.
Ne çapkın komşumuzdun sen, Fahriye abla!” (s.17)

Sonrasında bu dizeler için, Asiltürk; şiirde seslenen olarak nitelendirdiği çocuğun/kişinin, delikanlılık çağına geldiğinin anlaşıldığını belirtir. Şiirde Fahriye Abla'ya seslenen çocuk artık büyümüş, yaşının da etkisiyle Fahriye Abla'sının dış görünüşüne göndermelerde bulunmuştur. Aynı zamanda yazar, şiirde seslenen Fahriye Abla'nın saçlarının önceleri uzun sonra kesik olmasını kadın psikolojisiyle ilişkilendirmiş; kadınların, bunalımlı, duygusal açıdan karmaşık dönemlerinde saçlarında değişikliğe gittiklerini belirtmiştir. Asiltürk, şiiri incelerken şiire “hem seslenen hem de seslenen” açısından bakmış, çıkarımlarını bu iki yönde sıralamıştır.

Bir şiirin yine geniş biçimde ele alındığı, şiir inceleme yazılarına başka bir örnek Yakup Altıyaprak'ın “Rüzgâr Kesen Makas” başlıklı (S.253, ss.9-10) yazısıdır. Altıyaprak yazısında Mevlana İdris'e ait olan ve söz konusu yazısıyla aynı ismi taşıyan *Rüzgar Kesen Makas* şiirini inceler. Altıyaprak, yazısına şiirin bütünü vererek başlar. Ardından şairin şiiri ile ilgili genel bilgilendirmeler yapar.

“Mevlana İdris şiiri, insanın ait olmadığı ve hiçbir zaman da ait olamayacağı bir dünyadaki var oluşundan kaynaklanan kaygı ve endişeyi hayatın eksenine oturtur ve bu eksenin hiç çıkmaz. Şair bu endişeyi ilahî bir maceraya sürükleyerek özgürleşmeye çalışır. Bu endişe ve kaygının işlenme biçimiyle şiir çok sahici ve bize özgüdür” (s.9).

Altıyaprak, bu düşüncelerle beraber şiirin daha doğru şekilde değerlendirebileceğini belirtir. Daha sonra şiiri bölümlere ayırarak yukarıda belirttiği düşünceler üzerine incelemeye, değerlendirmeye başlar. Altıyaprak, şiir hakkında düşüncelerini belirtmeye şiirde ilk bölüm olarak düşündüğü ve diyalog olarak gördüğü aşağıdaki dizeleri yorumlayarak başlar:

“Aşk!

Efendim!

Kim rüzgârı kesen makas

Geceyi aziz kılan nefes kim” (s.9)

Altıyaprak, bu diyalogla şiirin asıl havasının oluştuğunu söyler. Söylemin, şiire bir hayret duygusu, olağanüstülük kattığını belirtir ve “Nasıl Kur'an ‘tin’e ve ‘zeytin’e yemin ederek bizi en yakınımızdaki unsurlara hikmetle bakmaya yöneltiyorsa şair de ‘geceyi aziz kılan nefes’i hatırlatarak mutlak olana yönelir” (s.9) diye ekler. Şiirin metafizik havası taşıdığını vurgulayan Altıyaprak, şiirin dış yapısı ile değil, anlatım şekli ve içeriğiyle ilgili çıkarımlarda bulunur. Şairin şiirinde hikmet ve tefekkürü yeniden

hatırlattığını söyler. İncelemenin devamında bu tür alıntılar yaparak şiiri üzerine yorumlarına devam eder.

“Yıllardır biziz

Şehre düşmüş çiçeklerle toprağı arayan can” (s.9)

Şiirin bu kısmı için, şiire “biz” unsurunun girdiğini, ancak buradaki “biz” unsuruyla aslında hakikatten uzaklaşıp dünya gurbetine düşen ve modern hayata gömülen bir kuşağın olabildiğince ondan uzaklaşma çabasının görüldüğünü söyler. Bir bakıma, şairin tasavvufi bir ifadeyle, hakikati arama çabasında olduğunu belirtir. İnceleme yazısının devamında Altıyaprak, şiirden hareketle “Şair uzun olan hayatın değil değerli yapılabilen hayatın önemini anlamıştır” (s.9) diyerek özetlediği şu dizeleri verir:

“Ömrü uzun olana kıyamet yakın olur

Haberdarız içimizin ve dışımızın cehennemlerinden” (s.9)

Şiirin son mısralarını değerlendirirken Altıyaprak, şiirin ilk bölümüne de göndermede bulunarak “Şair dünyaya mahkûm olsa da şiirini başlangıçta olduğu gibi sonda da yine ona ait olmama, kendi var olmaz tarzına uygun olmadığı sürece onunla uyumlu olmama -katlanmak fakat alışmamak- içinde bitirir” (s.10) der. Altıparmak’ın bahsettiği, şairin son dizeleri şöyledir:

“Alışsak bu şehrin terzilerine alışacağız

Sesimizde bir akşam bir açılmaz şemsiye

Dünyanın neresine gitsek ıslanacağız” (s.10)

Yazısının son bölümünde şair ve şiirinin bütünü hakkında düşüncelerini “Mevlana İdris şiiri, kendine öz-güvenden kaynaklanan bir cihetten dünyayı dışlaması, dervişane bir turumu, teslimiyeti ve özgürleşimi tekrar gündeme getirmesi bakımından anlamlıdır” (s.10) şeklinde aktarır. Altıyaprak, şiiri bölüm bölüm inceledikten sonra şair ve şiir için genel bir değerlendirme bulunarak yazısına son verir, “...bu şiir damarına daima ihtiyacımız vardır” (s.10) cümlesiyle Mevlana İdris’in şiir anlayışına ihtiyaç duyulduğunu ve daha sonra da bu anlayışa ihtiyaç duyulacağını vurgular.

Şiir inceleme/yorumlama yazılarına derginin farklı sayılarında rastlamak

mümkün. Bunlardan biri de 254. sayıda Aziz Mahmut Öncel'in Ahmet Sarı'nın *Elest* şiirini incelediği yazısıdır. Yazının başlığını “Ahmet Sarı Şiiri Üzerine: Tasavvufi Göndermeler Şiiri” (s.21) olarak koyan yazar, şiiri incelemeye geçmeden önce şair hakkında kısaca bilgiler aktarmış, sanatçının çeşitli dergilerde çeviriler yaptığından ve yayımlanan iki şiir kitabı olduğundan söz etmiştir. Ahmet Sarı'nın *Elest* şiirini incelerken şiirde yorumladığı kısmı yorumunun hemen altına eklemiştir.

“Elest ‘hitabındaki, bela’yı lâya say etme/ Ol hükmü unutma olan ahd üvefâyı tut’ beyiti kabilinden tasavvufî metinlerde rastlayacağımız bir noktaya benzer göndermelerde bulunarak...varoluşun aidiyetin hissedilmesi/aranması.” (s.21) çıkarımından sonra bu çıkarıma vardığı bölümü ekler:

“Keşke
Dilim lal olsaydı.
Keşke dilim lal olsaydı da
‘Elest’ denilince
Beni bela bulmasaydı” (s.21)

“Ahmet Sarı şiiri denildiğinde ilk karşımıza çıkan nokta şairin adeta yoğun bir Kur’an ve Peygamberler tarihi okumalarının içinden çıkıp bu şiirleri yazdığı hissidir” (s.21) diyen Öncel, kendisinin bu kanıya varmasında, şairin şiirinde dini göndermelerin, metaforların ve kullanılan imgelerin etkili olduğunu söyler. Şiiri açıklamaya, incelemeye bu şekilde devam eden Öncel, yazısının sonuna geldiğinde ise şair ve şiiri için, şiirinin savaşının kendi özü ile yine kendi arasında olduğunu söyleyerek yazısını bitirir.

Bütününüyle şiir incelemeye yönelik diğer bir yazı 258. sayıda görülür. Bu sayıda Ali K. Metin'in, Hakan Arslanbenzer'in *Allah Seninledir Ekmek Çalarsan* şiirini değerlendirdiği yazısı bulunur. “Epik Gerçeklik veya Allah Seninledir Ekmek Çalarsan” (s.3-5) başlıklı bu yazı, yukarıda verilen iki örnekten farklı olarak dergide “Derkenar” sütununda yer alır. Bu değerlendirmeyi, Ali K. Metin; şiiri bazen bölüm bölüm bazen de dize dize açıklayarak yapar. Yazar değerlendirmesine, “Allah Seninledir Ekmek Çalarsan şiiri yoksulluk teması etrafındaki içeriğiyle realist bir havaya sahip” (s.3) cümlesiyle başlar. Bu şekilde şiirin genel havası hakkında görüşünü belirtmiş olarak söz konusu şiiri incelemeye geçmiş olur. Ardından şiirden alıntılar yaparak açıklamalarda bulunur. Yalnız

bu açıklama biçimi şöyledir:

“Beşerî durumun tasviriyle (‘Sütsüz yaşar insan ekmekle yaşar/Karnın tam doymasa da ölmezsin’) şiir öznesinin bakış açısı ve kavrayışı (‘Ve Allah seninledir yarı aç yarı tok yaşarsan/Allah senden sıkılmaz/Sen de Allah’tan sıkılmazsın’) söylemsel bir bütünlük içerisinde içeriği belirlemekte” (s.3).

Ali K. Metin, bir bakıma şiirle ilgili değerlendirmeyi yaparken şairin mısralarını kendi cümlesi içine katmış, dize arası yorumlamalarda bulunmuştur. Devamında bu cümlelerini de açıklamış, şiirde verilmeye çalışan mesajı irdelemiştir. Şiirle ilgili tüm incelemelerinden sonra yazısını, şiirin geneline yaymıştır. Yazının sonuna geldiğinde Ali K. Metin, şiir için şunları söyler: “...söz konusu şiirin, Neo-epik tarz içerisindeki yeni, yenileyici özellikleriyle olduğu kadar, Türk şiirinde halen habis bir ur olarak devam eden konformizme bir cevap olarak da gözden kaçırılmaması gereken, antolojik bir öneme sahip olduğu söylenebilir” (s.5).

Şiirin önemini bu cümlesiyle açıkça vurgulayan Metin, şiirde epik bir söylem hissinin belirgin biçimde var olduğunu belirtmekle beraber şiirde poetik bir tarzın da bulunduğunu söylemiş olur.

Dergiden alınan örneklerde de görüleceği üzere, şiir üzerine yazılan yazılarda, genel olarak şiiri incelemeye geçilmeden önce şiirin şairi hakkında bilgiler verilmiş, şiir anlayışları üzerinde kısaca durulmuş daha sonra söz konusu şiir değerlendirilmiştir. Bu şekilde bir değerlendirmenin okuyucu için daha faydalı olacağı düşünülmüş, özellikle yazın hayatına yeni yeni adım atmaya başlayan şairlerin, okuyucu zihninde genel çerçevesi çizilmeye, portresi oluşturulmaya çalışılmıştır. Şiir üzerine değerlendirme kısmı için bir bakıma okuyucu hazır duruma getirilmiştir. Ardından şiir, bazen biçim bazen içerik bazen de her iki açıdan birlikte incelenmiş, değerlendirilmiştir.

Bu inceleme ve değerlendirme kesin çizgilerle değil, daha çok yazarın kendi üslubuyla sohbet havası içinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu yazılarda yazarlar; şairler ve şiirler üzerine kendilerince çıkarımlarda bulunmuş, bunu da okuyucularla paylaşmışlardır. Dolayısıyla bu inceleme ve değerlendirme yazıları hem şairlerin şiirleri hem şairlerin kendileri için okuyucunun zihninde yer bulması veya okuyucunun zihninde şekillenmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bu tür inceleme yazıları, edebiyatımızın usta kalemlerinin şiirlerine farklı bir gözle bakılmasını sağladığı gibi yeni şairlerin ve

şiiirlerinin tanınmasına ya da tanıtılmasına katkıda bulunmuştur.

Örneğin yukarıda değindiğimiz Ahmet Muhip Dıranas'ın bilinen *Fahriye Abla* şiiirinin, okuyucunun söz konusu şiiire farklı bir gözle bakmasını sağlamaya yönelik olduğu söylenebilir. Yine yukarıda değinmeye çalıştığımız Hakan Arslanbenzer'in *Allah Seninledir Ekmek Çalarsan* şiiiri ise 258. sayıda Ali K. Metin tarafından incelenmiştir. Derginin bu sayısı Ağustos 2011'de yayımlanmıştır. Bu tarihlerde Hakan Arslanbenzer genç bir şairdir. Şiiir kitapları çıkarmış ancak -o tarihlerde ve Dıranas'a kıyasla- çok tanınan ya da bilinen bir yazar/şair değildir. Bu bağlamda bakıldığında şiiir inceleme yazılarında eski ve yeni şairlerin şiiirlerinin incelendiğini söylemek yanlış olmaz. İncelenen sayılar göz önüne alındığında (201-300. sayılar) söz konusu şiiir inceleme yazılarında yeni şairlerin şiiirlerine sayıca daha fazla yer verildiği görülür. Böylelikle, dergide şiiir inceleme yazıları yeni şairlerin tanınmasına katkıda bulunmuştur.

Şiiir inceleme yazılarını kaleme alan yazarlar, başka bir ifadeyle şiiirler üzerine değlendirmelerde bulunan kalemmler arasında şair ve akademisyenler vardır.

1.4. Poetika Yazıları

Dergâh dergisinde şairleri ve şiirleri konu edinen, şairlerin şiir anlayışlarıyla ve şiirle ilgili kuramsal ve tartışma içerikli yazılar da bulunur. Söz konusu yazılarda, kimi zaman geçmişte yaşanmış tartışmalar, şiir anlayışlarının farklı olması dolayısıyla oluşan görüş farklılıkları dile getirilmiş kimi zaman da şiirin ya da şairin ne olduğu, şiirden ne anlaşılması ya da şiirin ne olması gerektiğine dair şiirin alt başlığı olarak nitelendirebileceğimiz farklı konular ele alınmıştır. “Şiir nedir, şair kimdir, şiir niçin ve nasıl yazılmalı; şiir/şair özgür müdür, şiirin belli kalıpları var mıdır?” gibi sorulara cevap bulmaya çalışan yazılar, bu tür yazıların çoğunluğunu oluşturur. Söz konusu yazılarda, çoğunlukla şairlerin şiir üzerine görüşleri verilir. Bazen şairlerin şiir hakkında söyledikleri cümlelerden doğrudan alıntılara yer verilir. Söz konusu görüşlerden yola çıkılarak şairlerin şiirle ilgili düşünceleri üzerine çıkarımlarda bulunulur.

Şairlerden söz etmeden şiir hakkında kaleme alınan yazılar da bulunur. Başka bir ifadeyle yazar, yazısında şiirle ilgili kendi görüşlerini açıklar. Bunu yaparken çeşitli şairlerden, şiirlerden alıntılar yaparak örnekler verir. Kimi zaman farklı düşünceleri de bir araya getirerek bir bütünlük oluşturmaya çalışan yazar, dile getirdiği ya da yazısında yer verdiği farklı farklı düşüncelerle birlikte şiirle ilgili oluşturmaya çalıştığı resmi okuyucun zihninde betimlemeye çalışır. Ancak yazarın sadece kendi düşüncelerini dile getirdiği bu yazılar, şairlerin şiir üzerine görüşlerini paylaştığı yazılara oranla nicelik olarak azdır.

Sözünü etmeye çalıştığımız bu yazı türlerine dergide pek çok örnek bulmak mümkün. Örneğin Sebahattin Çağın tarafından kaleme alınan “Şiirde Anlam Tartışması” (S.216, s.18-19) sözü edilen yazı türündedir. Bu yazı, Yahya Kemal ve arkadaşları tarafından yayımlanan *Dergâh* dergisinin 15 Nisan 1921 tarihinde çıkan ilk sayısında Ahmet Haşim’in *Bir Günün Sonunda Arzu* şiirinden dolayı meydana gelen tartışmayı anlatmaktadır. Çağın söz konusu yazısına, “Türk edebiyatı tarihinde yer alan bazı şiirleri ‘olay şiiri’ mahiyeti taşırlar” (s.18) cümlesiyle başlar. Bu düşüncesine Cenap Şehabettin’in *Terane-i Mehtap* ve Orhan Veli’nin *Kitâbe-i Seng-i Mezar* şiirlerini örnek gösterir. Bu örneklerden Cenap Şehabettin’e ait olan şiirde şairin kullandığı “saat-i semen-fâm” (yasemin renkli saat) ifadesinin o dönemde önemli tartışmalara yol açtığını belirtir. Orhan Veli’nin şiirinde ise nasır kelimesinin şiirde yer almış olmasının dönemin tenkitçileri tarafından eleştiri konusu olduğunu söyler. Daha sonra Haşim’in *Bir Günün*

Sonunda Arzu şiirine yönelir ve şiirin tamamını yazısına ekledikten sonra, şairin şiiri bazı değişikliklerle *Piyâle* kitabına dâhil ettiğini söyler. Şiirin yayınlandıktan sonra birtakım tartışmalara neden olduğunu belirtir. Ancak bu tartışmanın konusuyla ilgili ya da kimler arasında gerçekleştiğine dair kaynakların net bir bilgi vermediğini, sadece Abdülhak Şinasi Hisar’ın bir yazısında isim vermeden bu tartışmaya yer verdiğini söyler. Çağın, sözünü ettiği yazılara dayanarak bu tartışmanın temel sebebinin, “şiirin anlam bakımından kapalı, hatta anlaşılmaz olması”nı gösterir. Çağın, yazısına Haşim’in şiirine yapılan eleştirilere “Şiirde Mana” yazısıyla cevap verdiğini belirterek devam eder. Haşim’in yazısından alıntılar yapar, tartışmanın olduğu dönemlerde kimlerin Haşim’in yanında, şairin kimlerin karşısında yer aldığından dem vurur, örnekler verir. Haşim’e yöneltile eleştirilere *Dergâh* dergisi ve mensuplarının da sessiz kalmadığını, konuyla ilgili görüşlerini ortaya koyduğunu söyler.

Şiir üzerine yazılan kuramsal/poetik yazılara başka bir örnek yine derginin 291. sayısında karşımıza çıkar. Bu sayıda Fuat Arpa’nın “Saf Şiir Üzerine” (S.291, ss.9-10) başlıklı yazısı bulunur. Arpa, yazısına şiir anlayışından ne anlaşılması gerektiğinden söz ederek başlar. Sözü Saf şiire getirir. “Saf şiir konusunda konuşmak için konuya kaynaklık etmesi açısından Fransız şair ve yazarların da görüşlerini incelemek de elzem olacaktır” (s.9) diyerek sözü saf şiirin temellerini attığını düşündüğü Fransız sanatçı Paul Valery’e getirir. Valery’nin “Saf Şiir” adlı makalesinden bahseder. Bu makalenin yayımlandığı dönemde büyük ses getirdiğini, dönemine göre farklı bir çizgide bulunduğunu ve bizim edebiyatımızda da etkisinin görüldüğünü söyler. Bu etkinin birçok şairde var olmakla birlikte daha çok Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas ve Cahit Sıtkı Tarancı’da hissedildiğini belirtir. Arpa, yazının ilerleyen bölümlerinde, saf şiirin ne olup olmadığından, saf şiir ile ilgili tanımlamalardan söz eder. Saf şiirden etkilenen sanatçıların ne gibi farklı yönlerinin bulunduğunu ve özelliklerini belirtir. Daha sonra Arpa, saf şiir üzerine şu cümleleri kurar: “Saf şiir her okunduğunda insana ayrı anlamlar, ayrı duygular çağrıştırır. Bu şiirde anlam olmaması demek değildir; şiirde anlam yoğunluğunun olması demektir” (s.9) der. Ardından saf şiirde belirgin biçimde görüldüğünü söylediği sembolizm akımından söz açar ve sembolizm için şu ifadeleri kullanır: “XIX. yüzyılın son çeyreğinde Batı şiirine hâkim olan bu sanat akımına göre dış dünya veya tabiatla gördüğümüz veya duyularımızla algıladığımız her nesne bir varlık özünün dış görüntüsünden göz alıcı giysilerinden başka bir şey değildir” (s.10).

Yazının ilerleyen kısımlarında sembolizmden ve sembolist şairlerden örnekler sunar. Arpa yazısını saf şiir ilkelerini maddeler halinde özetleyerek bitirir. Yazara göre saf şiirin özellikleri/ilkelere şu şekildedir:

- a) Saf şiir kelimelerde tasarruf ayrıcalığıdır.
- b) saf şiirde şekil ve içerik ayrılmazlığı esastır. Yani şiir bir bütünlük içindedir. Parçalar sade birbirini tamamlamak için vardır.
- c) Eserlerde mükemmellik esastır. Eserin amacı güzelliştir, estesizme ulaşmaktır.
- d) Şiir bir anlatma olayı değil bir telkin olayıdır, anlaşılacak için değil, hissedilmek içindir.
- e) Saf şiirin en önemli özelliklerinden birisi ‘ahenk’ olayıdır. Ahenk olmazsa şiir mükemmel olmaz.
- f) Şiir, fikir verir, mâna verir; ancak bu mâna nesirdeki mâna gibi değildir. Şiirdeki mâna bir odadaki eşyalara yansıyan ışık dalgaları gibidir. Aydınlatır fakat tanımlamaz. Bu ışık kaybolunca her yer karanlıktır. Şiirdeki mâna da böyledir. Bir başka deyişle mâna gıdadır.
- g) şiir kendisine yabancı bütün unsurlarından ayrılmalıdır.
- h) Saf şiir kolay bir şiir değildir ve basit bir nazım olayı değildir.” (s.10)

Dergide farklı şiir anlayışları üzerinde yazılmış yazılar vardır. Örneğin Mustafa Akar’ın kaleme aldığı “İkinci Yeni Hala Mümkün Mü?” (S.223, s.6, 22-23) adlı yazısı bu şekildedir. Akar’ın, yazısında İkinci Yeni şiirinden söz ederken söz konusu yazının kaynağını Alaattin Karaca’nın *İkinci Yeni Poetikası* ve Yakup Altıyaprak’ın *İkinci Yeni ve Türk Şiirinde Modernizm* adlı eserlerin oluşturduğunu belirtir. Bu yazıda, aslında İkinci Yeni şiirinden bahsedilirken bunun yanında Akar’ın, yukarıda isimleri verilen bu iki eseri de tanıtımı da söz konusudur. Adı geçen eserler hakkında bilgiler verdikten sonra Akar, kaynak olarak ele aldığı bu kitaplardan yararlanarak İkinci Yeni anlayışından, şairlerinden, etkilenen sanatçılardan ayrıca İkinci Yeni şiir anlayışının dil ve anlatım özelliklerinden söz eder. Yazar, yazısına İkinci Yeni’nin ortaya çıktığı dönemden bahsederek başlar. İkinci Yeni şiir anlayışı üzerine yapılan tartışmalara değinir, grubun isimlendirilmesinden bahseder. Ardından yazısının temeline aldığı söz konusu iki eserden alıntılarla birlikte yazısına devam eder. “Yazının başında andığım iki kitap da burada söylediklerimizi boşlamadan, hareket içindeki ana unsurları, şiirin poetikası ve modernizm açısından ele alıyor. İki yazar da kitaplarının başlığında ‘İkinci Yeni Akımı’ demiyor. Burası bence önemli bir şey...” (s.22).

Akar, yazısına alıntılarda devam ederken, İkinci Yeni üzerine değerlendirmeler yapar, topluluğa/gruba ait şairlerinden örnekler de verir. Özellikle Turgut Uyar ve Edip Cansever üzerine eğilir. Bunun sebebi olarak Akar şu cümleyi söyler: “Politik görüşü bir tavrı var bu şairlerin, fakat bu tavır neredeyse apolitikliğin de bir tavrı gibi” (s.22). Bu tutumlarından dolayı iki şairi diğer İkinci Yeni şairlerinden farklı yere koyar. Daha sonra

iki şair için açıklamalarına devam eder. Turgut Uyar'ın şiiri belirsizliğe koşut bir muğlaklık içinde ilerlediğini, ölüme ve dirime de kendince koşutlar uydurduğunu söyler. Bu cümlelerinin ardından Akar, Turgut Uyar için “İmansız mistik diyebiliriz bu şaire” (s.22) diyerek tamamen farklı bir bakış açısı getirir.

Bu çıkarımının ardından Edip Cansever'e yönelir. “Edip Cansever'i okumalarımda ortaya çıkan ‘bir insanın bir nedenle bir şey yapıyor oluşu’ da bizi egzistansiyalizme götürüyor” (s.23) diyerek söylemlerine başlar. Şairin nesnelere bakışına, bu bakıştaki rahatlığına dem vurur. Bu özelliğin diğer İkinci Yeni şairlerinde bulunmayan özellik olduğundan bahseder. “Cansever, otellerin, alkolün, oyun kağıtlarının, salonların, meclislerin, modern şehirli insanların şairidir” (s.23) diyerek şairi tanımlar. Yazının devamında Akar, yazının başında sözünü ettiği iki esere geri döner. Söz konusu iki eserin de İkinci Yeni üzerine sorulması gereken soruları yeniden sormamıza neden olduğunu, hareket hakkında konuşulması gerekenleri konuşmamıza dair dikkatlerden kaçmayacak önemli konuları gündeme getirdiğini belirtir.

Görüldüğü Akar, yazının genelinde İkinci Yeni'den bahsetmiş ve İkinci Yeni şairlerden de daha çok Turgut Uyar ve Edip Cansever üzerinde durmuştur. Bu yazıyı oluştururken Alaattin Karaca'nın *İkinci Yeni Poetikası* ve Yakup Altıyaprak'ın *İkinci Yeni ve Türk Şiirinde Modernizm* adlı eserlerinden faydalandığı gibi İkinci Yeni üzerine yazılmış bu iki eser hakkında da bilgiler vermiştir.

Benzer bir yazı “İmgeci Şiirin Ruh Hali” (S.287, s. 9-10) başlığı ile Atakan Yavuz'a aittir. Yavuz, yazısında İmgeci şiirin ortaya çıkışından bahsederek başlar. 1912 yılında Londra'nın gündeminde üç önemli olayın bulunduğunu, bunların madencilerin grevi, oy hakkı talep edenlerin eylemleri ve Fütürist Resim Sergisi olduğunu belirtir. Bu girişle birlikte ismini zikrettiği resim sergisinde İtalyan şair Marinetti'nin de yer aldığını, ayrıca Londra'da katıldığı konferanslarda İngilizleri “Kurt yeniği geleneklerle çevrilmiş bir millet” (s.9) olarak itham ettiğini söyler. Ardından aynı gün ve saatte Ezra Pound'un da bir orta çağ gezgini hakkında bilgi vermek amacıyla Londra'da bulunduğu belirtir. Marinetti'nin konferansının daha fazla ses getirdiğini söyledikten sonra Yavuz şu cümleleri söyler:

“...Oysa Pound İmgeci şiiri ilk kez Londra Müzesi ile Kütüphanesinin yanı başındaki çay evinde dillendiriyordu. Pound'un birkaç ay sonra dile getireceği İmgeci şiir aslında

Fütüristlerin nevroitik sanat ve modernite algısına da endüstri toplumu ve pozitivist bilimlere de cevap niteliğindeydi. İmgeci şiir bir manifestoyla gelmedi, devrimci bir tını sunmadı. Gelenek, çalışma zanaata öncelik verdi” (s.9).

Yavuz, imgeci şiirin Bergsonyen filozof ve şair T. E. Hulme etrafında şekillendiğini ancak Birinci Dünya Savaşı’nda Hulme’nin hayatını kaybetmesiyle sona erdiğini söyler. Ardından Hulme’nin düşüncelerini paylaşır. Yavuz yazısında Hulme ile ilgili şu ifadelerle yer verir:

“Kısa şiir kariyerine rağmen Eliot’ın sözleriyle ‘modern şiirin başlangıç noktası’ olan Hulme’a göre imge sadece dekoratif bir unsur değil sezgisel dilin tamda özünü, varlık sebebini teşkil ediyor, gerçekliğin tarifi konusunda bilimlerin tek yetkili sayılmasına itirazı da içeriyordu. Eşyayı olduğu gibi göstermesinin bilimler dışında başka/alternatif yolları olduğunu, şaşırtıcı ve anlık etkileşimlerle muhatabına farklı perspektif sunabileceğini söylüyordu. En önemlisi de imgeci gözlemlerle ulaşılan gerçekliğin en az bilimsel gerçeklik kadar değerli ve önemli olduğunu göstermesiydi” (s.9).

Yazının ilerleyen bölümlerinde Atakan Yavuz, imgeci şiiri ile açıklamalarına devam eder. İmgeci şiiri “eşik şiir olarak” tanımlar ve imgeci şiiri şu şekilde tarif eder:

“İmgeci şiir, eşik bir şiirdir. Şiirin askerleri ve bankerleri eğlendiren, eğitilmiş orta sınıfın hayatına renk katan, kültürel eliten flört nesnesi olmaktan çıktığı eşığa işaret eder. Okuru avlamak yüzeyselliği gizlemek için ‘veznin hipnotik efektlerinden’ kurtuluşun eşiginden geçirir okuru fakat kendini ve muhatabını da tekinsiz bir meydana sürükler; sloganlardan, ideolojilerden pratik kurtuluş formüllerinden oluşan zırhlardan soyunarak” (s.10).

İmgeci şiir ilgili açıklamalarına devam eden Yavuz, farklı sanatçılardan/şairlerden de alıntılar yaparak, düşüncelerine yer verdiği sanatçıların/şairlerin cümlelerini bire bir aktarır. Tüm açıklamaların ardından Yavuz, “Üzerinden yüz yıl geçmiş şiir ekolünü yeniden hatırlamanın bir gereği nedir?” (s.10) sorusuyla yazısına yeni bir yön çizer. Bu soruya yine kendi cevap veren Yavuz, imgeci şiiri bir misafire benzetir ve söz konusu şiir için yazısını “Misafirliğe, aslında hiçbir şey söylemeyen sığ söylemlere...” (s.10) ifadesiyle bitirir.

Dergide şairleri ve şiirleri konu edinen; şiir anlayışlarıyla ve şiirle ilgili kuramsal ve tartışma içerikli yazıları incelediğimizde, yazarların söz konusu yazılarda, yazıların bazılarında geçmişte yaşanmış ancak hâlâ son bulmamış, farklı şiir anlayışlarının olmasından kaynaklanan tartışmalara yer verdiklerini; bazılarında ise şairin ya da şiirin ne olduğuna ya da şiirin ne olması gerektiğine dair gibi farklı konuları ele aldıklarını görürüz. Söz konusu yazılarda, şairlerin şiir üzerine görüşleri verilmiştir. Şairin, şiirin ne olduğuna dair poetik yazılarda, okuyucunun da zihninde var olan şiir biçimlerine yenileri

eklenmiş, okuyucunun zihninde yeni şiir pencereleri açılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca yine incelen sayılar içerisinde şairin doğrudan düşüncesini içermeyen ancak yazı sahibinin görüşlerini bildirdiği yazıların da olduğu görülmüştür. Şiir hakkında kaleme alınan bu yazılarda yazı sahibi olan yazar, şiirle ilgili kendi görüşlerini açıklamıştır. Bunu yaparken çeşitli sanatçılardan/şairlerden, bazen de şiirlerden alıntılar yaparak örnekler vermiştir. Bu türdeki metinlerde yazar, kimi zaman farklı düşünceleri de bir araya getirerek bir bütünlük oluşturmaya çalışmış ve bütünlüğü okuyucu zihninde de resmetmeye gayret etmiştir.

1.5. Şiir Toplulukları ve Dönemleri Hakkındaki Yazılar

Dergâh dergisinde yazar/eser tanıtım, şiir inceleme ya da değerlendirme yazıları dışında, derginin farklı sayılarında Türk edebiyatının belli dönemleri ve edebiyat grupları üzerine kaleme alınmış yazılar bulunur. Bunlardan bir kısmı şiirle ilgilidir. Yazılarda söz konusu dönem/grup hakkında çoğunlukla önce genel bilgiler verilmiş, dönemin özelliklerinden söz edilmiş, ardından dönem içinde bulunmuş ya da döneme dâhil edilmiş sanatçılardan bahsedilmiştir. Bazen bir şiir üzerinden dönemle ilgili çıkarımlarda bulunulmuş bazen de dönem hakkında daha önce yazılan yazılardan yararlanılarak derlemeler yapılmıştır. Dönemin ya da grubun genel çerçevesi çizilmeye, sanat/şiir anlayışları verilmeye çalışılmıştır.

Dergâh'ta bu tür yazılar, daha çok Yenileşme Dönemi'nden başlayarak günümüze doğru sıralanır; başka bir ifadeyle söz konusu yazılar, Tanzimat ile günümüz arasında yoğunlaşır. Bu zaman diliminde ise Cumhuriyet ve sonrasını konu edinen yazılar daha fazladır. Ayrıca derginin ele alınan 201 ile 300. sayılarında az da olsa Divan ve Halk edebiyatını konu edinen yazılar da bulunur. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı'na ait herhangi bir yazıya ya da incelemeye rastlanmamıştır.

Dergâh dergisinde Divan şiirinden alıntılarla yazdığı “Nerde O Eski Kışlar” (S.214, s.8-10.) incelemesiyle günümüze seslenen İskender Pala, yazısında eski kışları özlemle anar. Divan şiirinden örnekler vererek, eski İstanbul'u ve eski İstanbul'da kışları anlatır. Pala, eskiden var olan ancak günümüzde kalmadığına dem vurduğu eski kış samimiyetinden bahsederken sanki eski kışların daha güzel olduğunu anlatmaya çalışır. Söz konusu yazısını yazar, “Kış Karşılması”, “Kış Sporları”, “Şairlerin Hayalleri Üşüyecek”, “Gazel Okurken Üşümek, Hammamiye” gibi alt başlıklardan oluşturur. İskender Pala, söz konusu yazısına başlamadan önce Hicânî'nin şu beyitini verir:

“İçinde kar donar buzlar tutuşur

Yağan ateş midir kar mıdır bilemedim” (s.8)

Ardından “...*Kış geldi.*” diyerek şimdi'yi geneller. Sobalı evlerin azaldığından, kestane kebab sefalarının unutulduğundan, insanların İstanbul'da Boğaz'ın veya Haliç'in

donduğuna dair bilgileri artık sadece kitaplardan öğrenilebildiğinden söz eder. Eski zaman kışlarından söz açar. Nedim'in beytini verir:

“Helvalara söz yok hepisi nâzik ü şîrîn
Hoş cümlesi ammâ ki efendim leb-i dilber” (s.8)

Şairin dizelerde övdüğü dilberdudağı tatlılarının ve helva sohbetlerinin birer folklor malzemesi haline geldiğini söyler. Daha sonra Lale Devri'nde dönemin sadrazamının bile, sultana göndereceği helva sohbeti davetiyesini şiir şeklinde yazdığını, kış mevsiminin eğlenceye dönüştürme çabalarını söyler. İskender Pala, yazısına devam eder: “Çok değil, elli yıl önce gazetelerde şöyle bir manşet okumak mümkündü: Dün gece Levent'i kurtlar bastı...” (s.8) haberi ayrıntıları ile anlatan Pala, insanların, eskiden İstanbul'a kış mevsiminin geldiğini İstanbul'u kurtların bastığı haberlerinden anladığını söyler. Ardından İstanbul halkının kış gelmeden yaptığı kış hazırlıklarından bahseder. Erişte ve bazı sebze ve meyvelerin kurutulduğundan, kavunların kuruması için tavana iple asılmasından ve tabi ki kömürlerin alınmasından söz eder. Hatta kömürün alınması durumuyla ilgili şöyle bir anekdot verir:

“... Kadın kömürü beğendiyse efendiye haber verilir. Önce uzun bir pazarlık, ardından:
-İndir bakalım Trakya yükünden beş deve!
Her deve ikişerden dört çuval yüklenmiştir. Toplam yirmi çuval eder. Develer evin önüne
çökertilirken kömürcü söylenmektedir:
-Güle güle yakınız efendi!.. Çuvallarda tek marsık yoktur. Boşaltırken sesinden anladınız
zâar...” (s.8).

Pala, anekdottaki son cümleye dikkat çekerek kömür sesinin de tarih olduğunu söyler. Ardından sözü beşlik simitlere getirir. Pala, adının beş paraya satıldığından dolayı beşlik simit diye anıldığından, gece yarılarında kadar fırınlardan beşlik simidin çıkması için beklenildiğinden ancak çoğu şey gibi beşlik simidin de tarih olduğundan dem vurur. Yazısının devamında İskender Pala, eskiden İstanbul'da belediyenin aldığı tedbirlerden bahseder ardından okuyucuyu XVII. yy. İstanbul'una götürür. Evliya Çelebi'den yaptığı alıntıyla kış etkinlikleri hikâyesini anlatır. Bu hikâyeden sonra Pala, Divan şairlerinin kış mevsimini görmezden geldiklerini söyler:

“Eski şairler kışı görmezden gelmişlerdir. Şiirin özündeki mükemmeliyetçilik onları mevsimlerin de en güzeline yöneltmiş, kardan geçip yağmuru ancak nisanda hesaba katmışlardır. Bakmayın öyle Münazara-i Bahar u Şita risaleleri yazdıklarına: onlar sembolik birer metafordan ibarettir ve kışlar orada hep horlanan, kötülünen, belki kötü olanı temsil eden bir makamda oturtulur” (s.9).

İskender Pala bu açıklamanın ardından “Divan şairlerinin dillerindeki pelesenk, hemen şükür babında” (s.9) diyerek şu beyti örnek gösterir ve günümüz Türkçesine çevirir:

“Çü gitti berd ü berf üşiddet-i dey
Gelip fasl-ı bahar erişti der-pey” (s.9)

(Soğukların, kar ve kışın şiddeti geçip gitti de hemen ardından bahar mevsimi gelip yetişti.)

Ardından İskender Pala, Divan şiirinde kışların üzerine düşülmemesinin, Divan şairlerince kışa pek değer verilmeyişinin sebebini kışın şairlere ilham vermemesi olarak görür. Yazının ilerleyen bölümünde yazar, Üsküdarlı Aşkî’nin soğukların içinde yazdığı gazelden söz eder. Bu gazelin Boğaziçi’ne korku salan, Tuna’dan gelen dev buz parçası üzerine söylediğini belirtir. Şairin gazelini verdikten sonra Pala, şu açıklamayı yapar:

“Eski şairler zaman zaman kış kasideleri (şitaiye) yazmışlar ve kışı vesile ederek devrin itibarlı kişilerini övmeye girişmişlerdir; ancak onların asıl kışa ilişkin şiirlerini ‘hammamiye’ adı verilen ve hamam eğlencelerinin konu edinildiği manzumelerdir... Bilhassa XVIII. yüzyılın pek çok hammamiye manzumesi, ‘Kaldırım taşları altında birer şair var’ denilen o dönemde biraz da kış düşüncesini dağıtacak ve okuyucuyu ferahlatacak anlamlar ihtiva ederdi” (s.10).

İskender Pala, yazısına kış aylarında hamam eğlencesine ait olduğunu söylediği laedri şiirini vererek devam eder. Yazının sonuna geldiğinde “*En Soğuk Adam: Zahid*” başlığını açan yazar, “eski şairlerin; kışı, istenmeyen bir durum olarak gördüklerini ve kışı bazen şeytan, bazen düşman bazen de kara işli düzenbaz kafirler konumuna getirdiğini” (s.10) söyler ve Nedim’in şu beyiti açıklayarak verir:

“Zahid bu bürüdetle eğer dūzaha girsen
Bür lüle duhan yakmağa ateş bulamazsın” (s.10)
(Ey kaba sofı! Bu soğuklukla eğer cehenneme girsen, orada bir sarımlık tütün yakmaya ateş bulamazsın.)

Dönemleri, edebi grupları ele alan yazılara başka bir örnek derginin 289. sayısında görülür. “Günümüzde Türk Halk Edebiyatının Sorunları” (ss.12-17) başlığını taşıyan yazı, *Dergâh* dergisinde Nurettin Albayrak ile yapılan orta sayfa sohbetinden oluşur. Geniş sayılabilecek bir hacme sahip olan sohbette, Nurettin Albayrak kendisine

yöneltilen sorulara verdiği cevaplarla birlikte Türk Halk Edebiyatı hakkında bilgiler de sunar. Türk Halk Edebiyatı'nın özellikleri, Anonim Halk Edebiyatı, Âşık Edebiyatı, Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı olarak ayrı ayrı başlıklar halinde belirtir. Albayrak, her bir başlık üzerine bilgi yelpazesini genişleterek söz konusu başlıklarda olabildiğince derin bilgiler verir. Halk edebiyatı geleneğinden nazım şekillerine kadar Halk edebiyatına dair hemen hemen her üründen söz eder. Bu bilgilerin dışında sohbette Halk edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar ve araştırmalardan söz edilir. Albayrak, Atatürk'ün öncü olduğu çalışmalardan (Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin kuruluşu ve bu kuruluşun derleme ve sözlük çalışmaları) Ziya Gökalp'ten (Halka Doğru Dergisi, Folklor Araştırmaları) ayrıntılarıyla söz eder. Ardından Âşık Veysel'den başlayıp Cumhuriyet Dönemi'ne ait Âşık Mahzuni Şerif, Neşet Ertaş gibi günümüze yakın isimlerden bahseder. Sohbetin sonuna gelindiğinde Albayrak, cönkler üzerine şu cümleleri ekler:

“Son olarak şunu da belirtmeliyim: Bilindiği gibi Türk Halk edebiyatının ana kaynaklarından biri de cönklerdir. Henüz sayıları bile belirlenememiş olan; ancak bin civarında olduğu tahmin edilen cönkler, Türk kültürü alanında paha biçilemez hazinelerdir. Birçoğu özel kitaplıklarda bulunan cönkler üzerine de kayda değer çalışmalar maalesef yapılamamıştır” (s.17).

Bu cümlesiyle Albayrak, Halk edebiyatı üzerine yapılan sohbette, Halk edebiyatı çalışmalarının olduğunu, ancak çalışmaların istenen ve yeterli düzeyde olmadığını belirtir. Buna en basit örnek olarak yukarıda değindiği gibi Halk edebiyatının en önemli kaynakları arasında gördüğü cönkleri gösterir.

Dergâh dergisinde yukarıda bir örneğini verdiğimiz Divan ve Halk şiiri dışında modern şiirimize ait yazılar da bulunur ve bu yazılar Divan ve Halk şiirine göre daha çoğunluktadır. Bunlardan biri Furkan Çalışkan'a ait olan yazıdır. Söz konusu yazı “Neo-Epik Üzerine Değiniler” (S.210, ss.3-6) başlığı taşır. Türk şiirinde yeni akımların ortaya çıktığı belirtilen yazıda Hakan Arslanbenzer ve arkadaşlarının *Neo-epik* adını verdikleri hareket konu edinilir. Bu çizgide Faryap yayınlarından çıkan yeni kitaplar da tanıtılır. Söz konusu eserler; Eren Safi'nin *Kamaşır*, Esmâ Toksoy ve Hakan Kalkan'ın *Çirkin ve Meryem Koçaklamaları*, Hakan Arslanbenzer'in *Çok Üzgünüm* adlarını taşıyan şiir kitaplarıdır. Çalışkan'ın bu yazısı uzun bir deneme özelliği gösterir. Çalışkan'ın bu yazısına, Hakan Arslanbenzer bir sonraki sayısında “Şiirleştirmeye Karşı Şiir ya da Furkan Çalışkan'a Cevap” (S.211, ss.3-5) başlığıyla karşılık verir. Hakan Arslanbenzer, yazısında kendi şiirini eleştiren Furkan Çalışkan'ın eleştirilerine tek tek cevap verir.

Örneğin, “Neo-Epik Üzerine Değiniler” yazısında kendi şiiri için “cüretkâr şiir” ifadesini kullanan Furkan Çalışkan’a, Arslanbenzer yazısında şiirinin cüretkâr değil, “cesur şiir” olduğunu söyler.

Modern şiirimize ait yazılara örnek yine Furkan Çalışkan’ın kaleme aldığı “Modern Şiirin Kodları” adlı yazıdır. Bu yazı seri şeklindedir. Çalışkan’ın incelediğimiz yüz sayı içerisinde aynı başlığı taşıyan ve seri halinde altı farklı yazısı bulunur. Bu yazılar şu şekildedir:

“Modern Şiirin Kodları I/Medusa Şiirinden Hareketle Modern Şiirde Özne” (S.223, s.6)

“Modern Şiirin Kodları II/Modern Şiirde Zaman ve Gerçekçilik” (S.226, s.3)

“Modern Şiirin Kodları III/Meç ile Modern Şiirde Nesne ve Hareket” (S.230, s.21)

“Modern Şiirin Kodları IV/Tabiatın Bir Yargı Oluşu Üstüne Modern Şiir” (S.230, s.11)

“Modern Şiirin Kodları V/ Geyikli Gece ve İsyan Estetiği” (S.244, s.10)

“Modern Şiirin Kodları VI/ Estetiğin Katı Talebi” (S.249, s.18)

Furkan Çalışkan, yazılarının her birinde farklı bir şairden farklı bir şiiri ele almış, incelemiş, incelediği her şiire yeni bir bakış açısı getirmeye çalışmıştır. Bir bakıma Furkan Çalışkan bu yazı serisinde şiir incelemenin yanında şiirleri anlayış yönüyle de ele almış, modern şiiri yazıları olarak görülebilir. Bu bağlamda Çalışkan’ın bu yazı serisinin bütün halinde modern döneme ait şiir anlayışı olan şiirlerden meydana gelmesi yönüyle ve şiirlerden yaptığı saptama ve çıkarımlarda modern şiire atıflarda bulunması sebebiyle sadece bir şiir inceleme yazısı olmayıp modern şiiri elen alan değerlendirme yazıları olarak görebiliriz.

Ayrıca dergide günümüz şiiri üzerine yapılan sohbetlere de yer verilmiştir. Örneğin derginin 219. sayısında görülen ve “Günümüzde Şiir İmkanları Kadar Çıkmazları Da Arttı” (ss.12-14) başlığıyla verilen söyleşi bu şekildedir. Sohbet; Mustafa Akar, Ali Görkem Üserin ve Furkan Çalışkan kendi aralarında günümüz şiirini konu edinmişler, konuşmuşlar; kendi görüş ve düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Dergâh’ta şiir dönemleri, grupları hakkında yazılan yazılarda dönem ya da grup hakkında önce birtakım genel bilgiler verilir, dönemin genel özelliklerinden bahsedilir.

Ardından döneme ait sanatçılardan söz edildiği görülmüştür. Yukarıda dergiden verilen örneklerde görüleceği üzere yazıların bir kısmında şiir üzerinden dönemle ilgili çıkarımlarda bulunulmuş, bir kısmında ise dönem hakkında daha önce yazılan yazılardan yararlanılarak derlemeler oluşturulmaya çalışılmıştır. Okuyucunun zihninde dönemin ya da grubun genel çerçevesi çizilmeye çalışılmış ve okuyucunun söz konusu dönem/grubun sahip olduğu sanat ve şiir anlayışları hakkında bilgi edinmesi amaçlanmıştır. Dergide bu tür yazıların arasında az da olsa Divan ve Halk edebiyatını konu edinen yazıların bulunmasına karşın, İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı'na ait herhangi bir yazı ya da incelemeye rastlanmamıştır. İncelen sayılar içinde, yazılarda daha çok Cumhuriyet Dönemi konu edinilmiştir.

1.6. Sonuç

Dergâh; ilk sayısını Mart 1990 yılında çıkarmış bir edebiyat, sanat, kültür dergisidir. Derginin ilk sayısı ile birlikte yazı işleri sorumluluğunu uzun süre Mustafa Kutlu üstlenir. Kutlu, bu görevi yaklaşık 26 yıl (310 sayı, Aralık 2015'e kadar) sürdürmüştür. Ardından görevi Ali Ayçıl'e devretmiş ve Ali Ayçıl de bu görevi dergi yayın hayatına ara verinceye (384. Sayı, Şubat 2022) kadar yerine getirmiştir. *Dergâh* dergisinin incelenen 201-300. sayılarda şiir, şair, şiir incelemesi/eleştirisi gibi konuları içeren, şiirle ilgili birçok yazı yayımlanmıştır. İncelenen sayılar içerisinde hemen hemen her sayıda şiir veya şairle ilgili en az bir yazıya rastlandığı tespit edilmiştir. Çalışmada ele alınan yüz sayı içinde yalnızca beş sayıda (259, 272, 275, 281, 286) şiir veya şairle ilgili herhangi bir yazı yoktur.

Dergâh, edebiyat dergisidir ancak bunun yanı sıra sanat ve kültürle ilgili farklı çalışmalarla da okurlarının karşısına çıkmıştır. Bu durum, *Dergâh* dergisinin yayımlanan ilk sayısında okurlarına duyurulmuştur. İlk sayıda yayımlanan “Giriş” yazısında, derginin yayın hayatında nasıl bir yol izleyeceğine dair açıklamalarda bulunulmuştur. Söz konusu yazıda, *Dergâh* dergisinin edebiyatı merkeze alarak farklı sanat dallarına ait verimlere de yer verileceği belirtilmiştir.

Bu çalışmada, incelenen sayılar ele alındığında (201-300. sayılar) *Dergâh* dergisinin yayımlandığı sürece edebiyatı başa, başka bir ifadeyle merkeze aldığı ancak diğer sanat dallarıyla ve kültürle olan bağını da koparmadığı görülmüştür.

“Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (201-300. Sayılar)” başlıklı bu çalışmada, şiirle ilgili ilk yazı grubu olan “Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları” başlığı genellikle *Dergâh* dergisinin “Derkenar” sütunlarında yer almıştır. Yazının başlığı ise çoğunlukla tanıtılan eserin adıyla birlikte verilmiştir. Bu yazılarda çoğunlukla yayın hayatına yeni katılan şiir kitaplarının tanıtımı yapılmıştır. Ancak şiirle ilgili yayımlanan kitaplar da burada bulunur. Şiir kitapları tanıtılırken kitabın basım yeri, basım yılı hakkında bilgilere ve bu kitaplardan alınan şiir örneklerine yer verilmiştir. Bazen yazılarda şiir örneklerine de yer verilmiş, bu sayede okuyucu da şiir kitabını daha yakından tanıma imkânı bulmuştur. Dergide bu tür tanıtım yazılarının bir kısmını şairlerin yazdığı görülür. Bunun yanı sıra şairin şiir dünyası veya şiir anlayışı hakkında bilgilere değinilmiş, okuyucunun

şairi ve şiiri daha sadece biçimde anlamasına olanak sağlanmıştır.

Bu tür yazılarda yazarlar; eserlerin şairleri hakkında bilgi verirken şairlerin şiirleri, şiir anlayışları üzerinde kendi görüşlerini de belirtmişlerdir. Ele alınan sayılar içinde Cumhuriyet Dönemi'ne ait eserlerin daha çok tanıtıldığı görülür. Bu dönem içinde ise 1980 sonrası eserler daha fazla sayıda ele alınmıştır. Dergide tanıtılan şiir kitaplarının yayımlandığı tarihler de çoğunlukla derginin yayımlandığı yıllardır. Eserlerin tanıtıldığı yazılarda da güncel olana ağırlık verilmiştir. Yazın dünyasına yeni adım atan şairlere, şairlerin eserlerine daha çok yer verildiği; böylelikle okuyucunun daha çok güncel eserlerin tanıtımıyla karşılaştığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, “Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları”nda edebiyat dünyasınca bilinen, usta şair olarak nitelendirilmiş şairlere ve bu şairlerin eserlerine de yer verilmiştir. Böylelikle usta şairler ile yazın dünyasına yeni adım atmış olan şairler bu yazılar aracılığıyla *Dergâh* dergisinin sayfaları arasında bir araya getirilmiştir.

Tanıtım yazılarını kaleme alan yazarlar ise görüşlerini samimi biçimde, sohbet havası içinde dile getirmiştir. Bu tür yazıları kaleme alan yazarlar içerisinde incelenen sayılar bakıldığında; Furkan Çalışkan, Hüseyin Akın, Ali Görkem Userin, Mustafa Akar, Hayriye Ünal, Cihan Aktaş, Emel Koşar, Ali Ayçıl, Mustafa Aydoğan gibi isimler görülür. Bu isimlerin bir kısmının şair olması dikkat çeker.

“Şairler Hakkında Yazılar” bölümünde ise şairleri konu edinen yazılar ele alınmıştır. Bu tür yazılar, dergide daha çok deneme tarzında ve sohbet havasında kaleme alınmış yazılar olmakla birlikte bazen belge niteliği gösteren yazılardır. Yazıların belge niteliği göstermesinin nedeni, yazıları oluştururken yazı sahiplerinin; şairlerle ilgili özel, yeni kaynaklardan (günlük, mektup, yeni bir belge vb.) yararlanmış olmalarıdır. Yine bu tür yazılar kaleme alınırken farklı eserlerden faydalanılmıştır. Yazıların bir kısmı şairlerin ölüm yıl dönümleri dolayısıyla bir bakıma şaire vefa amacıyla yazılmış, bir kısmı da şairlerin içinde bulundukları dönem/topluluk üzerine kaleme alınmıştır. Söz konusu yazılar, incelenen sayılar içinde, bazen derginin “Derkenar” sütunlarında bazen diğer sayfalarda yer almıştır. Şairlerin eserlerine de atıfta bulunulan bu tür yazılarda, şairlere yeni bir gözle, farklı bir pencereden bakma amaçlanmıştır. Yine bu tür yazılarda tanınan ünlü şairlere yer verilebildiği gibi henüz tam tanınmamış ancak yazın hayatına yeni adım atmış isimler de konu edinilmiştir. Şairler üzerine yazıları kaleme alan yazarlar arsıda İnci

Enginün ve Mustafa Kara dikkat çeker. Bu iki isim dışına Turan Karataş, Furkan Çalışkan, Mehmet Nur Karageçi, Cevdet Karal gibi isimler sayılabilir.

“Şiir İnceleme Yazıları” kısmında şiirlerin incelendiği, değerlendirildiği ve eleştirildiği metinler değerlendirilmiştir. Şiirler, şairleriyle birlikte ele alınmış; başka bir ifadeyle şairin şiir anlayışı ile şiiri arasındaki bağa dikkat çekilmiş; şiirde, şairin şiir anlayışı saptanmaya çalışılmıştır. Şiir inceleme yazılarında, incelenen şiirler ele alındığında sayı olarak daha çok Cumhuriyet Dönemi’nde yoğunlaştığı dikkat çeker. Diğer dönemlere ait şiirler de bulunmasına karşın özellikle 1980 ve sonrasına ait şiirlerin daha çok incelendiği, değerlendirildiği görülür. *Dergâh* dergisinde, şiirleri yayımlanan şairlerin çoğunlukla genç ve edebiyat dünyasına yeni katılan şairler olduğu düşünüldüğünde, şiir inceleme yazılarında da 1980 sonrası şiirlerin daha çok ele alınması şaşırtıcı bir durum değildir. Bu durum derginin sanat anlayışıyla ilgilidir. *Dergâh*, daha çok genç şairleri tanıtmaya ve edebiyat dünyasına kazandırma amacı taşıyan bir dergidir. Ancak bunu yaparken usta şairlerle birlikte genç şairleri de buluşturmuş, bir bakıma usta-çırak ilişkisi içinde bu anlayışı gerçekleştirmiştir. Şiir inceleme yazılarında 1980 sonrası şiirlerin daha çok ele alınmasına bir başka sebep de dergide şiirleri yayımlanan birçok şairin, aynı zamanda şiir inceleme yazılarını kaleme almasıdır. Sanat hayatına yeni adım atan genç şairler, bir bakıma birbirlerinin şiirlerini incelemişler, değerlendirmişlerdir. Yakın dönem Türk şiiri göz önüne alındığında, şairlerin aynı zamanda düz yazı da yazdıkları görülür.

Şiir üzerine yazılan yazılarda, genel olarak gözlemlenen ortak nokta, yazı sahiplerinin şiir incelemesine geçmeden önce şiirin şairi hakkında genel bilgiler verilmeleridir. Muhtemeldir ki bu şekilde bir şiir inlemesinin okuyucu için daha faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu tercihle okurlar tarafından pek bilinmeyen, edebiyat dünyasına yeni adım atan şairlerin, okurlara tanıtılması hedeflenmiştir. Aynı zamanda yazılarda bulunan bu ortak özellik, okuru yazının şiir inceleme kısmı için hazır hale getirmiştir.

Söz konusu şiirlerin, kimi zaman şekil kimi zaman içerik kimi zamansa her iki açıdan incelendiği görülmüştür. Bu inceleme keskin cümlelerle değil, daha çok yazarın kendine has üslubuyla ve samimiyet içerisinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla şiir inceleme yazıları şiirin kısmen de şairin, okur zihninde şekillenmesi açısından önem

taşımaktadır. Ayrıca bu tür inceleme yazılarında, bazen Türk edebiyatının usta kalemlerinin (Ahmet Haşim, Ahmet Muhip Dıranas, Sezai Karakoç vb.) şiirlerine yeni bir gözle bakılmasını sağlamış bazen de yeni şairlerin (Mustafa Aydoğan, Hayriye Ünal, Cevdet Karal vb.) ve şiirlerinin tanınmasına ya da tanıtılmasına katkıda bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında şiir inceleme yazılarında eski ve yeni şairlerin şiirlerinin bir arada incelendiği söylenebilir. Şiir inceleme yazılarında yeni şairlerin şiirlerinin kendilerine daha çok yer bulduğu dikkat çeker. Şiir inceleme yazılarını kaleme alan yazarlar arasında Atakan Yavuz, Emel Koşar, Baki Asiltürk, Yakup Altıyaprak, Aziz Mahmut Öncel, İsmail Çağrı Kanar, Metin Tonbul gibi isimleri saymak gerekir. Özellikle Atakan Yavuz, incelenen sayılar içerisinde en çok yazısı bulunan isimdir.

“Poetika Yazıları” başlığı altında, dergide zaman zaman yayımlanan poetik yazılar değerlendirilmiştir. Bu yazılar dergide şairleri ve şiirleri içine alan, konu edinen; şiir anlayışlarıyla ve şiirle ilgili kuramsal ve tartışma içerikli yazılardır. Genel olarak bakıldığında şairlerin şiir anlayışlarıyla birlikte soyut konuların ele alındığını ve yazıları kaleme alan yazarların da konuyu daha somut hale getirmek için şairlerden örnekler verdiğini ve şairlerinden şiirlerinden ya da şiirle ilgili konuşma veya yazılarından alıntılar yaptığı görülür.

Bu yazıların bazılarında geçmişte yaşanmış tartışmalara yer verildiği; bazılarında da günümüzde devam ettiği düşünülen, şair ya da şiirle ilgili farklı konuların ele alındığı söylenebilir. Yine söz konusu poetik yazılarda, şairlerin şiir üzerine görüşlerinin verildiğini söylemek gerekir. Şiir üzerine poetik/kuramsal yazıları kaleme alan yazar, yazının içerisine şiirle ilgili kendi görüşlerini katmış ve açıklamıştır. Şiir üzerine poetik/kuramsal yazıları kaleme alan yazarlar içerisinde Mustafa Akar, Atakan Yavuz, Fuat Arpa, Sebahattin Çağın gibi isimler sayılabilir.

“Şiir Toplulukları ve Dönemleri Hakkında Yazılar” başlığında toplanan yazılarda Türk edebiyatının belli dönemleri (Divan Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Tanzimat Edebiyatı, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı vb.) ve edebi grupları konu edinen yazılar toplanmıştır. Yazıların çoğunluğunu Cumhuriyet Dönemine ait yazılar oluşturur. Ayrıca bu dönemde ortaya çıkmış Garip, İkinci Yeni, Saf ve Toplumcu şiir anlayışına sahip şiir gruplarıyla ilgili yazılara da yer verilmiştir. İncelenen sayılar içerisinde hemen hemen her döneme ait bir yazı bulunur ancak sadece İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı’na ait herhangi bir yazıya

rastlanmamıştır.

Bu tür yazılar incelendiğinde, yazıların genelinde söz konusu dönem ya da grup hakkında önce birtakım genel bilgiler verildiği, dönemin genel özelliklerinden bahsedildiği görülmüştür. Bu genel bilgilerin ardından dönem ya da edebî grubun içindeki sanatçılardan bahsedilmiştir. Ayrıca yine yazıların bir kısmında döneme/edebî gruba ait bir şiir verilmiş, şiir üzerinden dönemle/edebî grupla ilgili çıkarımlarda bulunulmuş, bir kısmında ise dönem hakkında daha önce yazılan yazılardan ya da eserlerden yararlanılarak derlemeler oluşturulmuştur. Böylece okurun zihninde dönem ya da edebî grup somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Türk edebiyatında yer alan şiir toplulukları ve bu toplulukta bulunan şairler tanıtılmış ve şiir anlayışları hakkında bilgiler verilmiştir. Okurun, söz konusu şiir toplulukları, topluluğun şairleri ve şiir dönemleri hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmıştır.

Dergâh'ın çalışmaya konu olan sayılarında; Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Cahit Sıtkı Tarancı, Necip Fazıl Kısakürek, Rıza Tevfik, Sezai Karakoç, Tevfik Fikret, Yahya Kemal, Yunus Emre, Fuzuli ve Mevlâna Celaleddin Rumi hakkında en çok yazı yazılan isimlerdir. Burada Ahmet Hamdi Tanpınar için ayrı bir parantez açmak gerekir. Tanpınar, incelenen sayılar içerisinde şairlik yönüyle değil, daha çok eleştirmen, araştırmacı, edebiyat tarihçisi yönüyle ele alınmıştır. Saf şiir anlayışı, Garip ve İkinci Yeniler ise hakkında en çok yazı yazılan edebî gruplar olarak göze çarpar.

Şiir üzerine yazılan yazılara bakıldığında, *Dergâh* dergisinin şiir yayımlayan bir dergi olmanın yanında şairler ve şiir üzerine yayımladığı yazılar ve şiir eleştirileriyle Türk şiirine katkı sağlayan bir dergi olduğu tespit edilmiştir. *Dergâh* dergisinde, Türk şiirinden farklı şairlerin şiirlerine yer verilmiş; okurların şiir toplulukları hakkında bilgi edinmesi amaçlanmıştır. Şiir ve şair üzerine pek çok yazı yayımlanmıştır. Bu yazıların bir kısmı Türk edebiyatının farklı dönemlerine aittir. Ancak büyük bir bölümü derginin yayımlandığı dönemi takip eden, genç şairler üzerine yazılan yazılardan oluşur. Bu yazılar, Türk şiiriyle ilgilenenler için değerli kaynak niteliğindedir. Türk edebiyatında, özellikle yakın dönem Türk şiiriyle ilgilenenlerin ve araştırmacıların *Dergâh* dergisine de bakması gerektiği kanaatindeyiz. *Dergâh*'ın 201-300. sayıları üzerinden hazırlanan yazılar listesi araştırmacılara fikir verecek, işlerini kolaylaştıracaktır.

BÖLÜM 2

DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ YAZILARI LİSTESİ

2.1. Dergi Sırasına Göre Yazılar

201. Sayı

Karataş, Turan, “Mustafa Aydoğan’ın Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.3-5.

Çalışkan, Furkan, “Bakir Bir İyilik”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.5-6.

Aydoğan, Mustafa, “Mutmain Bir Yürüyüş: Arif Ay Şiiri”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.8-9.

Özbahçe, Osman, “Millî Şef’in Treni Neden Beyaz”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.9-11.

Mermer, Sait, “Şair ve Benlik”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.11.

Koşar, Emel, “İsmail Hikmet Ertaylan ve Kır Çiçekleri”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.19-21.

202. Sayı

Özbahçe, Osman, “Yılmaz Taşçıoğlu’undan Behçet Necatigil Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 4-5.

Arslan, M. Abdullah- Arslan, Nursel, “Mavera Dergisindeki Yazıları Çevresinde M. Akif İnan’a Göre Divan Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.10-11.

Morkoç, Yasemin Ertek, “Germiyanlı Şeyhî’nin ‘Kerem’ Kasidesi ve Nazireleri Üzerine Düşünceler”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.15-19.

Kara, İsmail, “Âsaf Hâlet Çelebi’nin Defter-i Meşâhir’i”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 19-20.

Topçu, Nurettin, “Âkif’in İsyanı”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.24.

203. Sayı

Başaran, Ahmet Edip, “Hilkatin İlk Günleri”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.4-6.

Kırman, Aydın, “İki Şiirin Evreninde Hayal Edebildiğince Gitmek... Nereye Nasıl”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.14-17.

Kara, Mustafa, “Vefatının 160. Yılında İsmail Dede Efendi”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.21-23.

204. Sayı

Enginün, İnci, “Ahmet Haşim’den Bir Şiir Daha”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.3-4.

Çalışkan, Furkan, “Hüseyin Atlansoy Şiiri”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.8-9.

Yerdemir, Fatih, “Rubâi ve Rubâide İçeriğinin İşleyişi Üzerine Bazı Yaklaşımlar”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.9-10.

205. Sayı

Akın, Hüseyin, (Alper Gencer ile Sohbet) “Gayba Doğru Fırlatılmış Bir Oktur Şiir...”, **Dergâh**, S.205, Mart 2007, ss.12-14.

Karageçi, Mehmet Nur, “20.Yüzyılın Fenafilhalk Bir Şairi: Ahmet Kutsi Tecer”, **Dergâh**, S.205, Mart 2007, ss.17-19.

206. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Hayriye Ünal Şiirlerinde Dil ve Neden”, **Dergâh**, S.206, Nisan 2007, ss.10-11.

Karal, Cevdet, “Kaplan’dan Genç Şaire Mektup Var”, **Dergâh**, S.206, Nisan 2007, ss.17-19.

207. Sayı

207.1 İlhan, Nil, “Boşlukta Duran Şair Celal Sılay’ın Şiiri”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.11-15,16.

Kara, Mustafa, “Vefatının 130.Yılında Kazasker Mustafa İzzet Efendi”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.17-19.

Aydoğan, Mustafa, “Metafizik Şiir”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.23.

208. Sayı

Ünlü, Ünsal, “Şairin Yasak Bölgesi”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.3-5.

Bingöl, İsmail, “Halk Şiirimizde Bir Usta: Âşık Yaşar Reyhani”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.10-11,14.

Özbahçe, Osman, (Hakan Şarkdemir ile Sohbet) “İddiasız Şair Olunamaz”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.12-14.

Ayaydın, Kibar, “Tanpınar’ın Dünyasında Bursa”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.15-18.

209. Sayı

Baş, Fazıl, Türk Şiiri 2006 Üzerine, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.3-5.

Yeşil, Kamil, (Mehmet Solak ile Sohbet) “Şiir ‘Arada’dır ve ‘Ara’dır, Tıpkı İnsan Gibi”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.12-14.

Akın, Hüseyin, “Cennetini Arayan Şiirler”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.23.

210. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Neo-Epik Üzerine Değıniler, **Dergâh**, S.2007, Ağustos 2007, ss.3-6.

210.2 Başaran, Ahmet Edip, “İkrar”, **Dergâh**, S.210, Ağustos 2007, ss.6,22.

Userin, Ali Gökem, “Cahit Koytak Şiiri: Cennetin Fon Müziği”, **Dergâh**, S.210, Ağustos 2007, ss.11,15.

211. Sayı

Arslanbenzer, Hakan, “Şiirleştirmeye Karşı Şiir ya da Furkan Çalışkan’a Cevap”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.3-5.

Akar, Mustafa, “Çete Kurma Hazırlıkları”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.5-6.

Altıparmak, Yakup, “Hüsrev Hatemi’nin Selanik Şarkısı”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.9-10.

Çağın, Sebahattin, “Dergâh Tarihinden I/Kerbela’ya Giden Derviş”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.22-23.

212. Sayı

Başaran, Ahmet Edip, “Sessizliğe Tutulan Ayna: Cafer Turaç Şiiri”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.3-4.

Çodur, Fatih, “Alper Gencer (şiiri) ve ‘Durmak Eylemi’ Üzerine”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.9-10.

Yeşil, Kamil, (Mehmet Aycı ile Sohbet) “Gölgede Olanın Gölgesi Olmaz/ Mehmet Aycı”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.12-13.

Günaydın, Yusuf Turan, “İbrahim Aşkî ve Sûfî Fuzûlî Portresi”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.14-17.

Kakan, Mehmet Emin, “Cinuçen Tanrıkorur’un Mâhur Devr-i Kebîr Beste’si Hakkında Açıklama ve Bir Hatıra”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.22-23.

213. Sayı

Ayçil, Ali, “Mecnun Dalı”, **Dergâh**, S.213, Kasım 2007, ss.5-6.

Akyol, Gizem, (Mehmet Narlı ile Sohbet) “Dünyada Mekân Diyen Kültürün, Mekânsızlığı...”, **Dergâh**, S.213, Kasım 2007, ss.12-13.

Altıparmak, Yakup, “Öncesi ve Sonrasıyla İkinci Yeni”, **Dergâh**, Kasım 2007, S.213, ss.14-16.

Günaydın, Yusuf Turan, “Hızlı ama Sakin ve Elbette Kural Dışı”, **Dergâh**, Kasım 2007, S.213, ss.21.

214. Sayı

Pala, İskender, “Nerde O Eski Kışlar”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.8-10.

Durgun, H. Harika, (Fazıl Gökçek ile Sohbet) “Mehmet Akîf’in Fikirleri, Şiirleri ve Yepyeni Bir Safahat Yayını”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.12-16.

Güven, Derya, “Mehmet Akîf’te Yabancı Ulus İmgeleri”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.20-23.

Topçu, Nurettin, “Akîf’in Ruhu”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.24.

215. Sayı

Userin, Ali Görkem, “Yitik Diriliş Medeniyeti ya da Kayıp Atlar Haritası”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.3-5.

Doğan, Biricik E., “Yerçekimi Bilgisi”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.7.

Koç, Sadık, “Üçgen’den Salgın’a Hakan Kalkan Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.8-10.

Altıyaprak, Yakup, “İyi Günler İleride Anne”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.10-11.

216. Sayı

Aktaş, Cihan, “Fıskıran Suyun Kelimeleri Şâir Uykusu”, **Dergâh**, S.216, Şubat 2008, ss.3-4.

Çalışkan, Furkan, “Şeref Bilsel Şiirlerinde Bilinç ve Kurgu”, **Dergâh**, S.216, Ocak 2008, ss.5-6,10.

Çağın, Sabahattin, “Şiirde Anlam Tartışması”, **Dergâh**, S.216, Ocak 2008, ss.18-19.

Doğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar I/Eleştirmenin Kaderi”, **Dergâh**, S.217, Ocak 2008, ss.11, 20-22.

217. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Yazının Son Şiiri”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.3-4.

Akın, Hüseyin, “Çocuk Edebiyatı Tarihinde Bir Önsöz: Çocuk Edebiyatı Nedir, Ne Değildir”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.5-6,21-22.

Pala, İskender, “Selam Verdim Rüşvet Değildir Diye Almadılar”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.8-10.

Şimşek, Selami, “Mehmet Akîf ve Mevlevîlik”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.11.

Doğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar II /Eleştirinin Kaderi”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.18-19.

218. Sayı

Karataş, Turan, “Ateşten Geçen Sözler”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.3-4.

Düz, Ali, “Tek Kişilik Bir Oyun”, **Dergâh** S.218, Nisan 2008, ss.6, 23.

Tökel, Dursun Ali, “Doğu-Batı Medeniyetinde Yolculuklar/Divan Şiirinden Borges’e Katkıları”, **Dergâh** S.218, Nisan 2008, ss.11,14.

Akar, Mustafa, “Şiir ve Mekân Yapıtına Yaklaşımlar”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.22-23.

219. Sayı

Harmancı, Abdullah, “İki Kitap Bir Not”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.3-5

Erdoğan, Funda Özsoy, “Ney’in Sırrı Neydi”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.5-6,9.

Ünal, Hayriye, “Çok Sesli Şiir Barkodsuzdur”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.10-11.

Akar, Mustafa, Userin, Ali Görkem, Çalışkan, Furkan, “Günümüzde Şiir İmkânları Kadar Çıkmazları Da Arttı”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.12-14.

Koç, Sadık, “Aşk Acısından İnsan Kavrayışına Evren Kuçlu Şiiri”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.15-16.

220. Sayı

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar III /Edebiyatımızda Eleştiri Geleneği”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.10-11,23.

Özkan, Ömer, “Aşk ve Delilik”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.14-16.

Duman, Cihat, “Edebi Sanat Olarak İroni”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.16-18.

221. Sayı

Yazgıç, Suavi Kemal, “Türk Şiiri 2007”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.3

Uzunok, Uğur, “Bir Postmodern Şiir Denemesi ya da Deplasmanda Plasebo”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.8.

Çalışkan, Furkan, “Çağın Şiirinde Yapısal Çeşitlemeler”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.9.

Aydın, Nesrin, “Olağandışı Firar”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.14-15.

222. Sayı

Günaydın, Yusuf Turan, “Niyâzî-i Kadîm’in Hallâc-ı Mansûr Menakıpnamesi”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.3.

Toprak, Osman, “63 Yıla Adanmış 63 Mektup”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.4-5.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar III/Eskiye İnkâr Etmeden Yeniyi Aramak”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.8-10.

223. Sayı

Akar, Mustafa, “İkinci Yeni Hâlâ Mümkün Mü”, **Dergâh**, S.223, Eylül 2008, ss.6,22-23.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları I/Medusa Şiirinden Hareketle Modern Şiirde Özne”, **Dergâh** S.223, Eylül 2008, ss.11.

224. Sayı

Userin, Ali Görkem, “Modern Şiirimizin Kökleri”, **Dergâh**, S.224, Ekim 2008, ss.3-6.

Ünlü, Ünsal, “İbrahim Tenekeci Şiiri”, **Dergâh**, S.224, Ekim 2008, ss.8-9.

225. Sayı

Şahinkoç, Mehmet, “Rabbim Ne Olur Sözü/n/ü Kesme”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.3-5.

Başaran, Ahmet Edip, “Şiire Damıtılmış Hayat: İsmet Özel”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.5-6,21

Altıparmak, Yakup, “Son Kez Bahar”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.9-10.

Ünal, Hayriye, “Hükümler Meclisi ve Çoksesli Şiir”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.10-11.

Arslan, M. Abdullah, “Mavera Dergisi Çevresinde A. Cahit Zarifoğlu’nun Şiir Görüşleri Sözlükçesi”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.18-21.

226. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları II/Modern Şiirde Zaman ve Gerçekçilik”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.3-5

Akar, Mustafa, “Minyatür Okuyucuları”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.5-6.

Akın, Hüseyin, “Uzak Hatırlayışlar Şairi”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.9-11.

227. Sayı

Toprak, Osman, “Bir Nokta’dan Şiir Açılımı”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.6,11.

Arslanbenzer, Hakan, “Tanrıya Karşı Bahtın, Şiirin Ölçülerine Karşı Kişiselik, Hayriye Ünal’a Cevap”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.9-11.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar V / Eleştiride Ufuk Meselesi”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.15-16.

Akın, Hüseyin, “Hüsrev Hatemi ya da Yozlaşmadan Şair Olmak”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.17-19.

228. Sayı

Enginün, İnci, “Tanpınar’dan Bir İlk Dönem Şiiri Daha”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.10-11.

Şahinkoç, Mehmet, “Şiirler Çağla, Yeniden”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.11,15-16.

228.3 Küpçük, Selçuk, (Yakup Altıyaprak ile Sohbet) “İkinci Yeni’yi Tanımlamak...”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.12-15.

229. Sayı

Tenekeci, İbrahim, “Biz Seni Anlar”, **Dergâh**, S.229, Mart 2009, ss.3-4.

230. Sayı

Akar, Mustafa, “Vatan Gerek Ölmeye yahut Ali Emre Şiiri”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.3-6.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar VI/Bir Hayat Tarzı Olarak Eleştiri”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.9-11.

Kara, Mustafa, “Vefatının 80. Yılında Hüseyin Vassaf”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.17-19.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları III/Meç ile Modern Şiirde Nesne ve Hareket”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.21-22.

Günaydın, Yusuf Turan, “Üç İlham, Maarif ve Mükâfeşe Kitabı”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.22-23.

231. Sayı

Akın, Hüseyin, “Sükûtun Kapsı”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.3-5.

Şahinkoç, Mehmet, “Hüseyin Atlansoy’un Su Burcu”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.8-10.

Kara, Mustafa, “Bir Şiir Üç Şair”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.11.

Korkut, Şenol, (Mehmet Erdoğan ile Sohbet) “Edebiyat Hayatın Temel Meselelerini Kapsamıyor”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.12-14.

Öztürk, Hasan, “Ahmet Hamdi Tanpınar’a; Selâm, Sevgi ve Hürmetle”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.15-17.

Rövşen, Ramiz, (Çev. İrfan Çiftçi), “Kaderin Harfi”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.17-18.

232. Sayı

Akar, Mustafa, “Kabahatler Kanunu’ndan Maddeler”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.5-6,13.

Altıparmak, Yakup, “Savunma”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.9-10.

Karakeçi, Mehmet Nur, “Şiir-Popüler Kültür Etkileşimine Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.21-23.

233. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Şiirin Şarkısı ya da Ad Veren Şair Üstüne: Mustafa Akar Şiiri”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.3-4.

Userin, Ali Görkem, “Tanpınar’ın Eleştiri Cephesi”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.5-6,8.

Ertaş, Selman, “Epiğe Yaklaşarak İsmail Kılıçarslan Şiiri”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.9-10.

Bostan, Mesut, “Siyasi Şiir İçin Bir Düstur: Klişeye Karşı Klişeyi Kullanarak”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.10-11.

234. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Çağa Karşı Çağın Şiiri”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.6,14.

Akın, Hüseyin, “Millet Mistikleri”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.10-11.

Büyüker, Kamil, (İsmail Güleç ile Sohbet) “Dünden Bugüne Mesnevî Öğretimi ve Mesnevîhanlık”, **Dergâh**, S.12-14, Ağustos 2009, ss.12-14.

Çodur, Fatih, “Gülten Akın’ın ‘Sonra İşte Yaşlandım’ı Üzerinden Susku”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.21-23.

235. Sayı

Özel, Enes, “Kahraman Nerede Yaşar”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.3-4.

Gündüz, Kemal, “Makyaj Hatası”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.5-7.

Şahinkoç, Mehmet, “Evvel’den Önce ve Sonra Ömer Erdem”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.8-10.

Asiltürk, Bâki, “Dıranas’ın Fahriye Abla Şiirinde İçerik, Anlatım ve Zaman Akışı”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.16-18.

236. Sayı

Başaran, Ahmet Edip, “Bir Nokta’dan Üç Yeni Kitap”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.5-6,20.

Dergâh, (Zeynep Arkan ile Sohbet) “Aşk ve İsyan Sayesinde Yaşıyoruz”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.12-13.

237. Sayı

Tepebaş, Orhan, “Şiir Şairine Benzer”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.3-6.

Şahinkoç, Mehmet, “Birhan Keskin Şiiri”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.9-10.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları IV/Tabiatın Bir Yargı Oluşu Üstüne Modern Şiir”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.11.

238. Sayı

Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Merhamet, Şairin ve İnsanın Varlığa Katılmasıdır”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.12-13.

Yazıcı, Âdem, “Türk Şiirine Nefes Aldıran Şair Ziya Osman Saba’da Ölüm”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.19-20.

Koşar, Emel, “Salih Suat Asral’ın ‘Benden Sonra’sı”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.21.

239. Sayı

Gökburun, İbrahim, “Günümüz Şiirinde Gecekondulaşma Sorununa Karşı: Kabahatler Kanunu”, **Dergâh**, S.238, Ocak 2010, ss.6,17.

Şahinkoç, Mehmet, “Sihhat Alameti Olarak Süleyman Çobanoğlu Şiiri: Hudayinabit”, **Dergâh**, S.239, Ocak 2010, ss.9-10.

Altıyaprak, Yakup, “Tanınmak İçin Şair”, **Dergâh**, S.239, Ocak 2010, ss.11,16-17.

240. Sayı

Küçükçiftçi, Murat, “Neo-Epik Şiirin Anlamı”, **Dergâh**, S.240, Şubat 2010, ss.22-23.

241. Sayı

Koşar, Emel, “Ebubekir Eroğlu’nun Berzah’ında Zaman Kavramı”, **Dergâh**, S.241, Mart 2010, ss.5-6.

242. Sayı

Unutmaz, Süleyman, “Yalar Yarasını Unutmaz Geyik”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.6.

Tenekeci, İbrahim, Hüseyin Akın Şiiri, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.10-11,14.

243. Sayı

Küçükçifçi, Murat, “Kültürsüz Edebiyat Olmaz: Hakan Arslanbenzer ve Türk Şiiri 2008-2009”, **Dergâh** S.243, Mayıs 2010, ss.3-4.

Sözer, Murat, “Lirizmin Günceldeki Gölgeleleri”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.5-6.

Akın, Hüseyin, “Ahmet Hamdi Tanpınar Şiirinde Zaman”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.8-11.

Bayar, Selman, “Şinasi Deist Miydi”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.22-23.

244. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları V/Geyikli Gece ve İsyan Estetiği”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.10-11.

Tokel, İbrahim, (Gökhan Akçiçek ile Sohbet) “Erdemi Yeryüzü Haritasının Başkenti Yapmalıyız”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.12-14.

Kemikli, Bilal, “Kuş Diliyle Konuşmak-Sûfî Şairi Anlamak”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.14-17.

Tonbul, Metin, “Nar Ağacının Gölgesi’ ne Yolculuk”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.18-19.

245. Sayı

Gökburun, İbrahim, “Tahammül Şeridi”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.3-4.

Başaran, Ahmet Edip, “Şairin ‘Tenezzül’ü ya da Mustafa Akar Şiiri”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.9-10.

Hızıroğlu, Aziz Kemal, “Yakamıza İlişen Rüzgârıyla Gökhan Akçiçek”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.22-23.

246. Sayı

Çalışkan, Furkan, “Müdahil Bir Şair olarak Sevgili Huzursuzluğum”, **Dergâh**, S.246, Ağustos 2010, ss.6,15.

Kara, Mustafa, “Cemâl ile Celâl Arasında Geçen Bir Ömür”, **Dergâh**, S.246, Temmuz 2010, ss.16-21.

247. Sayı

Dergâh, (Ahmet Murat ile Sohbet) “Bir Kuş Kanadıyla Değil Kaderle Uçar”, **Dergâh**, S.247, Ağustos 2010, ss.12-13.

Yılmaz, Muhammed Mücahit, “Ahmet Edip Başaran’ın Oyunbozan’ı”, **Dergâh**, S.246, Ağustos 2010, ss.22-23.

248. Sayı

Toprak, Osman, “Muallâka Şairlerinden Lebîd ve Divanı”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.3-5.

Dergâh, (Fatma Çolak ile Sohbet) “Beni Şiire Teneşir Taşdı”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.12-14.

Yuva, Hümeýra, “Mistik Aynalar”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.17-19.

249. Sayı

Akar, Mustafa, “Kelimeyi Tutan Kireç”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.9-10.

Altıyaprak, Yakup, “Orhan Tepebaş Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.10-11.

Karacan, Selin, (Mehmet Narlı ile Sohbet) “Ne Girmek İçindir Kapı Ne Çıkmak İçin”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.12-13.

Yuva, Hümeýra, “Aynadaki Kadın”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.16-18.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları VI/Estetiğin Katı Talebi”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.18-19.

Yeşil, Kâmil, “Dilin Gölgesindeki Şair”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.23.

250. Sayı

Userin, Ali Görkem, “Canlı Renklerle Canlanan”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.3-5.

Özdemir, Hakkı, “Şiirden Romana Türk Modernleşmesi”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.9-11.

Kalın, İbrahim, “Mevlana, Akıl ve Felsefe”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.17-22.

Yuva, Hümeýra, “Ayna ve Zaman”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.22-23.

251. Sayı

Arslanbenzer, Hakan, “Kritiğin Toprağında”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.4-6.

Dergâh, (Mehmet Aycı ile Sohbet) “Türk Şiirinin Gelenek ile Bağını Koparması Mümkün Değil”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.12-13.

Kara, İsmail, “Kimin Milletindensin, ‘İstiklâl Marşı’ndaki ‘Millet’ Üzerine Bir Deneme”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.1,16-19.

252. Sayı

Gökburun, İbrahim, “Şiirin Ardında Usta Bir Kalem”, **Dergâh**, S.252, Şubat 2011, ss.3-5.

253. Sayı

Altıyaprak, Yakup, “Rüzgâr Kesen Makas”, **Dergâh**, S.253, Mart 2011, ss.9-10.

Seyhan, Recep, “Kerbelâ Mersiyeleri”, **Dergâh**, S.253, Mart 2011, ss.15-16.

254. Sayı

Yazgıç, Suavi Kemal, “Kırk İkinci Koşmaları”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.5-6.

Bayer, Selman, “Ben İsmet Özel Şair”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.10-11.

Öncel, Aziz Mahmut, “Ahmet Sarı Şiiri Üzerine: Tasavvufi Göndermeler Şiiri”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.21.

255. Sayı

Yavuz, Atakan, “Şiir Bir Kader Halinde Mevcuttur Edebiyat Ortamı 2011 Şiir Yıllığı”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.3-4.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Rüyâ Kasrı”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.4-5.

Okay, Orhan, “Edebiyatın Gücü”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.9-11.

Yıldırım, Ercan, “Batı Karşıtlığı, Vatan, Millet Bağlamında Akif’in İslamcılığı-I”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.17-21.

Türüt, Gönül, “Şiir Nedir, Ne Değildir”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.21-23.

256. Sayı

Arslanbenzer, Hakan, “Tarihin Tersine Taranmış Tüyleri yahut Murat Güzel’in Uzak Kokusu”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.3-5.

Okay, Orhan, “Edebiyatın Zaafı”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.7-10.

Ekinci, İdris, “Mehmet Fuat’ın Düşüncesinde Eleştiri/Eleştirmen, Eser/Sanatçı”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.10-11.

Dergâh, (Ercan Yılmaz ile Sohbet) “Bence Şair Yeryüzünün Çocukluk Çağı’dır...”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.12-14.

Yıldırım, Ercan, “Batı Karşıtlığı, Vatan, Millet Bağlamında Akif’in İslamcılığı-II”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.20-23.

257. Sayı

Karakeçi, Mehmet Nur, “Tanpınar’ın ‘Selam Olsun’ Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.257, Temmuz 2011, ss.19-22.

Öztürk, Hasan, “Dergâh dergisinin 250 Sayısında Tanpınar Yazıları”, **Dergâh**, S.257, Temmuz 2011, ss.22-23.

258. Sayı

Metin, Ali K., “Epik Gerçekçilik veya Allah Seninledir Ekmek Çalarsan”, **Dergâh**, S.258, Ağustos 2011, ss.3-5.

Kara, Mustafa, “Son Yüzyılda Tasavvufun Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, **Dergâh**, S.258, Ağustos 2011, ss.8-11.

259. Sayı

Şiirle ilgili herhangi bir yazı bulunamadı. **Dergâh**, S.259, Eylül 2011.

260. Sayı

Sözer, Murat, “Meleği Tanı”, **Dergâh**, S.260, Ekim 2011, ss.9-10.

Ayçıl, Ali, “Mehmet Âkif Şiiri’nin Modern Türk Şiirine Etkisi Var Mıdır”, **Dergâh**, S.260, Ekim 2011, ss.16-18.

261. Sayı

Asan, Fatma Çolak, “Ceketi Dünyaya Kısa Gelen Şair”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.4-5.

Hüsrev Hatemi, “Kişver”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.9-10.

Narlı, Mehmet, “Yarın Bekleyebilir”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.11.

Koşar, Emel, “Mehmed Behçet Yazar’ın Şiir Dünyası”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.19-21.

262. Sayı

Yavuz, Atakan, “Çünkü Şâirsın Hayâl-i Tâzedir Senden Murâd”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.3-4.

Ertaş, Selman, “Şiirde Mekanikleşme: Yavuz Altınışık Şiiri”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.8-9.

Özmen, Hazel Bahar, “Tanpınar’ın ‘Ötesine Geçilemeyen’ Şiir Dünyası”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.18-19.

Kemikli, Bilal, “Sun’ullah-ı Gaybî Örneğinde Sûfî Şairin Anlam Düzeylerine İlişkin Bazı Mülâhazalar”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.20-21.

263. Sayı

Yörük, Zeynep, “Dalında Çürüyor Gün”, **Dergâh**, S.263, Ocak 2012, ss.4-5.

Altıparmak, Yakup, “Kirlenmiş Ölümler Sagusu”, **Dergâh**, S.263, Ocak 2012, ss.10-11.

264. Sayı

Öz, Asım, (Hayriye Ünal ile Sohbet) “Bizi Kuşatan Gerçekliğe Teslim Olmamızı Beklemeyin”, **Dergâh**, S.264, Şubat 2012, ss.12-14.

Kacıroğlu, Murat, “Babanzâde Ahmed Naîm’in Tevfik Fikret’le İlgili Risâlesi”, **Dergâh**, S.264, Şubat 2012, ss.14-19.

265. Sayı

Yazgıç, Suavi Kemal, “Diri”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.3-4.

Erbay, Nazire, “Cem Şâiri Edirneli Şâhidî’nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.15-17.

Koşar, Emel, “Rıza Tevfik’in ‘Sanat ve Düşünce Dünyası’ Üzerine”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.17-18.

266. Sayı

Yavuz, Atakan, “Herkes Biraz Üzgün Biraz Ürkek Biraz Kahraman”, **Dergâh**, S.266, Nisan 2012, ss.3-4.

Kara, Mustafa, “Vefatının 30.Yılında Abdülbaki Gölpınarlı”, **Dergâh**, S.266, Nisan 2012, ss.9-10.

267. Sayı

Yavuz, Atakan, “Şiir Metafizik İçlenişin Derin Nefesidir”, **Dergâh**, S.267, Mayıs 2012, ss.3-5.

Kemikli, Bilal, “Sultan Veled’in Muhiti Üzerine Bazı Mülâhazalar”, **Dergâh**, S.267, Mayıs 2012, ss.11,14-15.

268. Sayı

Büyüker, Kamil, “Mısraları Hz. Peygamber ile Hecelemek”, **Dergâh**, S.268, Haziran 2012, ss.3-4.

Olpak, Canan, “Devlet Ana ve Od Romanlarında Yunus Emre”, **Dergâh**, S.268, Haziran 2012, ss.10-11,15-17.

269. Sayı

Yavuz, Atakan, “Şiir Bilinci”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.1,16.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Mustafa Aydoğan’ın Bakış Bıçağı”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.5-6.

Purçak, Mehmet Emin, “Ölümünün 50. Yılında Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilgili Üç Yeni Eser”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.10-11, 15-16.

270. Sayı

Yazgıç, Suavi Kemal, “Beni Şaşırt”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.3-4.

Sarıkaya, Zeynep, “Suyun Başı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.4.

Karaca, Hüseyin, “Hüseyin Akın Şiiri ve Söz’ün Kıvamı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.5-6.

Yılmaz, Muhammet Mücahit, “Kalbi Çocuk Şair”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.10-11.

Uysal, İdris Nebi, “41 Kapı 41 Bahçe”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.10-11.

271. Sayı

Narlı, Mehmet, “Alaeddin Özdenören Şiiri Üzerine Notlar”, **Dergâh**, S.271, Eylül 2012, ss.10.

272. Sayı

Şiirle ilgili herhangi bir yazı bulunamadı. **Dergâh**, S.272, Ekim 2012.

273. Sayı

Yavuz, Atakan, “Şiir, Haber Değeri Taşıyan Haberdır”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.3-4.

Çiçek, Fatih Yavuz, “Taşranın Sazendesi”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.6,8.

Koşar, Emel, “Cenab Şehabeddin’in Bütün Şiirleri Üzerine”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.11.

Dergâh, (Mustafa Aydoğan ile Sohbet) Kimin Kalbinde Ne Varsa Diline ve Kalemine Onu Sızdırır, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.12-15.

274. Sayı

Koşar, Emel, “Unutulmuş Bir Şair, M. Hayret’in ‘Zehr-i Füsûn’u”, **Dergâh**, S.274, Aralık 2012, ss.11,18.

275. Sayı

Şiirle ilgili herhangi bir yazı bulunamadı. **Dergâh**, S.275, Ocak 2013.

276. Sayı

Yılmaz, Âdem E., “Şiir Ayakta Dinlenir”, **Dergâh**, S.276, Şubat 2013, ss.12-14.

277. Sayı

Öztürk, Yakup, “Bir Neslin Ağabeyi Erdem Bayazıt”, **Dergâh**, S.277, Mart 2013, ss.3-5.

278. Sayı

Akın, Hüseyin, “Kamil Remzi Cin’in ‘Zifiri Yeşil’i”, **Dergâh**, S.278, Nisan 2013, ss.3-4.

279. Sayı

Yavuz, Atakan, “Sıfır İroni”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.4-6.

Kara, Mustafa, “Vefatının 30. Yılında Necip Fazıl Kısakürek”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.9.

Can, Adem, “Matbuatın Mehmet Âkif Sansürü”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.10.

Göksu, Dursun, “Savunmaktan Vazgeçmemek ya da İdris Ekinci Şiiri”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.11.

280. Sayı

Koç, M. Nihat, “Hulâsatü’l Hakâyık ve Mektubat-ı Hâce Muhammed Lutfî”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.5-6,11.

Sönmezgöl, İbrahim Halil, “Tevfik Fikret’in Şiirlerinde Melek, Cin ve Şeytan”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.21-22.

M.K, “Şiir... Yalnız Şiir”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.23.

281. Sayı

Şiirle ilgili herhangi bir yazı bulunamadı. **Dergâh**, S.281, Temmuz 2013.

282. Sayı

Oral, Mustafa, “Şimdi Aşk Ebediyyen”, **Dergâh**, S.282, Ağustos 2013, ss.4-5.

Doğan, Şahin, “Şiirin Ölümü”, **Dergâh**, S.282, Ağustos 2013, ss.4-5.

283. Sayı

Yıldız, Kâmil, “İmkânsız Soru Mümkün Cevap”, **Dergâh**, S.283, Eylül 2013, ss.8-10.

İlhan, Hikmet, “Cem Sultan’ın Türkçe Divanındaki Kaside ve Mersiyelerde Deyimlerin Kullanılışı ve Konumlandırılması”, **Dergâh**, S.283, Eylül 2013, ss.17-19.

284. Sayı

Söylemez, Mikail, (Fatma Şengil Süzer ile Sohbet) “Sessizlik Bize Ne Söyleyebilir”, **Dergâh**, S.284, Ekim 2013, ss.12-14.

285. Sayı

Yavuz, Atakan, “İmge Hakikatin Lekesidir”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.9-10.

Dağ, İrfan-Karacalar, Hüseyin, (İdris Ekinci ile Sohbet) “Şiirimizin Akışını Değiştirecek Bir Hareket Poetik Yok”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.12-14.

Doğan, Şahin, “Mustafa Miyasoğlu’nun Ardından”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.14.

286. Sayı

Şiirle ilgili herhangi bir yazı bulunamadı. **Dergâh**, S.286, Aralık 2013.

287. Sayı

Yavuz, Atakan, “İmgeci Şiirin Ruh Hali”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.9-10.

Dergâh, (Cemal Aydın ile Sohbet) “Roger Garaudy’nin Mirası”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.12-14.

Öztürk, Yakup, “Deterjan Çağı’na İsyan: Hüsrev Hatemi Şiiri Üzerine Bazı Dikkatler”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.15-17.

288. Sayı

Coşkun, Cantürk. “Ahmet Hamdi Tanpınar’a Saygı”, **Dergâh**, S.288, Şubat 2014, ss.11.

289. Sayı

Erdoğan, Mustafa Melih, “Son Üç Dakika”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.5-6,11.

Yavuz, Atakan, “Şiir Gözün Vicdanıdır”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.7-8.

Dergâh, (Nurettin Albayrak ile Sohbet) “Günümüzde Türk Halk Edebiyatının Sorunları”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.12-17.

M. K, “Fikir ve Şiir”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.23.

290. Sayı

Karaca, Mustafa, “Dervişler Kitaplarını Niçin ve Nasıl Yazıyor”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.8-10.

Dursun, Ali Tokel, “İki Farklı Namaz Algısı/Fuzûli’nin Gazeline Niyazi Mısıfı’nın Cevabıdır”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.11, 15-16.

Dergâh, (Nadir Aşçı ile Sohbet) “Olmuş Da Sanki Hiç Olmamış Bütün Olanlar, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.12-14.

291. Sayı

Arslan, Serdar, “Yüksek Fizik ve Rüya Arsında”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.3-4.

Arpa, Fuat, “Saf Şiir Üzerine”, **Dergâh** S.291, Mayıs 2014, ss.9-10.

Dergâh, (Atakan Yavuz ile Sohbet) “Şiir Bir Dünya Değil Âlem Tasavvurdur”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.12-14.

292. Sayı

Akın, Hüseyin, “Kırılınca Klarnet Şiire Yol Almak Gerek”, **Dergâh**, S.292, Haziran 2014, ss.4-5.

Yılmaz, Mehmet, “Halk Edebiyatı’nın Keşfi ile “Folklor Şiire Düşman” Arasında Yunus Emre Yorumları”, **Dergâh**, S.292, Haziran 2014, ss.21-22.

293. Sayı

Sağmak, Ayhan, “Eserlerde Şekil İçeriğin Boy Aynası”, **Dergâh**, S.293, Temmuz 2014, ss.21-22.

Özyürek, Dursun, “Fuat Köprülü’nün Abdülbaki Gölpınarlı’nın ve Cemal Kurnaz’ın Eski Türk Edebiyatına Bakışı”, **Dergâh**, S.293, Temmuz 2014, ss.15-18.

294. Sayı

Gönüller, Yağız, “Hû: Dönüşü Daima kendine Yap”, **Dergâh**, S.294, Ağustos 2014, ss.3-4.

295. Sayı

Özcan, Muhammed Faruk, “Heves Kırılır Şiir İçinde Kalır”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.9-10.

Gülşen, Hacer, “Ali Canip’in Edebiyat Meraklısı Bir Gence Mektupları ve Bir Cevap”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.10-11.

Öztürk, Yakup, “Bizde Bir Edebiyat Akademisine İhtiyaç Var Mı”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.18-21.

Kurnaz, Cemal, “Yeşil Kafiye”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.22.

296. Sayı

Kanar, İsmail Çağrı, “Umut Veren Bir Cinayet”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.3-5.

Yeşil Kâmil, “İsmet Özel: Çoğu Zaman Kendim Türkiye Olduğunu Düşündüm”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.9-10.

Çodur, Fatih, “Alnıma İnen Satırlar ve Şiirde Birey-Mekân Çatışması”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.22-23.

297. Sayı

Kara, Mustafa, “Kerbela, Muharrem ve Mersiye”, **Dergâh**, S.297, Kasım 2014, ss.14-15.

298. Sayı

Metin, Ali K., “Mehmet Erdoğan Şiiri”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.3-4.

Yavuz, Atakan, “Şiire Yakından Bakmak / Tahlil, Tahrip İnşa”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.8-9.

Dergâh, (Cihan Okuyucu ve Mücahit Kaçar ile Sohbet) “Yesevî Adap ve Erkânı ile Ahmet Yesevi’nin Menkabevi Hayatı”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.12-15.

299. Sayı

Dergâh, (Alphan Akgül ile Sohbet) “Anlamın Sesi”, **Dergâh**, S.299, Ocak 2015, ss.12-14.

Altıyaprak, Yakup, “Şiir ve Fıkıh”, **Dergâh**, S.299, Ocak 2015, ss.14-15.

300. Sayı

Dergâh, (Şeref Bilsel ile Sohbet) “Şiir, Dil ve Kültür”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.12-14.

Akron, Gonca, “Vicdan ve Merhamet Mahkemesinde İki Yazar”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.15-17.

2.2. Yazar Adlarına Göre Yazılar

Akar, Mustafa, “Çete Kurma Hazırlıkları”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.5-6.

Akar, Mustafa, “Şiir ve Mekân Yapıtına Yaklaşımlar”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.22-23.

Akar, Mustafa, Userin, Ali Görkem, Çalışkan, Furkan, “Günümüzde Şiir İmkânları Kadar Çıkamazları Da Arttı”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.12-14.

Akar, Mustafa, “İkinci Yeni Hâlâ Mümkün Mü”, **Dergâh**, S.223, Eylül 2008, ss.6,22-23.

Akar, Mustafa, “Minyatür Okuyucuları”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.5-6.

Akar, Mustafa, “Vatan Gerek Ölmeye yahut Ali Emre Şiiri”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.3-6.

Akar, Mustafa, “Kabahatler Kanunu’ndan Maddeler”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.5-6,13.

Akar, Mustafa, “Kelimeyi Tutan Kireç”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.9-10.

Akın, Hüseyin, (Alper Gencer ile Sohbet) “Gayba Doğru Fırlatılmış Bir Oktur Şiir...”, **Dergâh**, S.205, Mart 2007, ss.12-14.

Akın, Hüseyin, “Cennetini Arayan Şiirler”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.23.

Akın, Hüseyin, “Çocuk Edebiyatı Tarihinde Bir Önsöz: Çocuk Edebiyatı Nedir, Ne Değildir”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.5-6,21-22.

Akın, Hüseyin, “Uzak Hatırlayışlar Şairi”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.9-11.

Akın, Hüseyin, “Hüsrev Hatemi ya da Yozlaşmadan Şair Olmak”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.17-19.

Akın, Hüseyin, “Sükûtun Kapsı”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.3-5.

Akın, Hüseyin, “Millet Mistikleri”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.10-11.

Akın, Hüseyin, “Ahmet Hamdi Tanpınar Şiirinde Zaman”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.8-11.

Akın, Hüseyin, “Kamil Remzi Cin’in Zifiri Yeşil’i”, **Dergâh**, S.278, Nisan 2013, ss.3-4.

Akın, Hüseyin, “Kırılınca Klarnet Şiire Yol Almak Gerek”, **Dergâh**, S.292, Haziran 2014, ss.4-5.

Akron, Gonca, “Vicdan ve Merhamet Mahkemesinde İki Yazar”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.15-17.

Aktaş, Cihan, “Fıskıran Suyun Kelimeleri Şair Uykusu”, **Dergâh**, S.216, Şubat 2008, ss.3-4.

Akyol, Gizem, (Mehmet Narlı ile Sohbet) “Dünyada Mekân Diyen Kültürün, Mekânsızlığı...”, **Dergâh**, S.213, Kasım 2007, ss.12-13.

Altıparmak, Yakup, “Hüsrev Hatemi’nin Selanik Şarkısı”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.9-10.

Altıparmak, Yakup, “Öncesi ve Sonrasıyla İkinci Yeni”, **Dergâh**, Kasım 2007, S.213, ss.14-16.

Altıparmak, Yakup, “Son Kez Bahar”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.9-10.

Altıparmak, Yakup, “Savunma”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.9-10.

Altıparmak, Yakup, “Kirlenmiş Ölümler Sagusu”, **Dergâh**, S.263, Ocak 2012, ss.10-11.

Altıyaprak, Yakup, “İyi Günler İleride Anne”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.10-11.

Altıyaprak, Yakup, “Tanınmak İçin Şair”, **Dergâh**, S.239, Ocak 2010, ss.11,16-17.

Altıyaprak, Yakup, “Orhan Tepebaş Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.10-11.

Altıyaprak, Yakup, “Rüzgâr Kesen Makas”, **Dergâh**, S.253, Mart 2011, ss.9-10.

Altıyaprak, Yakup, “Şiir ve Fıkıh”, **Dergâh**, S.299, Ocak 2015, ss.14-15.

Arpa, Fuat, “Saf Şiir Üzerine”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.9-10.

Arslan, M. Abdullah- Arslan, Nursel, “Mavera Dergisindeki Yazıları Çevresinde M. Akif İnan’a Göre Divan Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 10-11.

Arslan, M. Abdullah, “Mavera Dergisi Çevresinde A. Cahit Zarifoğlu’nun Şiir Görüşleri Sözlükçesi”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.18-21.

Arslan, Nursel- Arslan, M. Abdullah “Mavera Dergisindeki Yazıları Çevresinde M. Akif İnan’a Göre Divan Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 10-11.

Arslan, Serdar, “Yüksek Fizik ve Rüya Arsında”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.3-4.

Arslanbenzer, Hakan, “Şiirleştirmeye Karşı Şiir ya da Furkan Çalışkan’a Cevap”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.3-5.

Arslanbenzer, Hakan, “Tanrıya Karşı Bahtin, Şiirin Ölçülerine Karşı Kişiselik, Hayriye Ünal’a Cevap”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.9-11.

Arslanbenzer, Hakan, “Kritiğin Toprağında”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.4-6.

Arslanbenzer, Hakan, “Tarihin Tersine Taranmış Tüyleri yahut Murat Güzel’in Uzak Kokusu”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.3-5.

Asan, Fatma Çolak, “Ceketi Dünyaya Kısa Gelen Şair”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.4-5.

Asiltürk, Bâki, Dıranas’ın “Fahriye Abla Şiirinde İçerik, Anlatım ve Zaman Akışı”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.16-18.

Ayçil, Ali, “Mecnun Dalı”, **Dergâh**, S.213, Kasım 2007, ss.5-6.

Ayçil, Ali, “Mehmet Âkif Şiiri’nin Modern Türk Şiirine Etkisi Var Mıdır”, **Dergâh**, S.260, Ekim 2011, ss.16-18.

Aydın, Nesrin, “Olağandışı Firar”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.14-15.

Ayaydın, Kibar, “Tanpınar’ın Dünyasında Bursa”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.15-18.

Aydoğan, Mustafa, “Mutmain Bir Yürüyüş: Arif Ay Şiiri”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.8-9.

Aydoğan, Mustafa, “Metafizik Şiir”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.23.

Baş, Fazıl, “Türk Şiiri 2006 Üzerine”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.3-5.

Başaran, Ahmet Edip, “Hilkatin İlk Günleri”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.4-6.

Başaran, Ahmet Edip, “İkrar”, **Dergâh**, S.210, Ağustos 2007, ss.6,22.

Başaran, Ahmet Edip, “Sessizliğe Tutulan Ayna: Cafer Turaç Şiiri”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.3-4.

Başaran, Ahmet Edip, “Şiire Damıtılmış Hayat: İsmet Özel”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.5-6,21

Başaran, Ahmet Edip, “Bir Nokta’dan Üç Yeni Kitap”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.5-6,20.

Başaran, Ahmet Edip, “Şairin ‘Tenezzül’ü ya da Mustafa Akar Şiiri”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.9-10.

Bayar, Selman, “Şinasi Deist Miydi”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.22-23.

Bayar, Selman, “Ben İsmet Özel Şair”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.10-11.

Bingöl, İsmail, “Halk Şiirimizde Bir Usta: Âşık Yaşar Reyhani”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.10-11,14.

Bostan, Mesut, “Siyasi Şiir İçin Bir Düstur: Klişeye Karşı Klişeyi Kullanarak”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.10-11.

Büyüker, Kamil, (İsmail Güleç ile Sohbet) “Dünden Bugüne Mesnevî Öğretimi ve Mesnevîhanlık”, **Dergâh**, S.234, ss.12-14, Ağustos 2009, ss.12-14.

Büyüker, Kamil, Mısıraları Hz. Peygamber ile Hecelelemek, **Dergâh**, S.268, Haziran 2012, ss.3-4. Can, Adem, “Matbuatın Mehmet Âkif Sansürü”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.10.

Çağın, Sebahattin, “Dergâh Tarihinden I/Kerbela’ya Giden Derviş”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.22-23.

Çağın, Sabahattin, “Şiirde Anlam Tartışması”, **Dergâh**, S.216, Ocak 2008, ss.18-19.

Çalışkan, Furkan, “Bakir Bir İyilik”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.5-6

Çalışkan, Furkan, “Hüseyin Atlansoy Şiiri”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.8-9.

Çalışkan, Furkan, “Hayriye Ünal Şiirlerinde Dil ve Neden”, **Dergâh**, S.206, Nisan 2007, ss.10-11. Çalışkan, Furkan, “Neo-Epik Üzerine Değıniler”, **Dergâh**, S.2007, Ağustos 2007, ss.3-6.

Çalışkan, Furkan, “Şeref Bilisel Şiirlerinde Bilinç ve Kurgu”, **Dergâh**, S.216, Ocak 2008, ss.5-6,10.

Çalışkan, Furkan, “Yazının Son Şiiri”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.3-4.

Çalışkan, Furkan, Akar, Mustafa, Userin, Ali Görkem, “Günümüzde Şiir İmkânları Kadar Çıkmazları Da Arttı”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.12-14.

Çalışkan, Furkan, “Çağın Şiirinde Yapısal Çeşitlemeler”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.9.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları I/”Meduza” Şiirinden Hareketle Modern Şiirde Özne”, **Dergâh**, S.223, Eylül 2008, ss.11.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları II/Modern Şiirde Zaman ve Gerçekçılık”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.3-5.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları III/Meç ile Modern Şiirde Nesne ve Hareket”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.21-22.

Çalışkan, Furkan, “Şiirin Şarkısı ya da Ad Veren Şair Üstüne: Mustafa Akar Şiiri”, **Dergâh** S.233, Temmuz 2009, ss.3-4.

Çalışkan, Furkan, “Çağa Karşı Çağın Şiiri”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.6,14.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları IV/Tabiatın Bir Yargı Oluşu Üstüne Modern Şiir”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.11.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları V/ Geyikli Gece ve İsyan Estetiği”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.10-11.

Çalışkan, Furkan, “Müdahil Bir Şair Olarak Sevgili Huzursuzluğum”, **Dergâh**, S.246, Ağustos 2010, ss.6,15.

Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları IV?/VI?/ Estetiğin Katı Talebi”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.18-19.

Çiçek, Fatih Yavuz, “Taşranın Sazendesı”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.6,8.

Çodur, Fatih, “Alper Gencer (şiiri) ve ‘Durmak Eylemi’ Üzerine”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.9-10.

Çodur, Fatih, “Gülten Akın’ın ‘Sonra İşte Yaşlandım’ı Üzerinden Susku”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.21-23.

Çodur, Fatih, “Alnıma İnen Satırlar ve Şiirde Birey-Mekân Çatışması”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.22-23.

Coşkun, Cantürk. “Ahmet Hamdi Tanpınar’a Saygı”, **Dergâh**, S.288, Şubat 2014, ss.11.

Dağ, İrfan - Karacalar, Hüseyin, “Şiirimizin Akışını Değiştirecek Bir Hareket Poetik Yok”, **Dergâh** S.285, Kasım 2013, ss.12-14.

Dergâh, (Zeynep Arkan ile Sohbet) “Aşk ve İsyan Sayesinde Yaşıyoruz”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.12-13.

Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Merhamet, Şairin ve İnsanın Varlığa Katılmasıdır”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.12-13.

Dergâh, (Ahmet Murat ile Sohbet) “Bir Kuş Kanadıyla Değil Kaderle Uçar”, **Dergâh** S.247, Ağustos 2010, ss.12-13.

Dergâh, (Fatma Çolak ile Sohbet) “Beni Şiire Teneşir Taşıdı”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.12-14.

Dergâh, (Mehmet Avcı ile Sohbet) “Türk Şiirinin Gelenek ile Bağını Koparması Mümkün Değil”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.12-13.

Dergâh, (Ercan Yılmaz ile Sohbet) “Bence Şair Yeryüzünün Çocukluk Çağı’dır...”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.12-14.

Dergâh, (Mustafa Aydoğan ile Sohbet) Kimin Kalbinde Ne Varsa Diline ve Kalemine Onu Sızdırır, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.12-15.

Dergâh, (Cemal Aydın ile Sohbet) “Roger Garaudy’nin Mirası”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.12-14.

Dergâh, (Nurettin Albayrak ile Sohbet) “Günümüzde Türk Halk Edebiyatının Sorunları”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.12-17.

Dergâh, (Nadir Aşçı ile Sohbet) “Olmuş Da Sanki Hiç Olmamış Bütün Olanlar, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.12-14.

Dergâh, (Atakan Yavuz ile Sohbet) “Şiir Bir Dünya Değil Âlem Tasavvurdur”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.12-14.

Dergâh, (Cihan Okuyucu ve Mücahit Kaçar ile Sohbet) “Yesevî Adap ve Erkânı ile Ahmet Yesevi’nin Menkabeve Hayatı”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.12-15.

Dergâh, (Alphan Akgül ile Sohbet) “Anlamın Sesi”, **Dergâh**, S.299, Ocak 2015, ss.12-14.

Dergâh, (Şeref Bilsel ile Sohbet) “Şiir, Dil ve Kültür”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.12-14.

Doğan, Biricik E., “Yerçekimi Bilgisi”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.7.

Doğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar I/Eleştirmenin Kaderi”, **Dergâh**, S.217, Ocak 2008, ss.11, 20-22.

Doğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar II/Eleştirmenin Kaderi”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.18-19.

Doğan, Şahin, “Şiirin Ölümü”, **Dergâh**, S.282, Ağustos 2013, ss.4-5.

Doğan, Şahin, “Mustafa Miyasoğlu’nun Ardından”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.14.

Duman, Cihat, “Edebi Sanat Olarak İroni”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.16-18.

Durgun, H. Harika, “Mehmet Akif’in Fikirleri, Şiirleri ve Yepyeni Bir Safahat Yayını”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.12-16.

Dursun, Ali Tokel, “İki Farklı Namaz Algısı/Fuzûlî’nin Gazeline Niyazi Mısrî’nin Cevabıdır”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.11, 15-16.

Düz, Ali, “Tek Kişilik Bir Oyun”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.6, 23.

Ekinci, İdris, “Mehmet Fuat’ın Düşüncesinde Eleştiri/Eleştirmen, Eser/Sanatçı”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.10-11.

Enginün, İnci, “Ahmet Haşim’den Bir Şiir Daha”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.3-4.

Enginün, İnci, “Tanpınar’dan Bir İlk Dönem Şiiri Daha”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.10-11.

Erbay, Nazire,” Cem Şâiri Edirneli Şâhidî’nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.15-17.

Erdoğan, Funda Özsoy, “Ney’in Sırrı Neydi”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.5-6,9.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar III /Edebiyatımızda Eleştiri Geleneği”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.10-11,23.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar III/Eskiye İnkâr Etmeden Yeniyi Aramak”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.8-10.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar V/Eleştiri Ufuk Meselesi”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.15-16.

Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar VI/Bir Hayat Tarzı Olarak Eleştiri”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.9-11.

Erdoğan, Mustafa Melih, “Son Üç Dakika”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.5-6,11.

Ertaş, Selman, “Epiğe Yaklaşarak İsmail Kılıçarslan Şiiri”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.9-10. Ertaş, Selman, “Şiirde Mekanikleşme: Yavuz Altınışık Şiiri”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.8-9. Gökburun, İbrahim, “Günümüz Şiirinde Gecekondulaşma Sorununa Karşı: Kabahatler Kanunu”, **Dergâh**, S.238, Ocak 2010, ss.6,17.

Gökburun, İbrahim, “Tahammül Şeridi”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.3-4.

Gökburun, İbrahim, “Şiirin Ardında” Usta Bir Kalem, **Dergâh**, S.252, Şubat 2011, ss.3-5.

Göksu, Dursun, “Savunmaktan Vazgeçmemek ya da İdris Ekinci Şiiri”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.11.

Günaydın, Yusuf Turan, İbrahim Aşkî ve Sûfî Fuzûlî Portresi, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.14-17. Günaydın, Yusuf Turan, “Hızlı ama Sakin ve Elbette Kural Dışı”, **Dergâh**, Kasım 2007, S.213, ss.21.

Günaydın, Yusuf Turan, “Niyâzî-i Kadîm’in Hallâc-ı Mansûr Menakıpnamesi”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.3.

Günaydın, Yusuf Turan, “Üç İlham, Maarif ve Mükâfeşe Kitabı”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.22-23.

Gündüz, Kemal, “Makyaj Hatası”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.5-7.

Gönüller, Yağız, “Hû: Dönüşü Daima kendine Yap”, **Dergâh**, S.294, Ağustos 2014, ss.3-4.

Gülşen, Hacer, “Ali Canip’in Edebiyat Meraklısı Bir Gence Mektupları ve Bir Cevap”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.10-11.

Güven, Derya, “Mehmet Akîf’te Yabancı Ulus İmgeleri”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.20-23. Harmancı, Abdullah, “İki Kitap Bir Not”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.3-5,

Hızıroğlu, Aziz Kemal, “Yakamıza İlişen Rüzgârı’yla Gökhan Akçiçek”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.22-23.

Hüsrev Hatemi, “Kişver”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.9-10.

İlhan, Hikmet, “Cem Sultan’ın Türkçe Divanındaki Kaside ve Mersiyelerde Deyimlerin Kullanılışı ve Konumlandırılması”, **Dergâh**, S.283, Eylül 2013, ss.17-19.

İlhan, Nil, “Boşlukta Duran Şair Celal Sılay’ın Şiiri”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.11-15,16.

Kacıroğlu, Murat, “Babanzâde Ahmed Naîm’in Tevfik Fikret’le İlgili Risâlesi”, **Dergâh**, S.264,

Şubat 2012, ss.14-19.

Kakan, Mehmet Emin, “Cinuçen Tanrıkorur’un Mâhur Devr-i Kebîr Beste’si Hakkında Açıklama ve Bir Hatıra”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.22-23.

Kalın, İbrahim, “Mevlana, Akıl ve Felsefe”, S.250, Aralık 2010, ss.17-22.

Kanar, İsmail Çağrı, “Umut Veren Bir Cinayet”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.3-5.

Kara, Mustafa, “Vefatının 160. Yılında İsmail Dede Efendi”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.21-23.

Kara, Mustafa, “Vefatının 130.Yılında Kazasker Mustafa İzzet Efendi”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.17-19.

Kara, Mustafa, “Vefatının 80. Yılında Hüseyin Vassaf”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.17-19. Kara, Mustafa, “Bir Şiir Üç Şair”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.11.

Kara, İsmail, “Âsaf Hâlet Çelebi’nin Defter-i Meşâhir’i”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 19-20.

Kara, İsmail, “Kimin Milletindensin, İstiklâl Marşı’ndaki ‘Millet’ Üzerine Bir Deneme”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.1,16-19.

Kara, Mustafa, “Son Yüzyılda Tasavvufun Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, **Dergâh**, S.258, Ağustos 2011, ss.8-11.

Kara, Mustafa, “Vefatının 30.Yılında Abdülbaki Gölpınarlı”, **Dergâh**, S.266, Nisan 2012, ss.9-10. Kara, Mustafa, “Vefatının 30. Yılında Necip Fazıl Kısakürek”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.9. Kara, Mustafa, “Kerbela, Muharrem ve Mersiye”, **Dergâh**, S.297, Kasım 2014, ss.14-15.

Karaca, Hüseyin, “Hüseyin Akın Şiiri ve Söz’ün Kıvamı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.5-6.

Karaca, Mustafa, “Dervişler Kitaplarını Niçin ve Nasıl Yazıyor”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.8-10.

Karacan, Selin, (Mehmet Narlı ile Sohbet) “Ne Girmek İçindir Kapı Ne Çıkmak İçin”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.12-13.

Karageçi, Mehmet Nur, “20.Yüzyılın Fenafilhalk Bir Şairi: Ahmet Kutsi Tecer”, **Dergâh**, S.205, Mart 2007, ss.17-19.

Karageçi, Mehmet Nur, “Şiir-Popüler Kültür Etkileşimine Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.21-23.

Karageçi, Mehmet Nur, “Tanpınar’ın “Selam Olsun” Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.257, Temmuz 2011, ss.19-22.

Karal, Cevdet, “Kaplan’dan Genç Şaire Mektup Var”, **Dergâh**, S.206, Nisan 2007, ss.17-19.

Karataş, Turan, “Mustafa Aydoğan’ın Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.3-5.

Karataş, Turan, “Ateşten Geçen Sözler”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.3-4.

Kemikli, Bilal, “Kuş Diliyle Konuşmak-Sûfî Şairi Anlamak”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.14-17.

Kemikli, Bilal, Sun’ullah-ı Gaybî Örneğinde Sûfî Şairin Anlam Düzeylerine İlişkin Bazı Mülâhazalar, **Dergâh** S.262, Aralık 2011, ss.20-21.

Kemikli, Bilal, “Sultan Veled’in Muhiti Üzerine Bazı Mülâhazalar”, **Dergâh**, S.267, Mayıs 2012, ss.11,14-15.

Kırman, Aydın, “İki Şiirin Evreninde Hayal Edebildiğince Gitmek... Nereye Nasıl”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.14-17.

Koç, M. Nihat, “Hulâsatü’l Hakâyık ve Mektubat-ı Hâce Muhammed Lutfî”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.5-6,11.

Koç, Sadık, “Üçgen’den Salgın’a Hakan Kalkan Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.8-10. Koç, Sadık, “Aşk Acısından İnsan Kavrayışına Evren Kuçlu Şiiri”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.15-16.

Korkut, Şenol, “Edebiyat Hayatın Temel Meselelerini Kapsamıyor”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.12-14.

Koşar, Emel, “İsmail Hikmet Ertaylan ve Kır Çiçekleri”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.19-21. Koşar, Emel, “Suat Salih Asral’ın Benden Sonra’sı”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.21. Koşar, Emel, “Ebubekir Eroğlu’nun Berzah’ında Zaman Kavramı”, **Dergâh**, S.241, Mart 2010, ss.5-6.

Koşar, Emel, “Mehmed Behçet Yazar’ın Şiir Dünyası”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.19-21.

Koşar, Emel, “Rıza Tevfik’in Sanat ve Düşünce Dünyası Üzerine”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.17-18.

Koşar, Emel, “Cenab Şehabeddin’in Bütün Şiirleri Üzerine”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.11. Koşar, Emel, “Unutulmuş Bir Şair, M. Hayret’in Zehr-i Füsûn’u”, **Dergâh**, S.274, Aralık 2012, ss.11,18.

Kurnaz, Cemal, “Yeşil Kafiye”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.22.

Küçükçiftçi, Murat, “Neo-Epik Şiirin Anlamı”, **Dergâh**, S.240, Şubat 2010, ss.22-23.

Küçükçiftçi, Murat, “Kültürsüz Edebiyat Olmaz: Hakan Arslanbenzer ve Türk Şiiri 2008-2009”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.3-4.

Küpçük, Selçuk, (Yakup Altıyaprak ile Sohbet) “İkinci Yeni’yi Tanımlamak...”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.12-15.

Morkoç, Yasemin Ertek, “Germiyanlı Şeyhî’nin ‘Kerem’ Kasidesi ve Nazireleri Üzerine Düşünceler”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 15-19.

Mermer, Sait, “Şair ve Benlik”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.11.

Metin, Ali K., “Epik Gerçekçilik veya Allah Seninledir Ekmek Çalarsan”, **Dergâh**, S.258, Ağustos 2011, ss.3-5.

Metin, Ali K., “Mehmet Erdoğan Şiiri”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.3-4.

M.K., “Şiir... Yalnız Şiir”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.23.

M. K., “Fikir ve Şiir”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.23.

Narlı, Mehmet, “Yarın Bekleyebilir”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.11.

Narlı, Mehmet, “Alaeddin Özdenören Şiiri Üzerine Notlar”, **Dergâh**, S.271, Eylül 2012, ss.10. Okay, Orhan, “Edebiyatın Gücü”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.9-11.

Okay, Orhan, “Edebiyatın Zaafı”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.7-10.

Olpak, Canan, “Devlet Ana ve Od Romanlarında Yunus Emre”, **Dergâh**, S.268, Haziran 2012, ss.10-11,15-17.

Oral, Mustafa, “Şimdi Aşk Ebediyyen”, **Dergâh**, S.282, Ağustos 2013, ss.4-5.

Öncel, Aziz Mahmut, “Ahmet Sarı Şiiri Üzerine: Tasavvufi Göndermeler Şiiri”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.21.

Öz, Asım, (Hayriye Ünal ile Sohbet) “Bizi Kuşatan Gerçekliğe Teslim Olmamızı Beklemeyin”, **Dergâh**, S.264, Şubat 2012, ss.12-14.

Özbahçe, Osman, “Millî Şef’in Treni Neden Beyaz”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.9-11.

Özbahçe, Osman, “Yılmaz Taşcıoğlu’undan Behçet Necatigil Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 4-5.

Özbahçe, Osman, (Hakan Şarkdemir ile Sohbet) “İddiasız Şair Olunamaz”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.12-14.

Özcan, Muhammed Faruk, “Heves Kırılır Şiir İçinde Kalır”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.9-10. Özdemir, Hakkı, “Şiirden Romana Türk Modernleşmesi”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.9-11. Özel, Enes, “Kahraman Nerede Yaşar”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.3-4.

Özkan, Ömer, “Aşk ve Delilik”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.14-16.

Özmen, Hazel Bahar, “Tanpınar’ın ‘Ötesine Geçilemeyen’ Şiir Dünyası”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.18-19.

Öztürk, Hasan, “Ahmet Hamdi Tanpınar’a; Selâm, Sevgi ve Hürmetle”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.15-17.

Öztürk, Hasan, “Dergâh dergisinin 250 Sayısında Tanpınar Yazıları”, **Dergâh**, S.257, Temmuz 2011, ss.22-23.

Öztürk, Yakup, “Bir Neslin Ağabeyi Erdem Bayazıt”, **Dergâh**, S.277, Mart 2013, ss.3-5.

Öztürk, Yakup, “Deterjan Çağı’na İsyan: Hüsrev Hatemi Şiiri Üzerine Bazı Dikkatler”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.13-17.

Öztürk, Yakup, “Bizde Bir Edebiyat Akademisine İhtiyaç Var Mı”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.18-21.

Özyürek, Dursun, “Fuat Köprülü’nün Abdülbaki Gölpınarlı’nın ve Cemal Kurnaz’ın Eski Türk Edebiyatına Bakışı”, **Dergâh**, S.293, Temmuz 2014, ss.15-18.

Pala, İskender, “Nerde O Eski Kışlar”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.8-10.

Pala, İskender, “Selam Verdim Rüşvet Değildir Diye Almadılar”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.8-10.

Purçak, Mehmet Emin, “Ölümünün 50. Yılında Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilgili Üç Yeni Eser”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.10-11, 15-16.

Rövşen, Ramiz, (Çev. İrfan Çiftçi), “Kaderin Harfi”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.17-18.

Sağmak, Ayhan, “Eserlerde Şekil İçeriğin Boy Aynası”, **Dergâh**, S.293, Temmuz 2014, ss.21-22. Sarıkaya, Zeynep, “Suyun Başı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.4.

Seyhan, Recep, “Kerbelâ Mersiyeleri”, **Dergâh**, S.253, Mart 2011, ss.15-16.

Sönmezgül, İbrahim Halil, “Tevfik Fikret’in Şiirlerinde Melek, Cin ve Şeytan”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.21-22.

Söylemez, Mikail, (Fatma Şengil Süzer ile Sohbet) “Sessizlik Bize Ne Söyleyebilir”, **Dergâh**, S.284, Ekim 2013, ss.12-14.

Sözer, Murat, “Lirizmin Günceldeki Gölgeleleri”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.5-6.

Sözer, Murat, “Meleği Tanı”, **Dergâh**, S.260, Ekim 2011, ss.9-10.

Şahinkoç, Mehmet, “Rabbim Ne Olur Sözü/n/ü Kesme”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.3-5.

Şahinkoç, Mehmet, “Şiirler Çağla, Yeniden”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.11,15-16.

Şahinkoç, Mehmet, “Hüseyin Atlansoy’un Su Burcu”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.8-10.

Şahinkoç, Mehmet, “Evvel’den Önce ve Sonra Ömer Erdem”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.8-10. Şahinkoç, Mehmet, “Birhan Keskin Şiiri”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.9-10.

Şahinkoç, Mehmet, “Sıhhat Alameti Olarak Süleyman Çobanoğlu Şiiri: Hudayinabit”, **Dergâh**, S.239, Ocak 2010, ss.9-10.

Şimşek, Selami, “Mehmet Akîf ve Mevlevîlik”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.11.

Tenekeci, İbrahim, “Biz Seni Anlar”, **Dergâh**, S.229, Mart 2009, ss.3-4.

Tenekeci, İbrahim, “Hüseyin Akın Şiiri”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.10-11,14.

Tepebaş, Orhan, “Şiir Şairine Benzer”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.3-6.

Tokel, İbrahim, (Gökhan Akçiçek ile Sohbet) “Erdemi Yeryüzü Haritasının Başkenti Yapmalıyız”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.12-14.

Tonbul, Metin, “Nar Ağacının Gölgesi’ne Yolculuk”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.18-19. Topçu, Nurettin, “Âkîf’in İsyanı”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 24.

Topçu, Nurettin, “Akîf’in Ruhu”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.24.

Toprak, Osman, “63 Yıla Adanmış 63 Mektup”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.4-5.

Toprak, Osman, “Bir Nokta’dan Şiir Açılımı”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.6,11.

Toprak, Osman, “Muallâka Şairlerinden Lebîd ve Divanı”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.3-5.

Tökel, Dursun Ali, “Doğu-Batı Medeniyetinde Yolculuklar/Divan Şiirinden Borges’e Katkıları”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.11,14.

Türüt, Gönül, “Şiir Nedir, Ne Değildir”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.21-23.

Unutmaz, Süleyman, “Yalar Yarasını Unutmaz Geyik”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.6.

Userin, Ali Görkem, “Cahit Koytak Şiiri: Cennetin Fon Müziği”, **Dergâh**, S.210, Ağustos 2007, ss.11,15.

Userin, Ali Görkem, “Yitik Diriliş Medeniyeti ya da Kayıp Atlar Haritası”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.3-5.

Userin, Ali Görkem, Akar, Mustafa, Çalışkan, Furkan, “Günümüzde Şiir İmkânları Kadar Çıkamazları Da Arttı”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.12-14.

Userin, Ali Görkem, “Modern Şiirimizin Kökleri”, **Dergâh**, S.224, Ekim 2008, ss.3-6.

Userin, Ali Görkem, “Tanpınar’ın Eleştiri Cephesi”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.5-6,8.

Userin, Ali Görkem, “Canlı Renklerle Canlanan”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.3-5.

Uysal, İdris Nebi, “41 Kapı, 41 Bahçe”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.10-11.

Uzunok, Uğur, “Bir Postmodern Şiir Denemesi ya da Deplasmanda Plasebo”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.8.

Ünal, Hayriye, “Çok Sesli Şiir Barkodsuzdur”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.10-11.

Ünal, Hayriye, “Hükümler Meclisi ve Çoksesli Şiir”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.10-11.

Ünlü, Ünsal, “Şairin Yasak Bölgesi”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.3-5.

Ünlü, Ünsal, “İbrahim Tenekeci Şiiri”, **Dergâh**, S.224, Ekim 2008, ss.8-9.

Yazıcı, Âdem, “Türk Şiirine Nefes Aldıran Şiar Ziya Osman Saba’da Ölüm”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.19-20.

Yavuz, Atakan, “2011 Şiir Yıllığı”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.3-4.

Yavuz, Atakan, “Çünkü Şâirsın Hayâl-i Tâzedir Senden Murâd”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.3-4.

Yavuz, Atakan, “Herkes Biraz Üzgün Biraz Ürkek Biraz Kahraman”, **Dergâh**, S.266, Nisan 2012, ss.3-4.

Yavuz, Atakan, “Şiir Metafizik İçlenişin Derin Nefesidir”, **Dergâh**, S.267, Mayıs 2012, ss.3-5.

Yavuz, Atakan, “Şiir Bilinci”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.1,16.

Yavuz, Atakan, “Şiir, Haber Değeri Taşıyan Haberdır”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.3-4.

Yavuz, Atakan, “Sıfır İroni”, **Dergâh** S.279, Mayıs 2013, ss.4-6.

Yavuz, Atakan, “İmge Hakikatin Lekesidir”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.9-10.

Yavuz, Atakan, “İmgeci Şiirin Ruh Hali”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.9-10.

Yavuz, Atakan, “Şiir Gözün Vicdanıdır”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.7-8.

Yavuz, Atakan, “Şiire Yakından Bakmak/Tahlil, Tahrip İnşa”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.8-9. Yazgıç, Suavi Kemal, “Türk Şiiri 2007”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.3.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Kırk İkinci Koşmaları”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.5-6.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Rüyâ Kasrı”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.4-5.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Diri”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.3-4.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Mustafa Aydoğan’ın Bakış Bıçağı”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.5-6. Yazgıç, Suavi Kemal, “Beni Şaşırt”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.3-4.

Yerdemir, Fatih, “Rubâi ve Rubâide İçeriğin İşleyişi Üzerine Bazı Yaklaşımlar”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.9-10.

Yeşil, Kamil, (Mehmet Solak ile Sohbet) “Şiir ‘Arada’dır ve ‘Ara’dır, Tıpkı İnsan Gibi”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.12-14.

Yeşil, Kamil, (Mehmet Aycı ile Sohbet) “Gölgede Olanın Gölgesi Olmaz/ Mehmet Aycı”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.12-13.

Yeşil, Kâmil, “Dilin Gölgesindeki Şair”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.23.

Yeşil Kâmil, Özel İsmet: “Çoğu Zaman Kendim Türkiye Olduğunu Düşündüm”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.9-10.

Yıldırım, Ercan, “Batı Karşıtlığı, Vatan, Millet Bağlamında Akif’in İslamcılığı-I”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.17-21.

Yıldırım, Ercan, “Batı Karşıtlığı, Vatan, Millet Bağlamında Akif’in İslamcılığı-II”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.20-23.

Yıldız, Kâmil, “İmkânsız Soru Mümkün Cevap”, **Dergâh**, S.283, Eylül 2013, ss.8-10.

Yılmaz, Mehmet, “Halk Edebiyatı’nın Keşfi ile ‘Folklor Şiire Düşman’ Arasında Yunus Emre Yorumları”, **Dergâh**, S.292, Haziran 2014, ss.21-22.

Yılmaz, Muhammed Mücahit, “Ahmet Edip Başaran’ın Oyunbozan’ı”, **Dergâh**, S.246, Ağustos 2010, ss.22-23.

Yılmaz, Muhammet Mücahit, “Kalbi Çocuk Şair”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.10-11.

Yılmaz, Âdem E., “Şiir Ayakta Dinlenir”, **Dergâh**, S.276, Şubat 2013, ss.12-14.

Yörük, Zeynep, “Dalında Çürüyor Gün”, **Dergâh**, S.263, Ocak 2012, ss.4-5.

Yuva, Hümeysra, “Mistik Aynalar”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.17-19.

Yuva, Hümeysra, “Aynadaki Kadın”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.16-18.

Yuva, Hümeysra, “Ayna ve Zaman”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.22-23.

2.3. Konuya / Hakkında Yazılana Göre Yazılar

Abdülbaki Gölpınarlı [Kara, Mustafa, “Vefatının 30.Yılında Abdülbaki Gölpınarlı”, **Dergâh**, S.266, Nisan 2012, ss.9-10.]

Abdülkadir Akdemir; *Taşranın Sazendesi* [Çiçek, Fatih Yavuz, Taşranın Sazendesi, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.6,8.]

Adem Kandemir; *Kırk İkinci Koşmaları* [Yazgıç, Suavi Kemal, “Kırk İkinci Koşmaları”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.5-6.]

Adem Turan; *Ateşte Yıkanmış Atlar* [Karataş, Turan, “Ateşten Geçen Sözler”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.3-4.]

Adem Yazıcı; *Minyatür Okuyucuları* [Akar, Mustafa, Minyatür Okuyucuları, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.5-6.]

Adnan Sayım; *Alnıma İnen Satırlar* [Çodur, Fatih, “Alnıma İnen Satırlar ve Şiirde Birey-Mekân Çatışması”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.22-23.]

Ahmet Edip Başaran; *Oyunbozan* [Yılmaz, Muhammed Mücahit, “Ahmet Edip Başaran’ın Oyunbozan’ı”, **Dergâh**, S.246, Ağustos 2010, ss.22-23.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Ayaydın, Kibar, “Tanpınar’ın Dünyasında Bursa”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.15-18.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Doğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar I /Eleştirmenin Kaderi”, **Dergâh**, S.217, Ocak 2008, ss.11, 20-22.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Doğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar II /Eleştirinin Kaderi”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.18-19.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar III /Edebiyatımızda Eleştiri Geleneği”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.10-11,23.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar III / Eskiye İnkâr Etmeden Yeniyi Aramak”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.8-10.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Erdoğan, “Mehmet, Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar V / Eleştiride Ufuk Meselesi”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.15-16.]

Ahmet Hamdi Tanpınar; *Şehriyar* [Enginün, İnci, “Tanpınar’dan Bir İlk Dönem Şiiri Daha”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.10-11.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Erdoğan, Mehmet, “Bir Eleştirmen Olarak Tanpınar VI/Bir Hayat Tarzı Olarak Eleştiri”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.9-11.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Korkut, Şenol, (Mehmet Erdoğan ile Sohbet) “Edebiyat Hayatın Temel Meselelerini Kapsamıyor”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.12-14.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Öztürk, Hasan, “Ahmet Hamdi Tanpınar’a; Selâm, Sevgi ve Hürmetle”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.15-17.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Userin, Ali Görkem, “Tanpınar’ın Eleştiri Cephesi”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.5-6,8.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Akın, Hüseyin, “Ahmet Hamdi Tanpınar Şiirinde Zaman”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.8-11.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Yuva, Hümeysra, “Ayna ve Zaman”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.22-23.]

Ahmet Hamdi Tanpınar; *Selam Olsun* [Karakeçi, Mehmet Nur, Tanpınar’ın ‘Selam Olsun’ Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.257, Temmuz 2011, ss.19-22.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Öztürk, Hasan, “Dergâh dergisinin 250 Sayısında Tanpınar Yazıları”, **Dergâh**, S.257, Temmuz 2011, ss.22-23.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Özmen, Hazel Bahar, “Tanpınar’ın ‘Ötesine Geçilemeyen’ Şiir Dünyası”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.18-19.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Purçak, Mehmet Emin, “Ölümünün 50. Yılında Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilgili Üç Yeni Eser”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.10-11, 15-16.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Coşkun, Cantürk, “Ahmet Hamdi Tanpınar’a Saygı”, **Dergâh**, S.288, Şubat 2014, ss.11.]

Ahmet Haşım; *O Geceden Sonra* [Enginün, İnci, “Ahmet Haşım’dan Bir Şiir Daha”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.3-4.]

Ahmet Kutsi Tecer [Karageçi, Mehmet Nur, “20.Yüzyılın Fenafilhalk Bir Şairi: Ahmet Kutsi Tecer”, **Dergâh**, S.205, Mart 2007, ss.17-19.]

Ahmet Muhip Dıranas [Akın, Hüseyin, “Uzak Hatırlayışlar Şairi”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.9-11.]

Ahmet Muhip Dıranas; *Fahriye Abla* [Asiltürk, Bâki, “Dıranas’ın “Fahriye Abla” Şiirinde İçerik, Anlatım ve Zaman Akışı”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.16-18.]

Ahmet Murat; *Kaf ve Rengi* [Çalışkan, Furkan, “Çağa Karşı Çağın Şiiri”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.6,14.]

Ahmet Murat [Dergâh, (Ahmet Murat ile Sohbet) “Bir Kuş Kanadıyla Değil Kaderle Uçar”, **Dergâh**, S.247, Ağustos 2010, ss.12-13.]

Ahmet Sarı; *Elest Şiiri* [Öncel, Aziz Mahmut, “Ahmet Sarı Şiiri Üzerine: Tasavvufi Göndermeler Şiiri”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.21.]

Ahmet Yesevi [Dergâh, (Cihan Okuyucu ve Mücahit Kaçar ile Sohbet) “Yesevî Adap ve Erkânı ile Ahmet Yesevi’nin Menkabevi Hayatı”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.12-15.]

Alaeddin Özdenören [Narlı, Mehmet, “Alaeddin Özdenören Şiiri Üzerine Notlar”, **Dergâh**, S.271, Eylül 2012, ss.10.]

Ali Ayçıl [Çalışkan, Furkan, “Yazının Son Şiiri”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.3-4.]

Ali Ayçıl; *Kovulmuşların Evi* [Harmancı, Abdullah, “İki Kitap Bir Not”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.3-5.]

Ali Canip, Faruk Nafiz [Gülşen, Hacer, “Ali Canip’in Edebiyat Meraklısı Bir Gence Mektupları ve Bir Cevap”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.10-11.]

Ali Emre; *Onarılmış Yas* [Akar, Mustafa, “Vatan Gerek Ölmeye yahut Ali Emre Şiiri”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.3-6.]

Ali Galip Yener; *Şiir Bilinci Eseri* [Yavuz, Atakan, “Şiir Bilinci”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.1,16.]

Alper Gencer [Akın, Hüseyin, (Alper Gencer ile Sohbet) “Gayba Doğru Fırlatılmış Bir Oktur Şiir...”, **Dergâh**, S.205, Mart 2007, ss.12-14.]

Alper Gencer [Çodur, Fatih, “Alper Gencer (şiiri) ve ‘Durmak Eylemi’ Üzerine”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.9-10.]

Arif Ay [Aydoğan, Mustafa, “Mutmain Bir Yürüyüş: Arif Ay Şiiri”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.8-9.]

Arif Burun; *Beni Şaşırt Şiir Kitabı* [Yazgıç, Suavi Kemal, “Beni Şaşırt”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.3-4.]

Âsaf Hâlet Çelebi; *Defter-i Meşâhir* [Kara, İsmail, “Âsaf Hâlet Çelebi’nin Defter-i Meşâhir’i”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss. 19-20.]

Âsaf Hâlet Çelebi [Yuva, Hümeysra, “Mistik Aynalar”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.17-19.]

Âsaf Hâlet Çelebi [Yılmaz, Muhammet Mücahit, “Kalbi Çocuk Şair”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.10-11.]

Âşık Yaşar Reyhani [Bingöl, İsmail, “Halk Şiirimizde Bir Usta: Âşık Yaşar Reyhani”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.10-11,14.]

Attila İlhan [Yuva, Hümeysra, “Aynadaki Kadın”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.16-18.]

Ayşe Nur Menekşe [Toprak, Osman, “63 Yıla Adanmış 63 Mektup”, **Dergâh** S.222, Ağustos 2008, ss.4-5.]

Behçet Necatigil [Özbahçe, Osman, “Yılmaz Taşcıoğlu’undan Behçet Necatigil Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.4-5.]

Birhan Keskin [Şahinkoç, Mehmet, “Birhan Keskin Şiiri”, **Dergâh** S.237, Kasım 2009, ss.9-10.]

Borges [Tökel, Dursun Ali, “Doğu-Batı Medeniyetinde Yolculuklar/Divan Şiirinden Borges’e

Katkılar”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.11,14.]

Bülent Parlak; *Sevgili Huzursuzluğum* [Çalışkan, Furkan, “Müdahil Bir Şair Olarak Sevgili Huzursuzluğum”, **Dergâh**, S.246, Ağustos 2010, ss.6,15.]

Cahit Koytak [Userin, Ali Görkem, “Cahit Koytak Şiiri: Cennetin Fon Müziği”, **Dergâh**, S.210, Ağustos 2007, ss.11,15.]

Cahit Zarifoğlu [Arslan, M. Abdullah, “Mavera Dergisi Çevresinde A. Cahit Zarifoğlu’nun Şiir Görüşleri Sözlükçesi”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.18-21.]

Cahit Zarifoğlu; *Meç* [Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları III/Meç ile Modern Şiirde Nesne ve Hareket”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.21-22.]

Cafer Turaç [Başaran, Ahmet Edip, “Sessizliğe Tutulan Ayna: Cafer Turaç Şiiri”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.3-4.]

Cafer Keklikçi [Gökburun, İbrahim, “Tahammül Şeridi”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.3-4.]

Celal Sılay [İlhan, Nil, “Boşlukta Duran Şair Celal Sılay’ın Şiiri”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.11-15,16.]

Cem Sultan [İlhan, Hikmet, “Cem Sultan’ın Türkçe Divanındaki Kaside ve Mersiyelerde Deyimlerin Kullanılışı ve Konumlandırılması”, **Dergâh**, S.283, Eylül 2013, ss.17-19.]

Cenab Şehabeddin [Koşar, Emel, “Cenab Şehabeddin’in Bütün Şiirleri Üzerine”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.11.

Cevdet Karal; *Son Kez Bahar* [Altıparmak, Yakup, “Son Kez Bahar”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.9-10.]

Cevdet Karal; *Hilkatin İlk Günleri* [Başaran, Ahmet Edip, “Hilkatin İlk Günleri”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.4-6.]

Cinuçen Tanrıkorur; *Mâhur Devr-i Kebîr Beste* [Kakan, Mehmet Emin, “Cinuçen Tanrıkorur’un Mâhur Devr-i Kebîr Beste’si Hakkında Açıklama ve Bir Hatıra”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.22-23.]

Çocuk Edebiyatı [Akın, Hüseyin, “Çocuk Edebiyatı Tarihinde Bir Önsöz: Çocuk Edebiyatı Nedir, Ne Değildir”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.5-6,21-22.]

Dervişler [Karaca, Mustafa, “Dervişler Kitaplarını Niçin ve Nasıl Yazıyor”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.8-10.]

Divan Şiiri [Arslan, M. Abdullah- Arslan, Nursel, “Mavera Dergisindeki Yazıları Çevresinde M. Akif İnan’a Göre Divan Şiiri”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.10-11.]

Divan Şiiri; *Rubâi* [Demir, Fatih Yer, “Rubâi ve Rubâi’de İçeriğin İşleyişi Üzerine Bazı Yaklaşımlar”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.9-10.]

Divan Şiiri [Pala, İskender, “Nerde O Eski Kışlar”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.8-10.]

Divan Şiiri [Pala, İskender, “Selam Verdim Rüşvet Değildir Diye Almadılar”, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.8-10.]

Divan Şiiri [Tökel, Dursun Ali, “Doğu-Batı Medeniyetinde Yolculuklar/Divan Şiirinden Borges’e Katkılar”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.11,14.]

Divan Şiiri [Özkan, Ömer, “Aşk ve Delilik”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.14-16.]

Divan Şiiri [Özyürek, Dursun, “Fuat Köprülü’nün Abdülbaki Gölpınarlı’nın ve Cemal Kurnaz’ın Eski Türk Edebiyatına Bakışı”, **Dergâh**, S.293, Temmuz 2014, ss.15-18.]

Dylan Thomas; *Yeşil Fitilden Doğru* [Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları IV/Tabiatın Bir Yargı Oluşu Üstüne Modern Şiir”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.11.]

Ebubekir Eroğlu; *Berzah* [Koşar, Emel, “Ebubekir Eroğlu’nun Berzah’ında Zaman Kavramı”, **Dergâh**, S.241, Mart 2010, ss.5-6.]

Edirneli Şâhidî [Erbay, Nazire, “Cem Şâiri Edirneli Şâhidî’nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.15-17.]

Emel Özkan; *Dar Zaman* [Yörük, Zeynep, “Dalında Çürüyor Gün”, **Dergâh**, S.263, Ocak 2012, ss.4-5.]

Erdem Bayazıt [Öztürk, Yakup, “Bir Neslin Ağabeyi Erdem Bayazıt”, **Dergâh**, S.277, Mart 2013, ss.3-5.]

Ercan Yılmaz; *Rüyâ Kasrı* [Yazgıç, Suavi Kemal, “Rüyâ Kasrı”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.4-5.]

Ercan Yılmaz [“Dergâh, (Ercan Yılmaz ile Sohbet) “Bence Şair Yeryüzünün Çocukluk Çağı’dır...”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.12-14.]

Evren Kuçlu; *Çete Kurma Hazırlıkları* [Akar, Mustafa, “Çete Kurma Hazırlıkları”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.5-6.]

Evren Kuçlu [Koç, Sadık, “Aşk Acısından İnsan Kavrayışına Evren Kuçlu Şiiri”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.15-16.]

Faruk Nafiz, Ali Canip [Gülşen, Hacer, “Ali Canip’in Edebiyat Meraklısı Bir Gence Mektupları ve Bir Cevap”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.10-11.]

Fatma Çolak [Dergâh, (Fatma Çolak ile Sohbet) “Beni Şiire Teneşir Taşıdı”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.12-14.]

Furkan Çalışkan; *Kabahatler Kanunu* [Akar, Mustafa, “Kabahatler Kanunu’ndan Maddeler”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.5-6,13.]

Furkan Çalışkan; *Kabahatler Kanunu* [Gökburun, İbrahim, “Günümüz Şiirinde Gecekondulaşma Sorununa Karşı: Kabahatler Kanunu”, **Dergâh**, S.238, Ocak 2010, ss.6,17.]

Fuzûlî [Rövşen, Ramiz (Çev. İrfan Çiftçi), “Kaderin Harfi”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.17-18.]

Fuzûlî-Niyazi Mısrî [Tökel, Dursun Ali, , “İki Farklı Namaz Algısı/Fuzûlî’nin Gazeline Niyazi Mısrî’nin Cevabıdır”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.11, 15-16.]

Gaybî [Kemikli, Bilal, “Sun’ullah-ı Gaybî Örneğinde Sûfî Şairin Anlam Düzeylerine İlişkin Bazı Mülâhazalar”, **Dergâh** S.262, Aralık 2011, ss.20-21.]

Germiyanlı Şeyhî; *Kerem Kasidesi* [Morkoç, Yasemin Ertek, “Germiyanlı Şeyhî’nin ‘Kerem’ Kasidesi ve Nazireleri Üzerine Düşünceler”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.15-19.]

Gökhan Akçiçek [Tokel, İbrahim, (Gökhan Akçiçek ile Sohbet) “Erdemi Yeryüzü Haritasının Başkenti Yapmalıyız”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.12-14.]

Gökhan Akçiçek; *Yakamıza İlişen Rüzgârı* [Hızıroğlu, Aziz Kemal, “Yakamıza İlişen Rüzgârı’yla Gökhan Akçiçek”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.22-23.]

Gülten Akın; *Sonra İşte Yaşlandım* [Çodur, Fatih, “Gülten Akın’ın ‘Sonra İşte Yaşlandım’ı Üzerinden Susku”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.21-23.]

Hâce Muhammed Lutfî [Koç, M. Nihat, “Hulâsatü’l Hakâyık ve Mektubat-ı Hâce Muhammed Lutfî”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.5-6,11.]

Hakan Arslanbenzer; *Türk Şiiri 2006* [Baş, Fazıl, Türk Şiiri 2006 Üzerine, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.3-5.]

Hakan Arslanbenzer [Yazgıç, Suavi Kemal, “Türk Şiiri 2007”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.3.]

Hakan Arslanbenzer [Küçükçifçi, Murat, “Kültürsüz Edebiyat Olmaz: Hakan Arslanbenzer ve Türk Şiiri 2008-2009”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.3-4.]

Hakan Arslanbenzer; *Allah Seninledir Ekmek Çalarsan* [Metin, Ali K., “Epik Gerçekçilik veya Allah Seninledir Ekmek Çalarsan”, **Dergâh**, S.258, Ağustos 2011, ss.3-5.]

Hakan Kalkan [Koç, Sadık, “Üçgen’den Salgın’a Hakan Kalkan Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.8-10.]

Hakan Şarkdemir [Özbahçe, Osman, (Hakan Şarkdemir ile Sohbet) “İddiasız Şair Olunamaz”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.12-14.]

Hakan Şarkdemir; *Yer Çekimi Bilgisi* [Doğan, Biricik E., “Yerçekimi Bilgisi”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.7.]

Hakan Şarkdemir; *Kahramanın Dönüşü* [Çalışkan, Furkan, “Çağın Şiirinde Yapısal Çeşitlemeler”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.9.]

Halk Edebiyatı [Dergâh, (Nurettin Albayrak ile Sohbet) “Günümüzde Türk Halk Edebiyatının Sorunları”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.12-17.]

Halk Şiiri [Kurnaz, Cemal, “Yeşil Kafiye”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.22.]

Hallâc-ı Mansûr [Günaydın, Yusuf Turan, “Niyâzî-i Kadîm’in Hallâc-ı Mansûr Menakıpnamesi”, **Dergâh**, S.222, Ağustos 2008, ss.3.]

Haydar Ergülen [Tonbul, Metin, “Nar Ağacının Gölgesi’ne Yolculuk”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.18-19.]

Hayriye Ünal; *Sert Gececek Bu Kış* [Çalışkan, Furkan, “Hayriye Ünal Şiirlerinde Dil ve Neden”, **Dergâh**, S.206, Nisan 2007, ss.10-11.]

Hayriye Ünal [Arslanbenzer, Hakan, “Tanrıya Karşı Bahtın, Şiirin Ölçülerine Karşı Kişiselik, Hayriye Ünal’a Cevap”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.9-11.]

Hayriye Ünal [Öz, Asım, (Hayriye Ünal ile Sohbet) “Bizi Kuşatan Gerçekliğe Teslim Olmamızı Beklemeyin”, **Dergâh**, S.264, Şubat 2012, ss.12-14.]

Hayriye Ünal; *Şimdi Aşk Ebediyyen Değişir* [Oral, Mustafa, “Şimdi Aşk Ebediyyen”, **Dergâh**, S.282, Ağustos 2013, ss.4-5.]

Hayriye Ünal; *Tahlil, Tahrip, İnşa* [Yavuz, Atakan, “Şiire Yakından Bakmak / Tahlil, Tahrip İnşa”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.8-9.]

Hüseyin Atlansoy [Çalışkan, Furkan, “Hüseyin Atlansoy Şiiri”, **Dergâh**, S.204, Şubat 2007, ss.8-9.]

Hüseyin Atlansoy; *İyi Günler İleride Anne* [Altıyaprak, Yakup, “İyi Günler İleride Anne”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.10-11.]

Hüseyin Atlansoy; *Su Burcu* [Mehmet, Şahinkoç, “Hüseyin Atlansoy’un Su Burcu”, **Dergâh** S.231, Mayıs 2009, ss.8-10.]

Hüseyin Atlansoy; *Yarın Bekleyebilir* [Narlı, Mehmet, “Yarın Bekleyebilir”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.11.]

Hüseyin Akın; *Sevmek* [Tenekeci, “İbrahim, Hüseyin Akın Şiiri”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.10-11,14.]

Hüseyin Akın; *Karanfil ve Kiraz* [Tenekeci, “İbrahim, Hüseyin Akın Şiiri”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.10-11,14.]

Hüseyin Akın; *Ay Tanıgım Olsun Çöl Vaazları* [Tenekeci, İbrahim, “Hüseyin Akın Şiiri”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.10-11,14.]

Hüseyin Akın; *Canlı Renklerle* [Userin, Ali Görkem, “Canlı Renklerle Canlanan”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.3-5.]

Hüseyin Akın; *Sevmek* [Karaca, Hüseyin, “Hüseyin Akın Şiiri ve Söz’ün Kıvamı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.5-6.]

Hüseyin Akın; *Karanfil ve Kiraz* [Karaca, Hüseyin, “Hüseyin Akın Şiiri ve Söz’ün Kıvamı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.5-6.]

Hüseyin Akın; *Ömrümün Kısa Günü Şiir Kitapları* [Karaca, Hüseyin, “Hüseyin Akın Şiiri ve Söz’ün Kıvamı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.5-6.]

Hüseyin Akın; *Hû Dönüşü* [Gönüller, Yağız, “Hû: Dönüşü Daima Kendine Yap”, **Dergâh**, S.294, Ağustos 2014, ss.3-4.]

Hüseyin Vassaf [Kara, Mustafa, “Vefatının 80. Yılında Hüseyin Vassaf”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.17-19.]

Hüseyin Vassaf [Kara, Mustafa, “Bir Şiir Üç Şair”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.11.]

Hüsrev Hatemi; *Selanik Şarkısı* [Altıparmak, Yakup, “Hüsrev Hatemi’nin Selanik Şarkısı”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.9-10.]

Hüsrev Hatemi [Akın, Hüseyin, “Hüsrev Hatemi ya da Yozlaşmadan Şair Olmak”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.17-19.]

Hüsrev Hatemi; *Kışver* [Hatemi, Hüsrev, “Kışver”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.9-10.]

Hüsrev Hatemi [Öztürk, Yakup, “Deterjan Çağı’na İsyan: Hüsrev Hatemi Şiiri Üzerine Bazı Dikkatler”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.13-17.]

İbrahim Aladağ; *Tek Kişilik Bir Oyun* [Düz, Ali, “Tek Kişilik Bir Oyun”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.6, 23.]

İbrahim Aşkî - Fuzûlî [Günaydın, Yusuf Turan, “İbrahim Aşkî ve Sûfî Fuzûlî Portresi”, **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.14-17.]

İbrahim Gökburun; *Kesik Dil* [Yavuz, Atakan, “Herkes Biraz Üzgün Biraz Ürkek Biraz Kahraman”, **Dergâh**, S.266, Nisan 2012, ss.3-4.]

İbrahim Şinasi [Selman Bayar, “Şinasi Deist Miydi”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.22-23.]

İbrahim Tenekeci [Ünlü, Ünsal, “İbrahim Tenekeci Şiiri”, **Dergâh**, S.224, Ekim 2008, ss.8-9.]

İbrahim Tenekeci; *Misafir* [Şahinkoç, Mehmet, “Rabbim Ne Olur Sözü/n/ü Kesme”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.3-5.9]

İbrahim Tenekeci; *Savunma* [Altıparmak, Yakup, “Savunma”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.9-10.]

İbrahim Tenekeci [Tepebaş, Orhan, “Şiir Şairine Benzer”, **Dergâh**, S.237, Kasım 2009, ss.3-6.]

İdris Ekinci [Göksu, Dursun, “Savunmaktan Vazgeçmemek ya da İdris Ekinci Şiiri”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.11.]

İdris Ekinci; *Son Üç Dakika* [Erdoğan, Mustafa Melih, “Son Üç Dakika”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.5-6,11.]

İkinci Yeni [Altıparmak, Yakup, “Öncesi ve Sonrasıyla İkinci Yeni”, **Dergâh**, Kasım 2007, S.213, ss.14-16.]

İkinci Yeni [Akar, Mustafa, “İkinci Yeni Hâlâ Mümkün Mü”, **Dergâh**, S.223, Eylül 2008, ss.6,22-23.]

İkinci Yeni [Küpçük, Selçuk, (Yakup Altıyaprak ile Sohbet) “İkinci Yeniyi Tanımlamak...”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.12-15.]

İmam-ı Rabbânî' [Günaydın, Yusuf Turan, “Üç İlham, Maarif ve Mükâfeşe Kitabı”, **Dergâh**, S.230, Nisan 2009, ss.22-23.]

İroni [Duman, Cihat, “Edebi Sanat Olarak İroni”, **Dergâh**, S.220, Haziran 2008, ss.16-18.]

İsmail Çetişli; *Türk Şiirinde Hz. Peygamber* [Büyüker, Kamil, “Mısraları Hz. Peygamber ile Hecelelemek”, **Dergâh**, S.268, Haziran 2012, ss.3-4.]

İsmail Dede Efendi [Kara, Mustafa, “Vefatının 160. Yılında İsmail Dede Efendi”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.21-23.]

İsmail Hakkî [Çağın, Sebahattin, “Dergâh Tarihinden I/ Kerbela'ya Giden Derviş”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.22-23.]

İsmail Hakkî [Kara, Mustafa, “Bir Şiir Üç Şair”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.11.]

İsmail Hikmet Ertaylan; *Kır Çiçekleri* [Koşar, Emel, “İsmail Hikmet Ertaylan ve Kır Çiçekleri”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.19-21.]

İsmail Kılıçarslan [Ertaş, Selman, “Epiğe Yaklaşarak İsmail Kılıçarslan Şiiri”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.9-10.]

İsmet Özel [Başaran, Ahmet Edip, “Şiire Damıtılmış Hayat: İsmet Özel”, **Dergâh**, Kasım 2008, S.225, ss.5-6,21.]

İsmet Özel [Bayer, Selman, “Ben İsmet Özel Şair”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.10-11.]

İsmet Özel [Yeşil, Kâmil, “İsmet Özel: Çoğu Zaman Kendim Türkiye Olduğunu Düşündüm”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.9-10.]

İstiklal Marşı [Uysal, İdris Nebi, “41 Kapı, 41 Bahçe”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.10-11.]

Kamil Remzi Cin; *Zifiri Yeşil* [Akın, Hüseyin, “Kamil Remzi Cin’in Zifiri Yeşil’i”, **Dergâh**, S.278, Nisan 2013, ss.3-4.]

Kazasker Mustafa İzzet Efendi [Kara, Mustafa, “Vefatının 130.Yılında Kazasker Mustafa İzzet Efendi”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.17-19.]

Kerbela [Kara, Mustafa, “Kerbela, Muharrem ve Mersiye”, **Dergâh**, S.297, Kasım 2014, ss.14-15.]

Levent Karataş; *Masal* [Akın, Hüseyin, “Cennetini Arayan Şiirler”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.23.]

Levent Sunal [Tenekeci, İbrahim, “Biz Seni Anlar”, **Dergâh**, S.229, Mart 2009, ss.3-4.]

Lebîd; *Divan* [Toprak, Osman, “Muallâka Şairlerinden Lebîd ve Divanı”, **Dergâh**, S.248, Ekim 2010, ss.3-5.]

Mehmet Akîf Ersoy [Topçu, Nurettin, “Âkîf’in İsyanı”, **Dergâh**, S. 202, Aralık 2006, ss.24.]

Mehmet Akîf Ersoy [Durgun, H. Harika, (Fazıl Gökçek ile Sohbet) “Mehmet Akîf’in Fikirleri, Şiirleri ve Yepyeni Bir Safahat Yayını”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.12-16.]

Mehmet Akîf Ersoy [Güven, Derya, “Mehmet Akîf’te Yabancı Ulus İmgeleri”, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.20-23.]

Mehmet Akîf Ersoy [Topçu, Nurettin, Akîf'in Ruhu, **Dergâh**, S.214, Aralık 2007, ss.24.]

Mehmet Akîf Ersoy [Şimşek, Selami, Mehmet Akîf ve Mevlevîlik, **Dergâh**, S.217, Mart 2008, ss.11.]

Mehmet Akîf Ersoy; İstiklâl Marşı [Kara, İsmail, "Kimin Milletindensin, İstiklâl Marşı'ndaki 'Millet' Üzerine Bir Deneme", **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.1,16-19.]

Mehmet Akîf Ersoy [Yıldırım, Ercan, "Batı Karşıtlığı, Vatan, Millet Bağlamında Akîf'in İslamcılığı-I", **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.17-21.]

Mehmet Akîf Ersoy [Yıldırım, Ercan, "Batı Karşıtlığı, Vatan, Millet Bağlamında Akîf'in İslamcılığı-II", **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.20-23.]

Mehmet Akîf Ersoy [Ayçıl, Ali, "Mehmet Âkîf Şiiri'nin Modern Türk Şiirine Etkisi Var Mıdır", **Dergâh**, S.260, Ekim 2011, ss.16-18.]

Mehmet Akîf Ersoy [Âdem, Can, "Matbuatın Mehmet Âkîf Sansürü", **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.10.]

Mehmet Arslan; *Kerbelâ Mersiyeleri* [Seyhan, Recep, "Kerbelâ Mersiyeleri", **Dergâh**, S.253, Mart 2011, ss.15-16.]

Mehmet Ali Aynî [Kara, Mustafa, "Bir Şiir Üç Şair", **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.11.]

Mehmet Aycı Yeşil, Kamil, (Mehmet Aycı ile Sohbet) "Gölgede Olanın Gölgesi Olmaz/ Mehmet Aycı", **Dergâh**, S.212, Ekim 2007, ss.12-13.]

Mehmet Aycı [Yeşil, Kâmil, "Dilin Gölgesindeki Şair", **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.23.]

Mehmet Aycı [Dergâh, (Mehmet Aycı ile Sohbet) "Türk Şiirinin Gelenek ile Bağını Koparması Mümkün Değil", **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.12-13.]

Mehmed Behçet Yazar [Koşar, Emel, "Mehmed Behçet Yazar'ın Şiir Dünyası", **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.19-21.]

Mehmet Erdoğan [Metin, Ali K. “Mehmet Erdoğan Şiiri”, **Dergâh**, S.298, Aralık 2014, ss.3-4.]

Mehmet Fuat [Ekinci, İdris, “Mehmet Fuat’ın Düşüncesinde Eleştiri/Eleştirmen, Eser/Sanatçı”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.10-11.]

Mehmet Kaplan [Kartal, Cevdet, “Kaplan’dan Genç Şaire Mektup Var”, **Dergâh**, S.206, Nisan 2007, ss.17-19.]

Mehmet Narlı; *Şiir ve Mekân* [Akar, Mustafa, “Şiir ve Mekân Yapıtına Yaklaşımlar”, **Dergâh**, S.218, Nisan 2008, ss.22-23.]

Mehmet Narlı [Karacan, Selin, (Mehmet Narlı ile Sohbet) “Ne Girmek İçindir Kapı Ne Çıkmak İçin”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.12-13.]

Mehmet Solak [Yeşil, Kamil, (Mehmet Solak ile Sohbet) “Şiir ‘Arada’dır ve ‘Ara’dır, Tıpkı İnsan Gibi”, **Dergâh**, S.209, Temmuz 2007, ss.12-14.]

Mehmet Şemseddin Ulusoy [Kara, Mustafa, “Cemâl ile Celâl Arasında Geçen Bir Ömür”, **Dergâh**, S.246, Temmuz 2010, ss.16-21.]

Mehmet Kurtoğlu; *Ben Yusuf Sen Züleyha* [Başaran, Ahmet Edip, “Bir Nokta’dan Üç Yeni Kitap”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.5-6,20.]

M. Hayret; *Zehr-i Füsûn* [Koşar, Emel, “Unutulmuş Bir Şair, M. Hayret’in Zehr-i Füsûn’u, **Dergâh**, S.274, Aralık 2012, ss.11,18.]

Melek Arslanbenzer; *Metro’da Cuma Namazı* [Sözer, Murat, “Meleği Tanı”, **Dergâh**, S.260, Ekim 2011, ss.9-10.]

Mevlana; *Mesnevi* [Erdoğan, Funda Özsoy, “Ney’in Sırrı Neydi”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.5-6,9.]

Mevlana; *Mesnevi* [Büyüker, Kamil, (İsmail Güleç ile Sohbet) “Dünden Bugüne Mesnevî Öğretimi ve Mesnevîhanlık”, **Dergâh**, S.234, ss.12-14, Ağustos 2009, ss.12-14.]

Mevlana [Kalin, İbrahim, “Mevlana, Akıl ve Felsefe”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.17-22.]

Mevlana İdris; *Rüzgâr Kesen Makas* [Altıyaprak, Yakup, “Rüzgâr Kesen Makas”, **Dergâh**, S.253, Mart 2011, ss.9-10.]

Murat Güzel; *Uzak Koku* [Arslanbenzer, Hakan, “Tarihin Tersine Taranmış Tüyleri yahut Murat Güzel’in Uzak Kokusu”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.3-5.]

Mustafa Akar [Çalışkan, Furkan, “Şiirin Şarkısı ya da Ad Veren Şair Üstüne: Mustafa Akar Şiiri”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.3-4.]

Mustafa Akar; *Tenezzül* [Başaran, Ahmet Edip, “Şairin Tenezzül’ü ya da Mustafa Akar Şiiri”, **Dergâh**, S.245, Temmuz 2010, ss.9-10.]

Mustafa Aydoğan [Karataş, Turan, “Mustafa Aydoğan’ın Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.3-5.]

Mustafa Aydoğan; *Bahar Köpüğü* [Çalışkan, Furkan, “Bakir Bir İyilik”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.5-6.]

Mustafa Aydoğan; *2011 Şiir Yıllığı* [Yavuz, Atakan, “Şiir Bir Kader Halinde Mevcuttur Edebiyat Ortamı 2011 Şiir Yıllığı”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.3-4.]

Mustafa Aydoğan; *2012 Şiir Yıllığı* [Yavuz, Atakan, “Şiir Metafizik İçlenişin Derin Nefesidir”, **Dergâh**, S.267, Mayıs 2012, ss.3-5.]

Mustafa Aydoğan; *Az Önce* [Yazgıç, Suavi Kemal, “Mustafa Aydoğan’ın Bakış Bıçağı”, **Dergâh**, S.269, Temmuz 2012, ss.5-6.]

Mustafa Köneçoğlu; *Söz Hakkı Eseri* [Fatma Çolak, Asan, “Ceketi Dünyaya Kısa Gelen Şair”, **Dergâh**, S.261, Kasım 2011, ss.4-5.]

Mustafa Miyasoğlu [Doğan, Şahin, “Mustafa Miyasoğlu’nun Ardından”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.14.]

Muzaffer Serkan Aydın; *Gerçek Rüya* [Arslan, Serdar, “Yüksek Fizik ve Rüya Arasında”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.3-4.]

Nadir Aşçı; *Suyun Başı Şiir Kitabı* [Sarıkaya, Zeynep, “Suyun Başı”, **Dergâh**, S.270, Ağustos 2012, ss.4,9]

Nailî-Neşatî [Kırman, Aydın, “İki Şiirin Evreninde Hayal Edebildiğince Gitmek... Nereye Nasıl”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.14-17.]

Necip Fazıl Kısakürek [Kara, Mustafa, “Vefatının 30. Yılında Necip Fazıl Kısakürek”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.9.]

Necip Fazıl Kısakürek-Reşat Nuri [Akron, Gonca, “Vicdan ve Merhamet Mahkemesinde İki Yazar”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.15-17.]

Neşatî-Nailî [Kırman, Aydın, “İki Şiirin Evreninde Hayal Edebildiğince Gitmek... Nereye Nasıl”, **Dergâh**, S.203, Ocak 2007, ss.14-17.]

Niyazi Mısırî-Fuzûlî [Tökel, Dursun Ali, “İki Farklı Namaz Algısı/Fuzûlî’nin Gazeline Niyazi Mısırî’nin Cevabıdır”, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.11, 15-16.]

Nokta Dergisi [Toprak, Osman, “Bir Nokta’dan Şiir Açılımı”, **Dergâh**, S.227, Ocak 2009, ss.6,11.]

Nurettin Duman; *Akşam Yedi Suları* [Başaran, Ahmet Edip, “Bir Nokta’dan Üç Yeni Kitap”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.5-6,20.]

Nurettin Topçu; *Millet Mistikleri* [Akın, Hüseyin, “Millet Mistikleri”, **Dergâh**, S.234, Ağustos 2009, ss.10-11.]

Oğuz Karakaş; *Kahraman Üzerine Dersler* [Özel, Enes, “Kahraman Nerede Yaşar”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.3-4.]

Onur Bayrak; *Şairi Öldürdüler* [Kanar, İsmail Çağrı, “Umut Veren Bir Cinayet”, **Dergâh**, S.296, Ekim 2014, ss.3-5.]

Orhan Tepebaş [Altıyaprak, Yakup, “Orhan Tepebaş Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.10-11.]

Osman Özbahçe; *Kural Dışı* [Günaydın, Yusuf Turan, “Hızlı ama Sakin ve Elbette Kural Dışı”, **Dergâh**, Kasım 2007, S.213, ss.21.]

Osman Özbahçe; *Kural Dışı* [Harmancı, Abdullah, “İki Kitap Bir Not”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.3-5.]

Osman Özbahçe [Userin, Ali Görkem, “Modern Şiirimizin Kökleri”, **Dergâh**, S.224, Ekim 2008, ss.3-6.]

Osman Konuk; *Seni Yalnız Ben Anlarım* [Hüseyin Akın, “Sükûtun Kapsı”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.3-5.]

Osman Konuk; *Tehlikeli Belki* [Hüseyin Akın, “Sükûtun Kapsı”, **Dergâh**, S.231, Mayıs 2009, ss.3-5.]

Osman Konuk [Altıyaprak, Yakup, “Tanınmak İçin Şair”, **Dergâh**, S.239, Ocak 2010, ss.11,16-17.]

Osman Konuk; *Sıfır İroni* [Yavuz, Atakan, “Sıfır İroni”, **Dergâh**, S.279, Mayıs 2013, ss.4-6.]

Ömer Erdem [Şahinkoç, Mehmet, “Evvel’den Önce ve Sonra Ömer Erdem”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.8-10.]

Ömer Erdem; *Kireç* [Akar, Mustafa, “Kelimeyi Tutan Kireç”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.9-10.]

Paul Celan; *Corona* [Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları II/Modern Şiirde Zaman ve Gerçekçilik”, **Dergâh**, S.226, Aralık 2008, ss.3-5.]

Raşit Güngör Kalkan; *Ben İsmet Özel Şair* [Bayer, Selman, “Ben İsmet Özel Şair”, **Dergâh**, S.254, Nisan 2011, ss.10-11.]

Reşat Nuri-Necip Fazıl Kısakürek [Akron, Gonca, “Vicdan ve Merhamet Mahkemesinde İki Yazar”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.15-17.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Koşar, Emel, “Rıza Tevfik’in Sanat ve Düşünce Dünyası Üzerine”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.17-18.]

Resul Tamgüç; *Aslında Yok Böyle Şeyler* [Başaran, Ahmet Edip, “Bir Nokta’dan Üç Yeni Kitap”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.5-6,20.]

Roger Garaudy [Roger Garaudy’nin Mirası, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.13-17.]

Selçuk Küpçük; *Kirletilmiş Ölümler Sagusu* [Altıparmak, Yakup, “Kirletilmiş Ölümler Sagusu”, **Dergâh**, S.263, Ocak 2012, ss.10-11.]

Sezai Karakoç [Userin, Ali Görkem, “Yitik Diriliş Medeniyeti ya da Kayıp Atlar Haritası”, **Dergâh**, S.215, Ocak 2008, ss.3-5.]

Süleyman Çobanoğlu; *Şiirler Çağla* [Şahinkoç, Mehmet, “Şiirler Çağla, Yeniden”, **Dergâh**, S.228, Şubat 2009, ss.11,15-16.]

Süleyman Çobanoğlu; *Hudayinabit* [Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Merhamet, Şairin ve İnsanın Varlığa Katılmasıdır”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.12-13.]

Süleyman Çobanoğlu; *Hudayinabit* [Şahinkoç, Mehmet, “Sıhhat Alameti Olarak Süleyman Çobanoğlu Şiiri: Hudayinabit”, **Dergâh**, S.239, Ocak 2010, ss.9-10.]

Süleyman Çobanoğlu; *Hudayinabit* [Unutmaz, Süleyman, “Yalar Yarasını Unutmaz Geyik”, **Dergâh**, S.242, Nisan 2010, ss.6.]

Suat Salih Asral; *Benden Sonra* [Koşar, Emel, “Suat Salih Asral’ın Benden Sonra’sı”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.21.]

Suavi Kemal Yazgıç; *Taş Suya Değince* [Aktaş, Cihan, “Fıskıran Suyun Kelimeleri Şâir Uykusu”, **Dergâh**, S.216, Şubat 2008, ss.3-4.]

Sultan Veled [Kemikli, Bilal, “Sultan Veled’in Muhiti Üzerine Bazı Mülâhazalar”, **Dergâh**, S.267, Mayıs 2012, ss.11,14-15.]

Şeref Birscl; *Mecnun Dalı* [Ayçıl, Ali, “Mecnun Dalı”, **Dergâh**, S.213, Kasım 2007, ss.5-6.]

Şeref Birscl [Çalışkan, Furkan, “Şeref Birscl Şiirlerinde Bilinç ve Kurgu”, **Dergâh**, S.216, Ocak 2008, ss.5-6,10.]

Şiir [Özbahçe, Osman, “Millî Şef’in Treni Neden Beyaz”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.9-11.]

Şiir [Mermer, Sait, “Şair ve Benlik”, **Dergâh**, S.201, Kasım 2006, ss.11.]

Şiir [Aydoğan, Mustafa, “Metafizik Şiir”, **Dergâh**, S.207, Mayıs 2007, ss.23.]

Şiir [Çalışkan, Furkan, “Neo-Epik Üzerine Değıniler”, **Dergâh**, S.207, Ağustos 2007, ss.3-6.]

Şiir [Ünlü, Ünsal, “Şairin Yasak Bölgesi”, **Dergâh**, S.208, Haziran 2007, ss.3-5.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “Şiirleştirme’ye Karşı Şiir ya da Furkan Çalışkan’a Cevap”, **Dergâh**, S.211, Eylül 2007, ss.3-5.]

Şiir [Akyol, Gizem, (Mehmet Narlı ile Sohbet) “Dünyada Mekân Diyen Kùltürün, Mekânsızlığı, Ruhsal Bir Yurtsuzluk Olarak Algıladığına İnanıyorum”, **Dergâh**, S.213, Kasım 2007, ss12-13.]

Şiir [Çağın, Sabahattin, “Şiirde Anlam Tartışması”, **Dergâh**, S.216, Ocak 2008, ss.18-19.]

Şiir [Ünal, Hayriye, “Çok Sesli Şiir Barkodsuzdur”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.10-11.]

Şiir [Akar, Mustafa, Üserin, Ali Görkem, Çalışkan, Furkan, “Günümüzde Şiir İmkânları Kadar

Çıkmazları Da Arttı”, **Dergâh**, S.219, Mayıs 2008, ss.12-14.]

Şiir [Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları I/Medusa Şiirinden Hareketle Modern Şiirde Özne”, **Dergâh**, S.223, Eylül 2008, ss.11.]

Şiir [Hayriye, Ünal, “Hükümler Meclisi ve Çoksesli Şiir”, **Dergâh**, S.225 Kasım 2008, , ss.10-11.]

Şiir [Karakeçi, Mehmet Nur, “Şiir-Popüler Kültür Etkileşimine Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Dergâh**, S.232, Haziran 2009, ss.21-23.]

Şiir [Bostan, Mesut, “Siyasi Şiir İçin Bir Düstur: Klişeye Karşı Klişeyi Kullanarak”, **Dergâh**, S.233, Temmuz 2009, ss.10-11.]

Şiir [Küçükçiftçi, Murat, “Neo-Epik Şiirin Anlamı”, **Dergâh**, S.240, Şubat 2010, ss.22-23.]

Şiir [Sözer, Murat, “Lirizmin Günceldeki Gölgeleleri”, **Dergâh**, S.243, Mayıs 2010, ss.5-6.]

Şiir; *Kuş Dili* [Kemikli, Bilal, “Kuş Diliyle Konuşmak-Sûfî Şairi Anlamak”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.14-17.]

Şiir [Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları /VI Estetiğin Katı Talebi”, **Dergâh**, S.249, Kasım 2010, ss.18-19.]

Şiir [Özdemir, Hakkı, “Şiirden Romana Türk Modernleşmesi”, **Dergâh**, S.250, Aralık 2010, ss.9-11.]

Şiir [Okay, Orhan, “Edebiyatın Gücü”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.9-11.]

Şiir [Türüt, Gönül, “Şiir Nedir, Ne Değildir”, **Dergâh**, S.255, Mayıs 2011, ss.21-23.]

Şiir [Okay, Orhan, “Edebiyatın Zaafı”, **Dergâh**, S.256, Haziran 2011, ss.7-10.]

Şiir [Yavuz, Atakan, “Çünkü Şâirsin Hayâl-i Tâzedir Senden Murâd”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.3-4.]

Şiir [Yavuz, Atakan, “Şiir, Haber Değeri Taşıyan Haberdır”, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.3-4.]

Şiir [Dergâh, (Mustafa Aydoğan ile Sohbet) Kimin Kalbinde Ne Varsa Diline ve Kalemine Onu Sızdırır, **Dergâh**, S.273, Kasım 2012, ss.12-15.]

Şiir [Yılmaz, Âdem E. “Şiir Ayakta Dinlenir”, **Dergâh**, S.276, Şubat 2013, ss.12-14.]

Şiir [M.K, “Şiir... Yalnız Şiir”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.23.]

Şiir [Doğan, Şahin, “Şiirin Ölümü”, **Dergâh**, S.282, Ağustos 2013, ss.4-5.]

Şiir [Yıldız, Kâmil, “İmkânsız Soru Mümkün Cevap”, **Dergâh**, S.283, Eylül 2013, ss.8-10.]

Şiir; Fatma Şengil Süzer [Söylemez, Mikail, (Fatma Şengil Süzer ile Sohbet) “Sessizlik Bize Ne Söyleyebilir”, **Dergâh**, S.284, Ekim 2013, ss.12-14.]

Şiir [Yavuz, Atakan, “İmge Hakikatin Lekesidir”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.9-10.]

Şiir [Dağ, İrfan - Karacalar, Hüseyin, (İdris Ekinci ile Sohbet) “Şiirimizin Akışını Değiştirecek Bir Hareket Poetik Yok”, **Dergâh**, S.285, Kasım 2013, ss.12-14.]

Şiir [Yavuz, Atakan, “İmgeci Şiirin Ruh Hali”, **Dergâh**, S.287, Ocak 2014, ss.9-10.]

Şiir [Yavuz, Atakan, “Şiir Gözün Vicdanıdır”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.7-8.]

Şiir [M. K, “Fikir ve Şiir”, **Dergâh**, S.289, Mart 2014, ss.23.]

Şiir [Dergâh, (Nadir Aşçı ile Sohbet) “Olmuş Da Sanki Hiç Olmamış Bütün Olanlar, **Dergâh**, S.290, Nisan 2014, ss.12-14.]

Şiir [Arpa, Fuat, “Saf Şiir Üzerine”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.9-10.]

Şiir [Dergâh, (Atakan Yavuz ile Sohbet) “Şiir Bir Dünya Değil Âlem Tasavvurdur”, **Dergâh**, S.291, Mayıs 2014, ss.12-14.]

Şiir [Sağmak, Ayhan, “Eserlerde Şekil İçeriğin Boy Aynası”, **Dergâh**, S.293, Temmuz 2014, ss.21-22.]

Şiir [Öztürk, Yakup, “Bizde Bir Edebiyat Akademisine İhtiyaç Var Mı”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.18-21.]

Şiir [Dergâh, (Alphan Akgül ile Sohbet) “Anlamın Sesi”, **Dergâh**, S.299, Ocak 2015, ss.12-14.]

Şiir [Altıyaprak, Yakup, “Şiir ve Fıkıh”, **Dergâh**, S.299, Ocak 2015, ss.14-15.]

Şiir [Dergâh, (Şeref Bilsel ile Sohbet) “Şiir, Dil ve Kültür”, **Dergâh**, S.300, Şubat 2015, ss.12-14.]

Tasavvuf [Kara, Mustafa, “Son Yüzyılda Tasavvufun Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, **Dergâh**, S.258, Ağustos 2011, ss.8-11.]

Tevfik Fikret [Kacıroğlu, Murat, “Babanzâde Ahmed Naîm’in Tevfik Fikret’le İlgili Risâlesi”, **Dergâh**, S.264, Şubat 2012, ss.14-19.]

Tevfik Fikret [Sönmezgül, İbrahim Halil, “Tevfik Fikret’in Şiirlerinde Melek, Cin ve Şeytan”, **Dergâh**, S.280, Haziran 2013, ss.21-22.]

Turgut Uyar; *Göge Bakma Durağı* [Aydın, Nesrin, “Olağandışı Firar”, **Dergâh**, S.221, Temmuz 2008, ss.14-15.]

Turgut Uyar; *Geyikli Gece* [Çalışkan, Furkan, “Modern Şiirin Kodları V/ Geyikli Gece ve İsyan Estetiği”, **Dergâh**, S.244, Haziran 2010, ss.10-11.]

Yağız Gönüler; *Kırılınca Klarnet* [Akın, Hüseyin, “Kırılınca Klarnet Şiire Yol Almak Gerek”, **Dergâh**, S.292, Haziran 2014, ss.4-5.]

Yağız Gönüler; *Kırılınca Klarnet* [Özcan, Muhammed Faruk, “Heves Kırılır Şiir İçinde Kalır”, **Dergâh**, S.295, Eylül 2014, ss.9-10.]

Yakup Karataş; *Şiirin Ardında* [Gökburun, İbrahim, “Şiirin Ardında Usta Bir Kalem”, **Dergâh** S.252, Şubat 2011, ss.3-5.]

Yavuz Altınışik; *Makyaj Hatası* [Gündüz, Kemal, “Makyaj Hatası”, **Dergâh**, S.235, Eylül 2009, ss.5-7.]

Yavuz Altınışik [Ertaş, Selman, “Şiirde Mekanikleşme: Yavuz Altınışik Şiiri”, **Dergâh**, S.262, Aralık 2011, ss.8-9.]

Yunus Emre [Olpak, Canan, “Devlet Ana ve Od Romanlarında Yunus Emre, **Dergâh**, S.268, Haziran 2012, ss.10-11,15-17.]

Yunus Emre [Yılmaz, Mehmet, “Halk Edebiyatı’nın Keşfi ile Folklor Şiire Düşman Arasında Yunus Emre Yorumları”, **Dergâh**, S.292, Haziran 2014, ss.21-22.]

Yücel Kayıran; *Kritiğin Toprağında* [Arslanbenzer, Hakan, “Kritiğin Toprağında”, **Dergâh**, S.251, Ocak 2011, ss.4-6.]

Zafer Acar; *Diri* [Yazgıç, Suavi Kemal, “Diri”, **Dergâh**, S.265, Mart 2012, ss.3-4.]

Zeynep Arkan; *İkrar* [Başaran, Ahmet Edip, “İkrar”, **Dergâh**, S.210, Ağustos 2007, ss.6,22.]

Zeynep Arkan; *İkrar* [Dergâh, (Zeynep Arkan ile Sohbet) “Aşk ve İsyan Sayesinde Yaşıyoruz”, **Dergâh**, S.236, Ekim 2009, ss.12-13.]

Ziya Osman Saba [Yazıcı, Âdem, “Türk Şiirine Nefes Aldıran Şair Ziya Osman Saba’da Ölüm”, **Dergâh**, S.238, Aralık 2009, ss.19-20.]

KAYNAKLAR

Ana Kaynaklar

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 201, Kasım 2006.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 202, Aralık 2006.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 203, Ocak 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 204, Şubat 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 205, Mart 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 206, Nisan 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 207, Mayıs 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 208, Haziran 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 209, Temmuz 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 210, Ağustos 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 211, Eylül 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 212, Ekim 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 213, Kasım 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 214, Aralık 2007.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 215, Ocak 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 216, Şubat 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 217, Mart 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 218, Nisan 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 219, Mayıs 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 220, Haziran 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 221, Temmuz 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 222, Ağustos 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 223, Eylül 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 224, Ekim 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 225, Kasım 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 226, Aralık 2008.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 227, Ocak 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 228, Şubat 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 229, Mart 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 230, Nisan 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 231, Mayıs 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 232, Haziran 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 233, Temmuz 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 234, Ağustos 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 235, Eylül 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 236, Ekim 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 237, Kasım 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 238, Aralık 2009.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 239, Ocak 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 240, Şubat 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 241, Mart 2010

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 242, Nisan 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 243, Mayıs 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 244, Haziran 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 245, Temmuz 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 246, Ağustos 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 247, Eylül 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 248, Ekim 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 249, Kasım 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 250, Aralık 2010.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 251, Ocak 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 252, Şubat 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 253, Mart 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 254, Nisan 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 255, Mayıs 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 256, Haziran 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 257, Temmuz 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 258, Ağustos 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 259, Eylül 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 260, Ekim 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 261, Kasım 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 262, Aralık 2011.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 263, Ocak 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 264, Şubat 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 265, Mart 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 266, Nisan 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 267, Mayıs 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 268, Haziran 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 269, Temmuz 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 270, Ağustos 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 271, Eylül 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 272, Ekim 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 273, Kasım 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 274, Aralık 2012.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 275, Ocak 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 276, Şubat 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 277, Mart 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 278, Nisan 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 279, Mayıs 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 280, Haziran 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 281, Temmuz 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 282, Ağustos 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 283, Eylül 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 284, Ekim 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 285, Kasım 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 286, Aralık 2013.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 287, Ocak 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 288, Şubat 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 289, Mart 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 290, Nisan 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 291, Mayıs 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 292, Haziran 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 293, Temmuz 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 294, Ağustos 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 295, Eylül 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 296, Ekim 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 297, Kasım 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 298, Aralık 2014.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 299, Ocak 2015.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 300, Şubat 2015.

Diğer Kaynaklar

Dergâh (1990). (*Dergâh* Dergisi Kapak/Giriş Yazısı), *Dergâh*, Mart, S.1, s.1.

Dergâh (1990/I). (*Dergâh* Dergisi, Okuyucuya Hitap Yazısı), *Dergâh*, Mart, S.1, s.2.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi (1990/II). “Dergâh Dergisi Sunuş Yazısı”, Nisan, S.2, s.1.

Dergâh (1998). (Mustafa Kutlu ve İsmail Kara ile Sohbet), “Dergâh’ın 100 Sayı Süren Macerası”, *Dergâh*, Haziran, S.100, ss. 24-25.

Kutlu, M. (2015). “Veda”, *Dergâh*, Aralık, S.310, s. 2.

Erverdi, E. (2015). “Veda”, *Dergâh*, Aralık, S.310, s. 2.

Erverdi, E. (2022). *Sabahı Beklemeden* (1. Baskı), Dergâh Yayınları.

Uçman, A. (1994). “Dergâh”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 9, ss.172-173.

EKLER

DERGÂH

EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1300-5375

9 771300 537008

Adem Yazıcı

RESİMLER

bizimkisi ertelenmiş akşam suskunluğu
yüksek gerilim altından geçen
karınca uğultusu için davet
şehrin soyulmuş parklarına çarptıkça başlarımız
banka dekontları toplayıp ısıtıyor çocuklar

bu kadar dar boğazdan geçmemiştik henüz
incecik yap bozlar edinip zaman tüneline
ucu bucağı gözükmeyen yönde ışığa doğru
pusulasız ve haritasız çıkışlardan geçtik

daha demin yoğunluğu oluşmadan
çaylarımızda kütükler yuvarlayıp durduk
bir kere durduk yakın yerlerde
ağlama duraklarında reklam panolarında
hep resmimizi çekip işaret koymuşlar
alın demişiz size ak bir alın

BU SAYI

Acı olan Irak'ın işgalinden çok müslümanların
birbirini kurması. El-Fetih ile Hamas'ın çatışma-
sı. Bunun ilk dersini Rus işgalinden kurtulan Af-
ganistan'da görmüştük: Aşiretler derhal birbirini
kesmeye başladı. Demek ki önemli olan neymiş:
Müslümanların kendi aralarında birliği sağlama-
sı.

Adem Yazıcı, Cafer Keklikçi, Mehmet Tepe, İs-
mail Karakurt, Emel Özkan, Arif Burun ve Ab-
dullah Şakalar bu sayının şairleri.

Turan Karataş ile Furkan Çalıskan 'derkenar'
sütunlarında yazdı.

Bu sayımızda İbrahim Aladağ ve Ayşegül
Ünal'ın hikâyeleri var. Sait Mermer ise "Şair ve
benlik" başlıklı bir deneme yazdı. Yetkin kalem
ile şairlerimizi değerlendirmeye devam eden
Mustafa Aydoğan bu defa bütün şiirleri Hece Ya-
yınları arasında çıkan Arif Ay üzerinde duruyor.

Osman Özbahçe şiirimizin marjinal savruluşları-
nın altında yatan sebeplere serçe yaklaşıyor.

Bu sayının 'orta sayfa sohbeti'ni, Süavi Kemal
Yazgıç hazırladı. Ankara'da Büyük Harf Yayıncı-
lık'ı kuran, Kılavuz dergisini çıkaran, Fıyrap
dergisine destek olan şair Eren Safi ile konuştu.
Eren'in yakında şiir kitabı da çıkacak.

Nihan Kaya "Aykırı bir hareket olarak sanat"
başlıklı önemli makalesi ile bu sayımıza katkıda
bulundu.

Sücaattin Erdem "Bu dağların ardı" genel baş-
lıklı hatıra-denemelerine devam ediyor.

Emel Koşar İ. H. Ertaylan'ın "Kır Çiçekleri" ad-
lı eserini tanıtıyor.

Hasan Öztürk ünlü romancı Tarık Buğra'nın
"öykülerindeki edebiyat çevresi"ni ele aldı.

Son sayfamızda Muhsin Macit'in bir denemesini
bulacaksınız.

Daha güzel sayılarda buluşmak umudu ile.

201

Eren Safi yayıncılık macerasını özetledi:

"Kalk ve adım at"

Eren Safi ile yapılan konuşma orta sayfada

Ek 1: Dergâh Dergisi 201.Sayı Ön Kapak

Muhsin Macit

KÜRESEL İNEKLER

Çoruh'un çakır gözlü, yanık yüzlü çocukları doğup büyüdükları topraklara tutunmak için sürdürdükleri mücadeleyi tamamen kaybetmek üzereler. Bir yandan Çoruh'un ne zaman ne yapacağı belli olmayan sularının, diğer yandan burnundan kıl aldırılmaz bir tavırla sakinlerine yukarıdan bakan engebeli arazinin uysallaştırdığı insanlar yeni göçlerin telaşı içindeler. Modern teknolojinin ürünü iş makineleri ile bu dağ bozması, iri kıyım kayalıkların bütün karizması yerle edilmede. Çoruh'un azgın sularını dizginlemek için yapılan barajlar sayesinde nehrin kıyısındaki zeytin bağları, pirinç tarlaları yine sular altında kalacak. Çoruh'un çocukları da yine başka diyarlara göç edecek.

Çoruh durgunlaştıkça Oltu çayı da eski heyecanını kaybederek akacak. Oltu çayını besleyen Sivriçerisi boyunca sıralanan köylerin seyriltilmiş sakinleri de daha mutedil geçeceği söylenen kıların hayalini kumaya devam edecekler. Yusufeli zeytininin ve pirincinin tadını unutmaya hazırlar. Zaten ithal pirinç, mutfaklarda yerini alalı çok oldu. Dağ, bayır demeden çift cılgayla sürülüp arpa ve buğday yetiştirilen topraklar büsbütün meralaşmakta. Köy minibüslerinin tepesinde gelen ekmecek kasaları geldiği akşam boşaltılarak Oltu'ya gönderilmekte. Düğün ve cenaze merasimleri ile kısa süreli tatiller vesilesiyle eski sakinlerini buluşturan köylerde sadece yaz aylarında nostaljik duyguları tatmin etmek için ocaklar tütürülmekte, tandırlar yakılmakta.

Benim doğup büyüdüğüm Özdere'de 'patosun ettikleri' yanına kaldı. Traktörün gidemediği bayırlar asıl sahiplerine bırakıldı. İlkbaharda Karadag'dan kopup gelen boz bulanık sellere karşı derenin kıyısıyla dik yamaçlar arasında kalan verimli düzlükleri korumak için dikilen söğütler artık iyice yaşlandı. Bir zamanlar ekmecek için arpa buğday, katık için fasulye ve patates yetiştirilen bu dar arazideki topraklara taşacak seller de gelmez oldu. Oysa yirmi sene evveline kadar dere kenarındaki buntleri aşan sel suları hasat mevsimini beklemeden ne var ne yok önüne kapıp Çoruh'un azgın sularına teslim etmek için götürürdü.

Çocukluğumun en güzel günleri dere kenarlarındaki bu söğüt gölgeleğinde geçmiştir. Bizim evin tam karşısında Hacı Mustafa'nın söğütlerinin dibinde küçük bir dünya kurardım. Evelik saplarından yaptığım borularla su getirir bir bir zahmetle değirmenimi çalıştırırdım. Ucundaki pürçeklerini kopardığım kuşburnu meyveleri koyun, iki pürçeğini koparmadıklarım da boynuzlu keç olurdu. Hemen kenarında yaptığım ağıla koyunlarımı, koçlarımdı doldurdurdum. Deredeki biçimli taşlardan bir çift öküz, birkaç tane de inek seçerdim. Hepsine adlar verirdim. Oyuna dalıp söğüt gölgesinde aşımladığım günler olurdu. Böyle bir akşamda anamın öfkeyle bağırmasıyla koyunu, koçu, ineği, öküzü ve bütün takımı tıllavattı pantolonumun ceplerine doldurup eve gittim. Anam, üzerimdeki toz toprak yetmiyormuş gibi ceplerimi de doldurduğumu görünce hiç tereddüt etmeden hepsini dereye fırlattı. Fakat çok üzülüyümü ve hatta öküzlerimin adını sayarak ağladığımı görünce gönlümü almak için, sanki ben bilmiyormuşum gibi, onların canlı olmadığını anlattı. Ama artık büyü bozulmuştu.

Hayvanlara isim koyma geleneği, şimdilerde şehirliliğe kolayca terfi eden kedi ve köpeklerle sınırlanmış görünüyor. Oysa ineklere, öküzlere ve hatta koyun ve kuzulara bile özenle seçtiğimiz özel isimler koyardık. Çoruh vadisinin yerli sığır ırkları her türlü isim vermeye uygun farklılıklar taşırdı. Sözelimi alında beyazı olan bir hayvanın adı yıldız veya nişan, boz renkli olanı bulut ya da şimşek olurdu. Gözünün etrafında siyah çizgiler bulunduranlara süslü ve karagöz, bütünüyle siyah olanlara zeytin derdik. İnsan adları bile hayvanlara verildi. Sivriçeresi'nin en

ünlü eşkiyasının ismini taşıyan en az yedi sekiz tane Yemen adlı boğa vardı. İneklere güzel kadınların adı verildi; Şirin adlı düvelerin Ferhat adlı boğaları vardı.

Sığırılar sadece adlarıyla değil, kulaklarındaki nişanlarıyla da hemcinslerinden ayırdı. Her hayvanın kulağında sahibinin sülalesini simgeleyen bir nişanı ve sülaledeki her ailenin o nişandan geliştirilmiş bir özel tercihi olurdu. Bahar aylarında meraya çıkmadan evvel makaslar, bıçaklar hazırlanır ve kuzuların, danaların kulaklarına sahibinin nişanı vurulurdu. Bizim kuzuların ve danaların sol kulaklarının ucundan düz bir şekilde kesilir, arkasından kurtacağı dedikleri v şeklinde bir parça alınır. Kimileri de kızgın demirle hayvanların kulaklarını dağlardı. Gün boyunca kan revan içinde acıların dinmesi için ağıllarda bekletilen hayvanlar, ertesi gün meraya salınırdı.

Bütün hayvanlar ırk özellikleri itibarıyla bölgenin engebeli arazisine uyumluydu. İnsanların köyden büyük şehirlere, bu arada Almanya ve Hollanda'ya göçleriyle bu uyum bozuldu. Gurbet ellerinde değişik ırklardaki verimi yüksek sığırılar gören işçiler, köye döndüklerinde Tarım İlçe Müdürlüğü'nün kapılarını aşındırmaya başladılar. Arazi şartlarını pek hesaba katmayan, kendilerinin Oltu'ya getirdiklerine inandıkları 'muasır medeniyet seviyesine' köylüleri de ulaştırma heveslisi ziraat mühendislerinin sayesinde Oltu ve çevresindeki köylere iklim ve çevre koşullarından dolayı hastalanmış inekler ve damızlık boğalar dağıtıldı. Uygun kredilerle nispeten ödeme gücü olan ailelerin aldıkları bu iyi cins inekler otlamak için meraya gidemedi. Bakımları sahiplerini usandırdı. Damızlık boğalar yerli ufak tefek ineklerle çiftleştirilmeye çalışılırken boğa altında kalan mal sahipleri oldu. Bir de bunlara suni tohumlamalar eklendi. Yavaş yavaş yaylaya çıkma merasimleri ortadan kalktı.

Sonra yaylacılık bitti. Sulu arazinin dışında ekilip biçilen topraklar meralı. Göç köylerin nüfusunu azalttı. Köyde kalanlar boğa sayısını çoğalttı. Hayvanlar besiyeye tabi tutularak et kombinalarına pazarlanmaya başladı. İki yıl, azami üç yıllık beraberlikler için ad koymaya gerek kalmadı. Duygusal bağ zayıfladı. Bir de Avrupa Birliği'ne hayvanların da uyumunu sağlamak için Tarım Bakanlığı numaralandırmaya başladı.

Şimdilerde danalar, artık kulaklarında sahiplerinin asırlardır kullandıkları nişanları, kızgın demirle işlenmiş simgeleri taşımak yerine Tarım İlçe Müdürlüğü'nün taktığı mühürlü plastik küpeleri taşıyor.

Başlangıçta nice eğlenceli sohbetlere konu olan melezleştirme çabaları ilginç sonuçlar vermiş. Geçen Mayıs'ta bir yakınımızın cenaze merasimine katılmak için köye gittim. Sicim gibi yağmur yağmasına rağmen derenin suyu sadece bulanırmış. Sel yok. Hacı Mustafa'nın söğütlerini kesmişler; köklerinden filizleyen dallar epeyce büyümüş. Akşam üzeri yola aşağı giden nahir beni büsbütün şaşırttı. Baktım ineklerin tamamı melez. Hepsisi de birbirine benziyor; şöyle siyah-beyaz karışımı, kül rengi tüyleri var. Boynuzları dik ve düzgün. Uysal ve sakin görünüyorlar. Cüsseleri bir birine yakın. Peşlerindeki genç çobana sordum:

- O inekler kimin?
- Köyün.
- Adlarını biliyor musun?
- Ne adı? Hepsinin kulağında numarası var ya!
- Peki o boğanın da mı adı yok?
- Onun var. Adını ben koydum: İmparator.

DERGÂH

EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1300-5375

BU SAYI

Cenab-ı Hak'ın yardımı ile 300. sayımıza ulaştık. Dergimiz reklam almaz-reklam vermez mütevazı bir dergidir. Ancak geçen zaman içinde umulmadık bir ilgiye mazhar oldu, üç nesil yetiştirdi. Dünün gençleri bugün kendi dergilerini çıkarıyor. Bu durumdan aldığımız neşe ile mütevazı yolculuğumuza devam ediyoruz. Cenab-ı Hak cümlemizin yar ve yardımcısı olsun.

Taner Sarıtaş, İlker Güçer, Yalçın Ülker, Ali Ayçil, Okan Yıldız, M. Sadi Karademir, Hüseyin Akkaya, Bünyamin Ayyaz ve Davut Güner bu sayının şairleri.

Mehmet İhsan ile Serdar Arslan 'derkenar' sütunlarında yazdı.

Mukadder Gemici, en iyi hikâyelerinden biriyle aramızda. **Selçuk Aylar** ve **Selma Türköz** bu sayının diğer hikâyecileri.

Prof. Dr. Hasan Yüksel, hocaları ile ilgili hatıralarına devam ediyor.

Bu sayının 'orta sayfa sohbeti'ni Ali Ayçil hazırladı. **Şeref Bilsel** denemeleri, şiir yıllıkları ve şiirleri ile günümüz edebiyatının önemli isimlerinden biri. Konuşma boyunca şairin günümüz edebiyatı (şiiri) hakkındaki fikirlerini bulacaksınız.

Gonca Arkon, Reşat Nuri ile Necip Fazıl'a "vicdan ve merhamet" çerçevesinde yaklaşıyor.

İsa İlkey Karabaşoğlu, Nabizade Nazım'ın eserlerinden hareketle XIX. asır edebiyatında gayrimüslim kadın karakterlerini "cinsellik" açısından irdeliyor.

Fahri Tuna, günümüzde Anadolu'nun her beldesinde en az birine rastlanan, mızahı-hicvi harmanlayan, kıssadan hisse söyleyen halk bilgelerinden birini anlatıyor.

Murat Koç, romancılığı, hikâyeciliği, denemeleri yanında "İstanbul Yazıları" ile de tanınan Selim İleri'nin bu yönüne eğilen bir yazı yazdı. Daha güzel sayılarda buluşmak umuduyla...

Taner Sarıtaş

VEBA ÇAĞI ŞİİRİ

Kendi kendini tüketir insan bunu sen de bilirsin
insan kendi kuyusunu kazar hararetle bunu bir de
ve olması gereken ne varsa onlardan uzak durarak
bir ev tutar kendine sakıncalı bir hayatın gözesinde:

"Çağımız hız çağıdır" ve karşıdır hatıra biriktirmeye
"bu çağda insanın geriye dönüp bakması vakit kaybıdır"
böyle diyerek semirtiler işte içimizdeki huzursuzluğu
ne ki "hedefe götürecek her yol mübah sayılmaktadır"

Bu çağ usanmaz elleriyle her dakika ve hiç durmadan
kuzguni ilençler peydahlamakta bu epey korkutucudur
ve insan yalın yapıldak kaçır gibi gözükse de vebadan
hiçbir çağ yorulmaz oysa insan belki bir yorgunluktur

Dur ey bulantı çağı ve kesilsin içimizde kaosun sesi
dur ey sonsuz tükeniş ve dirilmek neydi hatırlayalım
derin iç çekişlerle biriktirdiğimiz bir ömürlük nefesi
salıverelim bir gün doğumunda ve en son ağlayalım

300

Şiir, dil ve
kültüre dair

Şeref Bilsel
ile yapılan konuşma orta sayfada

Bünyamin Ayyaz

KENDİNİ İMHA ETME MANİFESTOSU

Bir adamın ayağına baktı bir kunduracı
Bir balıkçı denize oltasını attı
Böylece döndü dünya bir müddet
Daracıktı kapım, incedi, aralıktı
Sessizce uzatıp başımı baktım
Kendi göbeğinde kendini biriktiren insanlar...
Hızlıca büyüdüğüm dünyadan usulca kalktım

Dediler: her erkek bir babadır, kadının doğurduğu
Biz; kendini doğuranlara fazlaca karmaşık gelir bu
Çünkü bazen kendimizi odalarda unutup kapıları
tuklarız

Ve sonra kapılar açılır, işte karşımızdayız
Bir yabancı gibi irkiliriz kendi sesimizden
Yüzümüz, terk edilmiş yabancı mezarlığıdır
Neyi kaybettiyssek, ona başlarız yeniden

Utanmasak kendi içimizden geçeceğiz koca özürlerle
Birine benzeteceğiz aynaları, arkası karanlık camları
İneceğimiz hep bir önceki durak, bineceğimiz hep bir
sonraki vapur
Kendimiz, kendimizin fazlalığı; kendi kendimizin
azınlığıyız
Yoksa kendimizle mi evlendik, nedir bu yalnızlığımız?

Davut Güner

MÜZEYYEN

Müzeyyen
Çamaşır serer
Kovada geçmişin kırıntıları
Bir film şeridi gibi
Annesi, babası, kardeşleri
Kuşlar, çardaklar
Mutlu çocukluğu
Tan vaktinde horozlar

Çanaklar, çömlekler
Çesmelerden akan berrak sular
Bir ânda akıp gitmiş yıllar
Tam 77 yıl, değirmen taşı gibi öğütülen
Müzeyyen'in yüreği hüznle dolmuştur
Güz çiçekleri bir ânda solmuştur

Müzeyyen duvarları da
Kedileri de bilir
Yazdaki kelekleri, arıları
Derviş dağları
Doğurgan nehirleri

Pencereler rüzgarla açılacak
Bardaklar kırılacak
O karanlık lokantadan
Yaptığı nefis dolmalardan
Haturalar üzerine yığılacak
Mevsimler birbirini kovalayacak
Müzeyyen

FİYATI: 3 TL (KDV dahil)

“Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri” üzerine

EMEL KOŞAR

Tanzimat Fermanı’ndan sonra Batı etkisi altında gelişen yeni Türk edebiyatının en önemli şairlerinden Cenab Şahabeddin, şiirle resim ve musikiyi birleştirmeye çalışır. Orijinal terkipler, sıfat ve isim tamlamaları kullanarak Türk şiirine yenilik getirir.

Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri, 1984 yılında Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci ve Abdullah Uçman tarafından hazırlanarak yayımlanmıştır.¹ Söz konusu kitap, Cenab Şahabeddin’in ölümünün elliinci yılında Dergâh Yayınları tarafından tekrar yayımlanmıştır.²

Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri “yayımlanmış şiirler”, “yayımlanmamış şiirler” ve “bitmemiş şiirler, beyitler ve mısralar”dan meydana gelmektedir. Söz konusu kitapta, Cenab Şahabeddin’in “üslup cehdi”ni ortaya koymak maksadıyla onun kızlarının verdikleri müsveddelerle neşredilen metinler arasındaki farklar gösterilmiştir. Kitabı hazırlayanlar Cenab’ın müsveddeleri arasında, günlük dilde kullanılmayan kelimelerle dolu defterler yer aldığını belirtirler. Çünkü Cenab için konu değil, konunun yeni ve orijinal bir şekilde işlenmesi önemliydi. Cenab Şahabeddin günlük dilde kullandığı “el”i dahi şiirlerinde farklı bir şekilde işler.

Beden dili, insanları okuma sanatıdır. Özellikle “eller”, kişinin aynasıdır. El hareketleri, parmakların duruşu ve biçimi o insanın psikolojisi hakkında bilgi verir.

Divan şiirinde âşğın üzüntüsü, yakasına yapışan ve onu bırakmayan ele benzetilir.³ Cenab Şahabeddin’in şiirlerinde ise el (dest), bir tablo gibi tasvir edilen sevgilinin güzellik unsurlarından biridir. “El”, geçtiği şiirlerde insan psikolojisini yansıtan yönleriyle öne çıkar.

Şiirlerinin “gayesi resim yapmak”⁴ olan ve Fransız sembolistlerinin etkisiyle musikiden de faydalanan Cenab Şahabeddin’in “Dest-i Yâr”ında sevgilinin elleri, âşğın diriltten parlak bir çiçek şeklinde tasvir edilir:

*Cebhe-i pür-zâlim üstünde
Titreyince senin elin ey yâr,
Âsımân-ı hayâlim üstünde
Açılır bir şükûfe-i nevâr!*

*Kalbimin üstüne tebessümle
Elini vaz’ edince sen cânâ,
Makber-i rûhuma terahhümle
Bir kebûter gelir konar güyâ! (s. 116)*

“Ellerin” şiirinde de yukarıdaki gibi sevgilinin parmakları taze zambağa benzetilirken eller, ışık saçan bir unsur şeklinde tasvir edilir:

*Tâze parmakların birer zanbak,
Her elin bir şükûfe-dân-ı ziyâ;*

*Dest-i pür-tır u nârına ancak
Yakır subh içinde vaz’-ı dudâ... (s. 247)*

Servet-i Fünûn devrinde dergilerde fotoğraf ve tabloların yayımlanması tablo altına şiir yazma modasının doğmasına sebep olmuştur. Merhametli, âşğın sakınleştiren sihirli ellerin tablo gibi tasvir edildiği Cenab Şahabeddin’in “Ellerin” şiirinde sevgilinin söz konusu uzvu, şaire ilham veren ve onu yücelten bir unsurdur:

*Bence her parmağın senin güyâ
Riçe-i nûrdur tâbiatte
Ellerindir kanatların zîrâ
Yükselirken semâ-yı san’atte.*

...
*Mîhr-i ilhâmı açtı cebhemde,
Ellerin tâc-ı hiss ü fikrimdir;
Ellerin hem neyâdim, hem de
Menbâ-ı sâf-ı nazm u nesrimdir. (s. 248)*

Cenab Şahabeddin’in bitmemiş “Eller” şiirinde de yukarıdaki gibi sevgilinin ellerinin âşğın büyüleyerek tutsak hâline getiren gücü vurgulanır:

*Sizlersiniz rehberim, nigehbânım
Ey füsûnuyla (derûnuyla) hapseden eller
Kalbimi, bahtımı, saâdetimi (s. 315)*

“Cenab için şiir, hayatı uzaktan temâşa etmek için arkasına çekilinen bir ‘sihirli pencere’dir.”⁵ Onun “Dest-i Yâr” şiirinde “el”, bir fetiş nesnesinden çok sevgilinin güzelliğinin tabiatı ait unsurlardan faydalanılarak resim gibi tasvir edildiği bir uzuv şeklinde yer almış, diğer eserlerinde de olduğu gibi ses ve kelime tekrarıyla musiki sağlanmıştır. Parça-bütün ilişkisinden hareket

edilerek sevgilinin “eller”iyle onun çeşitli özellikleri anlatılmıştır.

¹ *Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri*, hzl. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci, Abdullah Uçman, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.

² *Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri*, hzl. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci, Abdullah Uçman, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

³ İskender Pala, “Dest”, *Divân Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara tarihiz, s. 127.

⁴ Mehmet Kaplan, “Cenab Şahabeddin’in Şiirlerinde Pitoresk”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar I*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1992, s. 394.

⁵ Mehmet Kaplan, “Cenab Şahabeddin’in Şiirlerinde Ses ve Musiki”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar I*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1992, s. 408.

Kaynaklar

Akay, Hasan, *Cenab Şahabeddin’in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1998.

Asiltürk, Bâki, “Şiirde Bir Fetiş Nesnesi: Ayak”, *Hilelîz Terazi*, YKY, İstanbul 2006, s. 28-43.

Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri, hzl. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci, Abdullah Uçman, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

Cenab Şahabeddin’in Bütün Şiirleri, hzl. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci, Abdullah Uçman, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.

Kaplan, Mehmet, “Cenab Şahabeddin’in Şiirlerinde Pitoresk”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar I*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1992, s. 392-407.

Kaplan, Mehmet, “Cenab Şahabeddin’in Şiirlerinde Ses ve Musiki”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar I*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1992, s. 408-424.

Kaplan, Mehmet, “Elhân-ı Şitâ”, *Şiir Tahillleri I*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998, s. 99-105.

Pala, İskender, “Dest”, *Divân Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara tarihiz, s. 127.

Emel Kefeli

BATI EDEBİYATINDA
AKIMLAR

Dergâh Yayınları

Menderes Coşkun

UYGULAMALI
OSMANLI TÜRKÇESİ

Dergâh Yayınları

Suavi Kemal Yazgıç

YA YAĞMURU ANLAT YA DA ŞEHİRİ İSSİZLIKTAN KURTAR

başkentte ihtilalden kalma bir çocuk cesedi
karşılar yolu bulvara düşen
iliklerine dek kilitlemiş herkesi
ki babanın uykusu evvel bahardan kaçmış
annenin gözü hâlâ yolda
besbelli haber bültenine inanmamış

çünkü çok bilinmezli bir cinayet
çocuğun başına gelen
çünkü ciğerleri çürümüş babanın
çünkü bir migren saplanmış anneye
çünkü bir çocuk fırlatılmış pencereden

şimdi kimse duymaz
akköprüden geçerken teri soğuyan babanın
damarlarında yürüyen sessizliği
ve annenin gözüne inmiş o kesif sisi
kimse görmez

bir çığlık yükselir hançerimi yırtan
bir çığlık düşer ateş misali
iki çığlık arasında kekeme bir mesaj gelir
bu haber bülteninden kurtarın beni
ya yağmuru anlatın
ya da şehri ıssızlıktan kurtarın

Ramazan Teknikel

UÇARI VE ÇOCUKSU

İğdeli bir aşkım parlardı gözlerinde
Portakal buğusuna bulanırdı gökyüzü
Sen omuzlarında bir tutam bahar
Uçarı sevdalar büyüttürdün içinde
Bir etüdün en aykırı yerinde

İbrahim Tüzer
İSMET ÖZEL
Şiire Damıtılmış Hayat

Dergâh Yayınları

D E R K E N A R

FİŞKIRAN SUYUN KELİMELERİ ŞAİR UYKUSU

"Taş suya değince, neyi bekleriz? Gür bir suysa akan, özellikle de durgun görünümü ama derin bir suysa, kısa süreliğine bir fıskiye manzarası oluşur. Suavi Kemal Yazgıç'ın şiirde yapmak istediği de sanki bu: Muhayyile havuzuna kıskırtıcı kelimeler fırlatarak, canlanmaya, hayatı sırtlamaya elvercek bir anaför meydana getirmek... Bu anaförün sunduğu hareketli sahne, amaçladığımız şiirin de perdesi açılmış sahnesi olacaktır. Yazgıç'ın yazmak istediği şiirle yazdığı şiir arasında, zaman zaman kasıtlı olarak tuttuğu, inatla tuttuğu bir perde var sanki. Gerçek ve yalan sahneleri ayrıştıracak ölçüde şiirini yalınlaştırmayı sürdürmekle birlikte, Yazgıç, bu amacına giden yolda zaman zaman inceli kalınlı perdeler kullanmaya devam ediyor. 'Derin yalan', belki bu nedenle vazgeçemediği bir terkip olarak sıklıkla karşımıza çıkıyor. Kelimelerle etrafımızda örülen yalanı, yine kelimelerin yardımıyla açığa vurabiliriz. Fakat, Octavia Paz'ın altını çizdiği şu şiir inancına sıkı sıkıya bağlı bir şair olduğunu da bildiriyor, şiirinde Yazgıç: Toplumu yaratıcı topluluğa, yaşayan şiire çevirmek ve şiiri toplumsal hayat, ete cana bürünmüş imge haline getirmek... Esasında yorulmak bilmeyen bir kelime avcısı Yazgıç, hem de bir söz ustası. Yazının bütün alanlarına el atmak istiyor; nispeten atıyor da; bir roman, bir tiyatro eseri yazmadığı kaldı. Roman yazmaya yönelik büyük planları olduğunu biliyoruz, hikâyeler yazmaya devam ettiğini de. Gazetelerde, dergilerde yazıyor, özellikle kitap tanıtımları ve eleştirilerini konu alan yazılar bunlar. Bütün bu değini ve eleştirilerin Yazgıç'ın yazmak istediği şiirden uzak durmak için araya sokuşturulmuş bloklar olduğu hissine kapılıyorum, okurken.

"Ey terk,
beni terkinde sakla" (Terk İçin Güzelleme, sf. 48)

ya da

"Sis sarsar serseri" (Birinci Muzlim; sf. 68) ve
"Kandıye'nin kandilleri ve kan diyenin kan dilleri" (Dokuzuncu Muzlim, sf. 76)

mısralarında da görüleceği gibi Yazgıç, kelime oyunlarını, kelime buluşmalarıyla ilgili sürprizler kurmayı seviyor; bu nedenle kimleştiren müstear adlarla, yani aslında dosdoğru kendisi olarak dergi köşelerinde ironi yüklü yazılar yazmaya devam ediyor. Kelimeleri çok fazla kurcalıyor, öyle ki şiiri bazen Dadaistleri çağırtıran kasıtlı bir kelime karmaşası manzarası sunabiliyor.

Bununla birlikte Yazgıç'ın şiirleri özellikle alabildiğine yalınlaşan örneklerinde bana yenilikçiliği ve buluşçuluğuyla Fransız şairi Jean Cocteau'nun altın alta bütün sanatları kapsama ya da temsil etme iddiasına sahip şiirini de hatırlatıyor. Cocteau, sinema ve roman dahil bütün sanatlara el atmış, edebiyat alanında da denemeden romana hemen her türde eserler vermiş bir sanatçı olsa da, bütün eserlerini 'şiir' olarak adlandırıyordu. Yazgıç'ın da türler arasındaki seçiminde şiiri önceliğini ve şiir yazarken de tercihini Cocteau gibi ilk bakışta 'ipekimsi sessizliği ve billurumsu boşluğu' ile ayırt edilse de sesli bir şiirden yana koyduğunu söylemek olası.

Cocteau'nun "Melek Sırtı" başlıklı bir şiiri var. Tam da Yazgıç'ın şiirlerinde rastlanabilecek türde bir

Çok geçmedi. Gün dönerken önce bulutlar geldi, sonra da rahmet... Bol ve bereketli bir rahmet; yolları kesen cinsten. Bütün köy bir bayram havasına büründü. Civar köyler de mutlaka aynı sevinci yaşamıştır. Kadın-erkek, çocuk-çocuk bağışmalar arasında önce güzelce bir islandı, ardından evlerine kaçıştı. Şimdi herkes balkonlarda (mahalli tabirle *suzlıkta*) ve pencere-lerde idi. Hava gittikçe daha da kararıyor, rahmet gittikçe daha da şiddetleniyor. Köyün içinden geçen küçük dereler çağıldamaya, yollar ark olup akmaya başladı.

Yaşlıların sevinci tedirginliğe doğru yol alıyor artık. Selintiden, derelerin taşmasından, zayıttan, telefattan korkuyorlar. Kadının ağzı korkuyu daha da çoğaltıyor. Afet olacak, evlerimiz sele gidecek, duayı çok yaptılar, ekinler yıkılacak, dağlar devrilecek, başımıza taş yağacak, boğulacağız...

Hocafendi mahallenin delikanlılarından birini dersanenin kapısına çağırdı ve emri verdi: "Der-e'ye git ve orada, köpürünün yanında bekleyen amcalara söyle, torbaları suyun üzerine indirsinler". Meğer dua merasimi daha bitmemiş. Yağmur çok yağarsa bu defa yağmuru durması için derenin üzerine asılan okunmuş taş dolu torbalar suya değecek şekilde aşağıya indirilecekmiş... Hocafendi bir kişiye söyledi ama kalabalık bir takım sevinç naralarıyla son sızat yola koyuldu.

Torbalar suya değdi ve kısa bir zaman sonra yağmur hafifledi (mahalli tabirle *araladı*).

III

Okumakla ünsiyetimin arttığı zamanlardan itibaren çocukluk yıllarının en güzel ve kıymetli hatıralarından birini oluşturan bu merasimi ve onun sembolik anlamlarla yüklü unsurlarını daha bir derinden anlayabilmek ve kavreyabilmek için yağmur duası ile ilgili ataytın ve tabiiyet metinlerine hıvısı bir yakınlık hissederek baktım. Dergâh Yayınları'nın neşrettiği, benim de yayım heyetinde yer aldığım *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* çalışmaları için takip edilen, satın alınan edebiyat, folklor kitapları ve dergileri bu türden metinleri görmek ve okuma imkânlarını ziyadesiyle kolaylaştırdı. Tamaamen okuduğumu ve gördüğümü elbette söyleyemem ama gördüklerim arasında bizim köyde icra edilene benzer bir yağmur duası metnine rastlamadığımı söyleyeceğim. Bu durum kaderim sevgisiyle çocuk yaşı "yakinen" şahit olduğum yağmur duasının güzideliğini ve kıymetini daha da artırdı.

Sonraki yıllarda Kınaz Hoca ile de konuştum. O nasıl gördüyse o şekilde icra etmeye çalıştığını söylüyor ve hemen tevazu burkasına bürünüyor: "İzzim yaptığımızda bir şey yok, olsa olsa bir vesile. Cemaat rahmetini Kınaz duasının kabul mahzar olacağı malum değil. Rahmetin sahibi fakir-fukaraya, dilsiz hayvanlara acı da bize de merhamet etti". Gençlik yıllarımda "demek ki 30'lu yıllar: bir defa daha böyle bir kurtuluş olmuş ve köyün imamı Mollamahmudoglu Mustafendi'nin (Bayaz) aynı yerde ve aynı şekilde idare ettiği yağmur duasına şahit olmuştu. O zaman da akşama doğru yağmur yağmış. Mustafendi kından gördü ve öğrendi, bunası meçhul.

1. Rize-Erzurum yolu üzerindeki Ovit dağlarının güller bölgesinden doğan ve onlarca ırılı ufaklı suyu bünyesine kattıktan sonra İyidere'den denize dökülen İlyüyükdere geçtiği yerlere göre farklı adlar alır. Bütün çocukluğumuzda hâlâ her alta atan boy çevirmeyecek kadar bereketli bir alabalık kaynağı idi. Çay ziraatının arttığı sını gibre ve kanalizasyonlarla derelere intikal eden deterjan suları, nihayet her tarafı saran kirlilik alabalığın kökünü nerede ise tamamen kuruttu.
2. Mahalli dilde suğ dere kenarlarındaki ekime-dikime de elverişli olan düz, genellikle kumlu arazi münasabında kullanılır. Kullanım örnekleri ve bir tırku için bk. İsmail Kara, *Güneve - Rize Sözlüğü: Bir Doğu Karadeniz Köyünün Hatırası ve Nüfus*, İstanbul, Dergâh Yay., 2001, s. 155.
3. Büyükdere'nin granit andiri çok güzel görünümli, sert ve bimsiyle işlemeye elverişli bir taşı vardır. Çocuklar bir vesile ile dere kenarında indiklerinde beştaş oynamak için harika taşlar toplar, cıkkılar ceplerine, kızlar kuşaklarına koyarlar. Yörenin taşı ve ahşap karışımı mamasında bu taş özel olarak işlenir ve buna sahibinin zenginliğine göre "köpeti", öncephe taşı, çatma taşı, mendiren taşı vb. olarak kullanılır. Betonajına bu taşın revkili kullanımı da ortadan kaldırdı, kaldırıyor. Taşı kırıp işleyebilecek güçlü-kuvvetli ustalar da kadere rıza verip birer birer öte dünyaya göç etti.
4. Bir önceki özet-keremede kutik ve koraklıza telmish bulunan ifadeler yer almaktadır: "Allah kullarına

ırkı bol bol ihvan etse yeryüzünde azı ve taşkınlık ederlerdi. Lâkin dilediği kadar bir miktar ile (ırkı) indiriyor. O kullarına Haber'dir, Basir'dir".

5. Güneve'de XIX. asrın son çevreğinde Nakşi-Halâdi geyhi Osman Nivazi Efendi tarafından kurulmuş Kur'an Kuvva tayesinde köyde (ve muhtemelen civar köylerde) çokça hafız yetiştirildi. İlköğretim önce yaygınlaştığı ve inaat için olarak gurbete gitmenin arttığı 60'lı yıllara kadar nerede ise bütün erkek çocuklar, hafızlıklarını tam olarak bitirmeseler de bu kurstan bir şekilde geçmişlerdir. (Bu kırsal köyde kısa malumat için bk. İsmail Kara, *Gümüşhanesi Halifelerinden Şeyh Osman Nivazi Efendi ve Güneve-Rize'deki Teftisi*, İstanbul, Dergâh Yay., 2004, s. 31-33). 60'ların başında köydeki (kırsal) Kur'an Kuru Kütüp Hoca tarafından Bıyık Camii de hizmete açıldı. Hafızların bu şekilde önemli bir kısmı okumaya katılabilen diye köyümüzdeki hatım evizleri mutad olduğu üzere 10 yaprak (20 sahife) ve 30 satır olarak değil 5 yapraklı 60 kırıpkık halinde ciltlenmiştir. Cevat köy halkının dilinde dolaşan "Varda'nın (Güneve'nin) sığuları bile hafız olur" sözü bazen istihza-fakat çoğunlukla takdire, en azından tesbit sadedinde söylenir.

6. "Sel" bir hatıra, bir ölüvü uzak yerden taşımak için iki taraftaki kalın ağaçlara kalın birer gerilecek yapılan sedir ya da taşma aracı. *Sel emek Salla taşımak*. Bu kırsal taşımayaacağı ağır ağaçları, taşları vb. bucağı insan birlikteliği taşımak", Güneve - Rize Sözlüğü, s. 156.

Hüsrev Hatemi'nin "Selânik Şarkısı"

YAKUP ALTIYAPRAK

*Eski duvarlıkları izleme hiç,
Aramak boşuna, yok onlar
Giriş kapısı yıllardır çöktü,
Kırık camlı otelde olmahlar
Çünkü onlar da Selânik'te
Metruk bu otelde öldü
Vardık kasırsı mıydı ey kalbim,
Yoksa İgnatya caddesi miydi?
Günlerimizi zaman geçmesinden,
Akarak talendi battı
Beyaz bulutlar önümüzde ender
Ve güvercinler ki sevinçler
Mutlaka kaçıyor bizden
Ah namika Hatem, bilmem kimdiniz
Bana mümkünse söyleyiniz
Neden bu Hüzün Bedesteni?
Bir de neledir ki sevinçler,
Hepten ederler beni*

Modern insanın en büyük çıkmazlarından birisi kendisi için belirlenmiş olduğu yaşam formatını tam olarak içselleştirememesi. Çünkü modern yaşam modeli, insanın "insan olma" doğasına aykırı pek çok şeyi de beraberinde getiriyor. İnsan bu yandan hayatın salt maddesel yönünü -statü, mevki, para, güç- yaşamının gayesi haline getirirken diğer yandan bu maddesel yönle güdüldüğü köşe kapmacanın sorununu gelmesinden dolayı bu yaşam modeli tarafından tüketiliyor. Zaten buradan kaynaklanıyor modern insanın sorunu, çökmesi, zaafı, acısı. Çünkü bu yaşama boyum çıkmaktan de kurtulmıyor, çaresiz bir ge-

kilde onu sorgulamaktan da ve bu sorun günümüz içinde sıkça işleniyor. Hüsrev Hatemi şitinin günümüz Türk şiiri içindeki mısırımı, temelde modern şüde sıkça işlenen yaşamın insana ait güzelliklerini iddia etmez fakat samimi bir şekilde dile getirmesidir. Ve bu dile getirilişte insanı duvarlıkların kayboluşundan duyulan acı da alttan alta işlenir. Öyle ki şiirin duyurmadığı hüznün bir an bile olsun seyrini kaybetmez ve sıçramalara uğramaz. Zaten daha şiir başında ortaya koyar şair kendi poetik kavramı:

*"Benim şiirim tıfılgülür kavramın"
Diyer küreyerek,
Zehir zemberek
Bir şiire başlamanın özeniyle ölevegim,
Ama neyleyim ki ellerim,
Tıflek süzür: eğitimi dışında
Görmüdü tıflek,
Benim şiirim ne tıflekler
Ne kelahat
Ne de hüval ülkesinin nârin bir kızdır,
O, gözlemler ve sırtak kullaklı
Bir tapu sicil mahafızdır ki,
Eski günler ve anılarım
Tapularını saklar*

(Tapu Sicil Mahafızı)

Daha çok bir çağrışımla şiiri Hüsrev Hatemi'nin şiiri. Şiirin üslubunda edebî buraktan gördüğü ve yaşadığı olayların dışına çıkarak dünyasından derinde-mesne yaratanlarıyla oluyor bu şiir. Kendi varlığını keşkin bir biçimde ortaya koyan şiir bir

rileri gelmiştir buraya ve tıpkı senin gibi kalbi tatmin olmadan geçip gitmiştir. Giderken kimseye bir şey anlatmaya cesaret edememiştir senin gibi o da. Gökyüzündeki bu yakıcı güneşle beraber bu havuzu, etrafını çevreleyen hanımellerini ve onların beni mest eden kokusunu, bahçenin bu asude sessizliğini, kuş seslerini, efendinin nurani çehresini, tatlı dilini, kimi zaman zoraki kattığı zikir halkalarını ve halkaya beni bir türlü layık görmeyenleri geride bırakıp sır olmak, sırolup bir araya dalmak galiba tek çözüm olsa diye çıkmak istiyorum dergâhan.

Ayağa kalkıp son bir defa daha baktım etrafa. Ahmet abi, bu yaban adan burayı kendi evine çevirmiş, büyük bir iştahla çalışıyordu. Ayakta olduğumu fark etmiş olmalı ki, pembe renklerle bezenmiş şeftali ağacına dayandı, baktı benden yana. Onun gülümseyen yüzüyle baharın gülümseyen yüzü olan şeftali ağacı sanki dostluk kurmuştu sanki. Belki bir daha uğramam düşüncesiyle el salladım. İçimden Allah'a emanet ol, dedim.

Tanpınar'dan bir ilk dönem şiiri daha

İNCİ ENGİNÜN

Uzun yıllardan beri gazete ve dergilerde yaptığım çalışmalarda aldığım notların hiçbirinin tam, eksiksiz bir eser ortaya koymadığına artık inanıyorum. Tanpınar'ın ilk bibliyografyasını düzenleyen Prof. Dr. Ömer Faruk Akın'den sonra, hiç değilse şiirlerinin artık tamamlandığını düşünüyordum.

Geçen gün *Şebub* dergisini karıştırırken "Ahmet Hamdi" adıyla karşılaştım. Rifki Melûl [Meriç] "Giden İlahemiz İçin" adlı şiirini "Ahmet Hamdi"ye ithaf etmişti (*Şebub*, nu. 15, 5 Teşrin-i sani 1336/Kasım 1920, s. 368). Bu şiirin karşındaki sayfada da Rifki Melûl'e ithaf edilmiş "Şehriyar" başlıklı bir şiir yer alıyordu ve sonunda da "Ahmet Hamdi" imzası bulunuyordu (s. 369-370).

Bu yeni keşfinin beni ne kadar heyecanlandırdığını anlatamam. Şimdiye kadar bildiğimize göre, Tanpınar'ın ilk basılan şiiri 1336/1920'de *Altınar Kitabı*'ta çıkan "Musul Akşamları" idi. Ondan sonrakileri de *Dergâh*'ta neşretmişti. Elimizdeki "Şehriyar" şiirinin bir özelliği de "vezinsiz" diye belirtilmiş olması. Bu şiir "Musul Akşamları"yla aynı yıl yayınlanmış olmakla birlikte, bende "Musul Akşamları"ndan önce yazılmış izlenimini uyandırdı.

Tanpınar "Kendi Kendimize Doğru" (*Cumhuriyet*, 13 Şubat 1938; *Edebiyat Üzerine Makaleler*, İzl. Zeynep Kerman, İstanbul: Dergâh, 5.1998, s. 392-394) adlı yazısında Rifki Melûl'ün *Türk Teyyini Sanatları* adlı kitabını tanıttıktan, arkadaşının bu işi yapabilecek imkân ve donanımına sahip olduğunu belirtir ve onu över. Tanpınar *Gün-lükleri*'nde tanıdıkları ve arkadaşlarının ölümleri ve hastalıklarından söz ederken Rifki Melûl Meriç'in de prevantoryumunda bulunduğundan söz etmiştir: "Necmi hasta. Ağzından yine kan gelmiş. Rifki prevantoryumunda. Yahya Kemal, Nuri, Yunus Kâzım, Âli, Şadi Nuri, Habib [Sevük] Etrafımız hakikaten boşalıyor" (*Günlüklerin Işığında Tanpınar'la Başbaşa*, Dergâh Yayınları, 2007, s. 303).

Rifki Melûl Meriç'i henüz üniversiteye yeni başladığım sırada bir Edirne ziyaretinde, kaldığımız otelin lobisinde görmüştüm. Babam kendisini tanıyordu. Rifki Melûl üniversitedeki hocalarımızı sordu, o nesilde sıkça görüldüğü gibi, bazı arkadaşlarının aleyhinde bulundu. Tanpınar'ın aruzu

bilmediğini söyledi. Bana da hemen önündeki masaya parmaklarıyla vurarak hem aruzu öğretti, hem de imtihan etti. Kalın, yarı yarıya beyazlaşmış kalın kaşları altındaki keskin siyah bakışları, gri tüvid elbisesi ve eğri oturuşu hâlâ gözümün önündedir. Ne yazık ki o zamanlar, kendisine ne Tanpınar ne de Yalçı Kemal hakkında bir şey sormak aklıma gelmişti. *Şebub*'taki çeşitli imzalar arasında Tanpınar'ın arkadaşlarından Mustafa Nihat'ın da yazıları bulunmaktadır. Aşağıdaki iki şiir hem şair arkadaşların aynı dergide yan yana çıkan şiirlerini hem de adeta bir ortak sevgiliye hitabı göstermektedir. Tanpınar'ın şiiri, *Bütün Şiirleri*'nin yeni basısına eklenecektir.

GİDEN İLAHEMİZ İÇİN...

Sevgili kardeşim Ahmet Hamdi'ye

1
Ona, hâlık gibi, âşıkız biz de...
Onun hicranı var kalplerimizde!...
...Her günümüz, ayrı bir günümüzden!...

2
Yoktur bir başka yüz, bu ince yüzedin:
Ne saz renkli Rus rakkaselerinde;
Hattâ, ne süslü Çin kâselerinde!...

3
Bir eda vardı ki, o sözlerinde:
Kaç genç, ona taptık ilâhe diye...
Her gün tapınırken o inceliğe:
Demek, ona artık yabancısız biz...
Yoktur ne ismimiz; ne hayalimiz:
Ne dudaklarında, ne gözlerinde!...

4
Kaç genç vardı ki, yar olmak isteyen:
Bir kısmı, uğrunda intihar etti;
Bir kısmı, uzleti ihtiyar etti!...

Her sevede, acı bir yâdigâr var...
Sevenler içinde ne bahtiyar var;
Hattâ, ne bahtiyar olmak isteyen!...

4
Hitap:
~Söyleyiniz artık, muradınız ne?...
Sönsün hayatımız, ah isterseniz;

Sönsün emrinizle "Sönsün!..." dersiniz...

Dilerim ki: Sen de bu acıyı duy;
Sen de, bir gün aşkın kanununa uy;
O gün anla, bizim azabımız, ne!

Birinci bahar ayı 1298 (1881-83 yıllarına tekabül eden bu tarih yanlış olmalıdır. İ.E.)

AHMET HAMDİ

Vezinsiz:
ŞEHİRİYAR

Rifki Melûl'e

Uzaklarda süzülür, söndü avare yıldız...
Şimdi yollar, tekin değil; sahiller bütün ıssız!...

•
"Ey dik yamaçlara tırmanan seyyah!...
Yardımcın olsun, bu korkunç gecede Allah...
Yolcu, yolcu!...
Ölümdür, bu ücre yolun öbür ucu...
Açmasın sana da bir taze mezar:
Kalbinde, bu soğuk gece... Gitme, kal...
İhtiyar, ihtiyar!..."

•
Dinleyerek yüksek, sarp kayalarda öten
baykuşu,
Bir yorgun gölge gibi tırmandı, yolcu yokuşu...
Dik uçurumlardan aksederken homurtusu

nehlin:
"Hu... Hak!" dedi, durdu kapısında yüce
şehrin...

Yüksek burçların ıssız yola inmişti vakarı...
Dinleyerek, bir ney gibi, yorgun esen rüzgâr:
Demir asasını tıkırdattı; kanatları, yokladı...
Uzakta bir baykuş daha öttü; sonra, sükün
uyukladı!...

Şehrin dört kanatlı kapısı, çoktan kapanmıştı...
İhtiyarın gözlerinde, vahşi bir isyan yandı;
Sererek sert taşlara postunu, yaslandı!...
Gece esrarlıydı; gölgelerse yasal, donuk...
Bir yarıcık hasyetle öksürdü ihtiyar: Boğuk
boğuk...
Oymalı kemerler, ölgün bir sükkûla aksini
dinledi;
İhtiyar, uzaklara baktı ve inledi:

İkinci Yeni'yi tanımlamak, modern hayat içindeki insanı tanımlamaktır

Hazırlayan: Selçuk Küpçük

■ İkinci Yeni'yi merkez alan kitabınız bu anlamda ortaya konan nadir çalışmaların başında geliyor. Öncelikle sizi İkinci Yeni üzerine eğilmeye çağıran gerekçeler nelerdi?

Öncelikle teşekkür ederim. Biliyorsunuz ki İkinci Yeni modern şiirimizin belki de en köklü akımı. Hem şairlerinin her birinin gerçekten orijinal olması hem de akımın ortaya koyduğu sorunsallar bakımından. Elbette İkinci Yeni üzerine yapılan çalışmalar var. Çok da yazıldı. Fakat bunlar daha çok ya döneminin genel havası içinde kalan yazılar ya da akademik çerçevenin sınırlarını aşmamış yazılar. İkinci Yeni şiirine daha çok değiniler boyutunda ilerliyor. Ben, İkinci Yeni üzerinde varolan dünya gerçekliği kavranılmadan yapılacak bir çalışmanın eksik olacağı düşüncesinden hareketle böyle bir çalışma yapma ihtiyacı hissettim. Akımı bir bütün olarak kavrama ve tüm zıtlık içeren yönlerine sebep olacak ortak unsurları ortaya çıkarmaya çalıştım. Bu bakımdan daha çok felsefi-sosyolojik bir bakış açısı ortaya koymaya çalıştım. Çünkü İkinci Yeni'yi tanımlamak, aynı zamanda modern hayat içindeki insanı tanımlamaktır. Çünkü İkinci Yeni bizim modernleşme sürecindeki zihinsel yapımızın bir yansımasıdır.

■ Bir modernleşme sürecinden bahis açarsak, bu bizi aynı zamanda sosyolojinin kapısına vururuz sanırım. Peki, İkinci Yeni'yi besleyen bir sosyolojik temellendirme üzerine konuşursak karşınıza neler çıkar?

İkinci Yeni Türk edebiyatındaki asıl gücünü sahip olduğu sosyolojik arka planı oldukça donanımlı bir biçimde yansıtmaya borçlu. Çünkü bizde gerçek manada modern birey 1940'lı yıllardan sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Osmanlı'nın parçalanma sürecindeki savaşların acıları

YAKUP ALTIYAPRAK. 1975 yılında Giresun'da doğdu. İlk ve Orta öğrenimini burada tamamladı. 1998 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Yazıları Dergâh, Kırklar, Derkenar ve Hece gibi dergilerde yayımlandı. Altıyaprak birkaç yıldır dergilerde yer alan İkinci Yeni üzerine makaleleri ile tanınan genç kuşak eleştirmenlerimizden aynı zamanda. İkinci Yeni şiirinin modernleşme tarihimiz ile kurduğu irtibatı merkez alan bu makaleler poetik olarak okunabileceği gibi, sosyolojik olarak da farklı bakış açıları oluşturabilecek zemine sahip. İkinci Yeni ve Türk Şiirinde Modernizm (2008) adlı eseri Edebil Yayınları arasında çıktı.

henüz tam olarak etkisini yitirmeden yeni kurulan devletin ideolojisinin benimsenilene çalışmaları, Tek Parti döneminin baskıcı süreci, köyden kente göç yoluyla toplumun modernize edilmesi çalışmaları neticesinde ortaya çıkan varoşlar, çeşitli halk katmanları, ideolojik çalışmaların ortaya çıkması, öğrenci hareketleri, büyük kentlerdeki yaşamı ve ilişkileri tanımlayan modernleşme sürecinin yaşadığı yalnızlık ve sıkıntı bizim toplumumuz için henüz yeni olan yaşam biçimleriydi. Her ne kadar Avrupa'da modernleşme politikaları İkinci Dünya Savaşı'yla bir kez daha başarısızlığa uğramışsa da, bizde modern birey yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştır. Ve bu bireyin şiirini yazmak da ilk defa İkinci Yeni şairlerine nasip olmuştur. Bu bireyin mevcut yaşamla uyumlu olması için bir neden yoktur. Ve bu kuşak şairler halkın içinden geldikleri için, kendi topluluk tabakalarındaki insanların şiirlerini oldukça başarılı bir şekilde yansıtmışlardır. Cemal Süreya'nın "Kötümserliğin yarattığı düşünce durumu, yayılması da diyebiliriz İkinci Yeni şiire" açıklaması önemli bir gerçeğe işaret etmektedir. İşte böyle ortaya çıktı İkinci Yeni ve bizim modern zihnimizin tüm çelişki ve sıkıntılarına dile getirdi.

■ İkinci Yeni'nin ortaya çıkışı ile ilgili olarak toplumsal poetik bakış. Demokrat Parti iktidarı döneminin bir neticesi olduğu savına yaslanıyor. Bu şekilde bir nedensellik ilişkisi hususunda sizin tespitiniz nasıl?

Bu bakış açısı Tanzimat edebiyatının yorumlanmasıyla beraber edebiyatımıza yerleşti. İlk defa Tanzimat'ta gördük sanatçıların sanatlarını siyasal bir söylemin sözcülüğü için kullandıklarını. Şiir de bu durumdan nasibini fazlasıyla aldı. O günden bugüne çok şey değişti. Şiir ya da edebiyat siyasal iktidar karşısında sürekli olarak güç kaybetti. Bugün daha çok o zamanlardaki edebiyatın yerini medya aldı. Zaten şiire salt siyasal bir müeyyen biçmek -çünkü toplumsal poetik bakışın varmaya malikim- olduğu nokta burası- şiirin doğasına da aykırıydı. Fakat bu toplumsal poetika hiç değişmedi. Sürekli olarak edebiyatın oluşumunu mevcut siyasal iktidara olan diyalektikliği ile açıklamaya çalıştı. Ve maalesef İkinci Yeni şi-

irini de sadece döneminin siyasal yansımasının sonucu olarak bir kaçış şiiri olarak yorumladı. Ben varlığını mevcut siyasal yapıya borçlu bir edebiyatın kendi konjonktürüyle sınırlı olacağını düşünüyorum. Aradan elli sene den fazla bir zaman geçti. Ama halen İkinci Yeni şairlerinin ortaya koyduğu temalar çerçevesinde şiirimiz devam ediyor. Ve İkinci Yeni halen en çok dikkat çeken edebiyat konusu. Bu da bu bakış açısının mutlak bir bakış açısı olmadığını çoktan ortaya çıkardı.

Ben özellikle İkinci Yeni'nin Türkiye'nin siyasal konjonktürünün ötesinde, dünya konjonktürünün bir yansıması olduğunu düşünüyorum. Felsefi-sosyolojik bir poetikadan yoksun olarak yapılacak bir çözümlemenin güdük kalacağına inanıyorum.

■ Tabii burada dünya konjonktürü dediğimizde de karşınıza İkinci Dünya Savaşı ve ardından Batı'da büyük tesir alanı oluşturan Varoluşçuluk kelime söz açılabilir. Varoluşçuluk ile İkinci Yeni'nin ürün yayınlamaya başladığı dönem bir rastlantısal mıdır, sosyolojik gerekçelerin ortaklığı sanki...

Belki kısmen bir rastlantısallık vardır ama sistematik olarak böyle bir kalkış noktası olmadı kanaatindeyim. Varoluşçuluk aslında yüzyılın ilk yarısında sistemleşen bir felsefe ekolüydü. Heidegger, Kierkegaard, Jaspers gibi felsefeciler tarafından derinlemesine analiz edilmişti. Fakat Varoluşçuluk bu asıl filozofların dışında İkinci Dünya Savaşı sonrasında popüler hale geldi. Savaşın bıraktığı acı ve yıkımın etkisini yeni bir nihilizme düşmeden aşmanın yoluyla da yıllarda Varoluşçuluk. Jean Paul Sartre ve Albert Camus gibi düşünürleriyle edebiyata yansarak etkisini artırdı. Bu anlayış çerçevesinde yeni bir Humanizm metafiziği oluşturuluyor, her şeyce rahimen insanca kalabilme söylemine sığınılıyor, bunun mücadelesinin verilmesi isteniyor fakat böyle bir mücadele için gerekli olduğu sorusu es geçiliyordu. Mücadele kendisi a priori olarak kabul edilmişti. Çünkü İkinci Dünya Savaşı modernleşme projelerinin iflas etmesiydi. Modernleşmeyle beraber ilahi kitaplardaki cennetin tesis edilmeyle beraber yeryüzü şimdi ikinci büyük

savaşla tarumar ediliyordu. Modern dünya sömürgeciliği, kapitalizmi ve savaşları doğurmuştu.

Aynı yıllarda bizde modern bireyin yeni yeni ortaya çıkmaya başladığı yıllardı. Kentleşme olgusu, köyden kente göç olayı, büyük şehirlerdeki metro ve varoşların ortaya çıkmaya başlaması... Bu yeni hayata uyum sağlamaya çalışan insanımızın içine düştüğü yalnızlık ve karamsarlık hayata umut penceresinden bakılmasını artık olanaksız kılıyordu. Tüm bunlar hayatın anlamının ister istemez yeniden sorgulanmasına yol açıyordu. Bu soru da İkinci Yeni şairlerinin şiirlerinde ortaya çıktı. Çünkü İkinci Yeni bir yönüyle de sanayileşmenin ve kentleşmenin ortaya çıkardığı insanın şiriydı. Tüm bunlardan dolayı bu dönem şiirindeki temalar Batı şiirinde işlenen temalarla ister istemez yakınlık gösterdi. Çünkü bunlar modern hayatın ürettiği temalardı. Ve sosyolojik olarak bir yakınlık gözükiyordu. Artık Batı modernleşmesini tamamlamış, sonuçlarını en acı şekilde yaşarken, bizde modernleşmenin sonuçları yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştı.

Dolayısıyla varoluş sorununun ortaya çıkmasında böyle bir sosyolojik yakınlıktan söz edilebilir. Fakat İkinci Yeni şiirinde de bu unsurlar yaşamın bir yönü olması dolayısıyla sadece şiirde gözükmüştür. Yoksa sistematik bir varoluş sorunu İkinci Yeni'de de gözükmüdü. Çünkü İkinci Yeni şairleri yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi "varlık sorunu"na karşı da kafalarını fazlaca yormuyorlar, yine yaşamın hedonist yönlerine kaçıyorlardı.

■ *Din ile ilişkisinde de sorumlu bir irtibat var İkinci Yeni'nin. Siz de kitabınızda bunun altını özellikle çiziyorsunuz...*

Din, İkinci Yeni'nin çözemediği bir sorundur. Bundan dolayı aslında ne kadar gömceden gelinmek istense de, İkinci Yeni şairler bunu başaramamışlardır. Bilindiği gibi modernleşme hareketleri temelde dine karşı yapılmıştı. Çünkü din, modernleşmenin önündeki en büyük engeldi. Batıda modernleşme Protestanlaşma ile birlikte bu sorunu çözmeye çalışmıştı. Türkiye Cumhuriyeti'ni bir yerde radikal bir modernist proje olarak düşünürsek, bu projenin devreye sokulduğu yıllardaki temel karakterinin pozitivist bir nitelik gösterdiği göze çarpar. O bakımdan bu projenin hedefi temelde dini ve geleneksel unsurlardı. İslâm, asr-ı saadet dönemini bir yana bırakırsak, siyasi yapıya çok fazla nüfuz edememiş, sadece kültürel bir şekil verebilmiştir. Emeviler, Abbâsiler, Osmanlılar aynı geleneğin uzantılarıydı. İslâm'ı bir hayat tarzından çok bir kültür unsuru olarak kullanmışlardı. Fakat bu kadarı bile modernleşme projesi için fazlaydı. Tekke ve zaviyelerin kaldırılması, lîlafetin kaldırılması, harf inkılabı, kalık ve kıyafet alanında yapılan yenilikler "devletin dini İslâm'dır" ibaresinin anayasadan çıkarılması ve diğerleri aynı projenin uzantısıydı.

Bu dönem edebiyatına din tüm bu anlayışın bir yansıması olarak yansdı. Din adamları; tutarsız, komik olarak işlendiler. Dini içerikli ne kadar olumsuz örnek varsa tekrar tekrar işlenerek din, Hristiyan ortçağın algısı çerçevesinde ele alındı. İkinci Yeni ise Sezai Karakoç'un ifadesiyle

laik bir şiirdir. Yaşanan dünyaya karşı dinin söyleyecek bir sözü yoktur onlara göre. Şiirlerdeki hedonist karakter zorunlu olarak dini dışarıda bırakmaktadır. Dine sığınmaz. İçkiye, sapkınlığa varan bir cinselliğe ve kadına sığınır. Fakat yine de Cumhuriyet aydınının perspektifi geride kalmıştır. Şüphesiz bunun en büyük sebebi dünyanın geçirmiş olduğu evrelerin mevcut dünya düzenini yeniden sorgulamaya yönlendirmesi ve pozitivistin iflas etmesiydi. Turgut Uyar; geleneksel ahlak anlayışını eleştiren şiirler yazsa da, bazen mizahi bir hava içinde dini, toplumun kabul ettiği ritüeller boyutunda kavramak istese de, alttan alta çocukluğunda serçe yuvalarında aradığı Allah'ı bulamamanın acısını hissettirir ve Allah, onun için ezeli sırdr ve hep öyle kalmıştır. Cemal Süreya ise ilk şiirlerinde Tanrıya şükretmek gereğini söylerken, zamanla dine ait her şeyi ironileştirip malzeme haline getirmiştir. Allah'ı toplumsal bir yanılmanın ürünü olarak görmüştür. Yaşadığı acılardan onu sorumlu tutmuştur. Süreya'nın şiirlerindeki din konusunun hep bir sevgiliden intikam almak için onu yermeye tarzında ortaya çıktığını hissetmişimdir. Tüm bunlar mevcut Cumhuriyetçi edebiyatçıların ötesindedir ve dine bakış açısından ciddi bir kırılma noktasıdır. Tabii Sezai Karakoç'u bu değerlendirmelerin dışında tutmak gerekiyor.

■ *Evet, Sezai Bey'in diğer İkinci Yeni şairlerinden farklı olarak dini ele alışı ayrı bir önemi arz ediyor. Burada Sezai Karakoç'u İkinci Yeni'yi dinle barıştıran şair olarak görmek doğru bir yaklaşımdır mıdır, böyle bakabilir miyiz?*

Sezai Bey'in din ile kurduğu bağlantıyı bu şekilde değerlendirmek lazım. Çünkü Sezai Bey İkinci Yeni içindeki yerini bile kabul etmemiş, zamanla kendisini tamamen akımın dışında tutmak için çaba vermiştir. Bunun da en büyük sebebi bu şairlerle Sezai Bey arasındaki inanç farklılığıdır. O bakımdan Sezai Bey'e böyle bir misyon yüklemenin haksızlık olacağı kanaatindeyim.

Bence Sezai Bey daha büyük bir şey yapmıştır. O Türkiye'deki tüm Müslümanlara tekrardan dine yönelme, dini yeniden değerlendirip ondan bir medeniyet unsuru çıkarma gibi büyük bir yol açmıştır. Böylece sahiplensek de çoktandır kaybetmiş olduğumuz dinle nasıl ilişki kuracağımızı yollarını aralamış, onu nasıl hayatımız içinde yeniden tesis edeceğimizi bize göstermiştir. Sezai Karakoç bunu hem düz yazılarında, hem de yer yer şiirlerinde işlerken hiçbir zaman bir savunma psikolojisine girmemiş, tarihsel zaferlere sığınmamış, epik bir tarz göstermemiştir.

Belki diriliş düşüncesi bugün için ütöpik olarak değerlendirilebilir. O daha çok sosyologların inceleyip yorum yapacağı bir konu. Fakat şurası bir gerçek ki, Sezai Karakoç ile birlikte Türkiye'deki Müslüman entelektüel çevre kendi dinlerini savunmacı bir yaklaşımla korumanın dışında, ondan bir yaşam modeli çıkarmaya çalışmanın yollarını araştırmaya başlamış, bir özgüven kazanmıştır.

■ *Bunun biraz açmak gerekli belki?*

Son iki yüz yıldır her taraftan saldırıya uğrayan

bir din vardı ortada. Ve maalesef Müslümanlar ona nasıl sahip çıkacaklarını bilmiyorlardı. Özellikle Pozitivist ve Marksist-Ateist zihniyetin yoğun olarak etkili olduğu yıllarda ortada neredeyse dini bir yaşam modeli yoktu. Milliyetçiliğin ve muhafazakârlığın İslamileştiği bir dönemde Sezai Bey yeşil sarıklı ulu hocalara sitemde bulundu. Evlerde aslı durup okunmayan, okunsa da anlaşılmayan Kur'an'ı gündeme getirerek tüm iyi niyetimize rağmen uzun zamandır dinle kaybetmiş olduğumuz bağın tekrar nasıl kuruluş kuvvetleneceğini gösterdi. Dini kaynaklı bir medeniyet projesi üretme yollarını araştırdı. "Diriliş düşüncesi" İslâm'ın medeniyet açısından da ortaya konulma çabasının ürünüydü. Burada ne ölçüde başarılı olup olmadığının ayrı bir konu. Bence bu Sezai Bey'in unutulmaması gereken en büyük misyonlarından biri.

■ *Kitapta da zaten bu öneme binaen Sezai Karakoç'u "İkinci Yeni içinde Bir Yalnız Şair" başlığı altında inceliyorsunuz. Yalnız başkalarının kaleme alınmış kimi metinler Sezai Bey'in İkinci Yeni içinde konumlandırılmayacağını iddia ediyor.*

Özellikle İkinci Yeni'nin heterojen bir özellik taşıdığı unutulmamalı. Bir manifestosu olmadı. Şairlerinin her biri modern dünyanın değişik bir yönünü konu edindi. Diğer akımların tersine aralarında birbirini hiç tanımayan şairlerin adlarının bir arada ifade edilmesiyle oluştu. Bu ayrışılığın önemli bir sacayağına Sezai Karakoç oluşturdı. Sezai Karakoç'un akımın dışında görülmesi, bir yerde yazınsal iktidarın şaire uyguladığı gömceden gelme tavrıyla alakalı. Buna bir de şairin zamanla kendini bizzat akımın dışında gösterme eğilimini eklersek -ki bu eğilimin kaynağı şairin, akımın diğer şairleriyle siyasi olarak ve mizaç olarak ayrı olmasından kaynaklanıyor- sanki Sezai Karakoç İkinci Yeni'nin dışındaymış gibi bir görünüm ortaya çıkıyor.

Şurası bir gerçek, İkinci Yeni şairlerinin şiirlerinde sorunsallar değişmeye bile pek çok şairde olduğu gibi zamanla bir değişim vardır. Muhakkak Sezai Karakoç şiiri bu yönüyle İkinci Yeni ile sınırlandırılmayacak bir şiirdir. Fakat Sezai Bey'in edebiyat yazılarına baktığımızda bir yerde akımın temellerini ortaya koyma çabası içinde olduğu görülür. Ona göre yeni şiir (bizim bugün İkinci Yeni dediğimiz şiir) bir "yeni gerçekçilik" (neo-realist) şiirdir. Bu da gösteriyor ki Sezai Bey'in akımla bağlantısı sadece dönemsel bir ras'antının sonucu değildir. Hem Sezai Bey'in bu dönemki şiirleri başka nasıl açıklanabilir ki?

■ *Henüz İkinci Yeni şiirinin açılmadığını söylüyorlar oluyor. Böyle bir iddianın poetik karşılığı var mıdır peki?*

İkinci Yeni daha çok biçim ve üslup özelliklerini bakımından dikkat çekti. İkinci Yeni daha çok şiir tekniği açısından edebiyat çevrelerinde söz konusu edildi. İkinci Yeni şiirindeki bu biçim özelliklerinin akımın şairleriyle sınırlı olduğunu, onlara verilmiş bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorum. Anlamın bu kadar zorlandığı, ironinin bu kadar çok kendine yer bulduğu bir şiirin temel

seyirciyi etkilemekten çok oyalayan, göz alıcılığıyla kendisini fark ettiren ama o ölçüde yüzeysel bir üslubu benimser. Engizisyonun en kuvvetli olduğu zamanlarda ortaya çıkan, kilisenin reform hareketlerine karşı başlattığı bir akım olan Barok, Gotik dönemin karanlık mimari yapısı yerine daha frapan dala gökçemli ve taneli bir mimari yapıyı seçerek, iltişimin ve gösterinin zirvesinde süs ve azamet hastalığına tutulmuş yapıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu arayış zamanla bütün sanatlarla yansıyacak, resim, müzik, heykel gibi sanat dallarını da etkisi altına alacaktır.

Barok sanatta pencerelerin çoğaltılması yapının içi aydınlanmış, balkon ve merdiven unsurları Barok döneminde ortaya çıkmıştır. Sezai Karakoç'un meşhur Batık şiiri, *evleri balkonsuz yapan mimarlar*'a atıftır. Balkonsuz ev, tarihte yapılaşma amacı itibarıyla inancımıza uygun, medeniyetimizde var olan yapılar. Balkonlu ev ise, Batı'nın bizlere dayattığı, ya da Ali Şeriatî'nin "Av aveya hayran" sözüne atfen, bizim Batı'dan aldığımız bir durumdur. Turan Karataş, Sezai Karakoç'un Batılılaşmaya dair tutumunu şöyle açıklar: "Sezai Karakoç, batılılaşma sürecinden sonra vücut bulan türedi kentlere, daha doğrusu

bu kentlerde Batı'dan dikkatsizce ithal edilen otomasyon ve betonarme yaşam biçimine savaş açmıştır. Açtığı savaşta da Anadolu'dan başlayan ve bütün bir Ortadoğu'ya açılan Doğu kültürünü siper olarak kullanır⁸." Balkon şiiriyle tüm hayatın şiirlerini birer imge olarak dile getiren Karakoç, şiirinin sonunda evleri balkonsuz yapan mimarları alınlarından öperek bitirir:

"Bana sormayın böyle nereye
Koşa koşa gidiyorum
Alınından öpmeye gidiyorum
Evleri balkonsuz yapan mimarların"⁹

Barok, sonsuzluğu vurgulayarak ışık ve gölgeyi kullanmak suretiyle sürekli hareket halinde olan bir gösteriş hali, yapmacık tutum, sürükleyicilik, abartı ve J. Baudrillard'ın deyişiyle bir simülasyon cilazı, bütünü içinde yitip giden, hakikatin nazarından uzaklaşan, biçim ile kainat telakkisi arasındaki münasebeti berraklaştırmak yerine bulanıklaştırmaktadır. Genetik estetiğin kozmolojik yapıya dair kavrayışı, profan sanatların insanı eğlendirmeyi amaçladığı gibi bir amaç ya da mahiyet içermez, varlığın birlik şuuruyla vücuda getirilmiş olan anlamı idrake edirmeye çabalar.

Genetik estetik, varlığın ilahi güzelliği, eşref-i mahlukat olarak yaratılan insanın mayasında bulunan imgeler ve göstergelerin oluşturduğu özüdür. Bu öz, "ilahi sanatçı"¹⁰ tarafından insanı vahiyyle muhatap kılar. Vahye dönerek, estetiğin çağrısına kulak verelim:

"O, birbirine uyumlu yedi gök yarattı.
Hiçbir düzensizlik göremezsin rahman'ın yarat-
tığında.
Hadi çevir gözünü bak. Bir kusur görebiliyor
musun?"¹¹

- 1 Estetiğin ABC'si, Hülya Yetişken, Say Yayınları
- 2 Şehrin Mimarisini, Aldo Rossi, Kaynak Kitabevi
- 3 *İslam'da Şehir ve Mimari*, Turgut Cansever, Timaş Yay.
- 4 *Genel Dilleşim Sorunları*, Emile Benveniste, YKY Yayınları, s. 135
- 5 *Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat*, M. Kagan, Çev. Aziz Çalışlar, Altın Kitaplar
- 6 *İslam'da Şehir ve Mimari*, Turgut Cansever, Timaş Yayınları, s. 29
- 7 *İslam'da Şehir ve Mimari*, Turgut Cansever, Timaş Yayınları, s. 62
- 8 *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, Turan Karataş, Kaknüs Yayınları, s. 334
- 9 *Körfez, Sezai Karakoç*, Diritli Yayınları
- 10 *İslam Estetiği*, Turan Koç, İSAM Yayınları
- 11 Kur'an-ı Kerim, 67/3-4

Neo-Epik şiirin anlamı

MURAT KÜÇÜKÇİFCİ

Bu yazının amacı, neo-epik şiiri *anlamlılık* üzerinden anlamaya çalışmaktır. Tarih boyunca epik karakterli yönelimlerin anlamlılığına kimlerin itiraz etmediği açıktır. Öyleyse neo-epik şiir için *anlamlı* bir şiir tanımlaması yapmamız, buradaki *anlama* yeni(den) bir bakış açısı geliştirmekle mümkündür. Tarihi sürekliliğin getirdiği noktada anlam dediğimiz şey paradigma sağlayan geleneğin günümüzdeki yaptırım gücü eskiye oranla yok denecek kadar azdır. Bu durumda insanların nesneyi ve durumları ele alış biçimlerini iki seçenek belirler. Birincisi, uydumculuktur. Gözlerimizi, yalnız ve yalnız bizden önceki insanların baktığımız nesne hakkında ne düşündüklerinin hatırasıyla kullanmaya alışık olduğumuzu söyler Maupassant. Bir geleceğe sırtını dayayamayan birey yaşadığı kimlik sıkıntısını ilk ve en kolay yoldan uydumculuk şeklinde gidermeye çalışır. Çoğunluğun yönlendiği ucuz burjuvazinin izini sürer. Ucuz burjuvazi, bireyin birey olarak kalmasına sebep olur. Bu yönüyle, kimlik sıkıntısına bir çözüm gibi görünse de toplumsal bir mahsul olmadığımızdan aldatıcı bir görüntüden başka bir şey değildir. Toplum deyince kültürel uçları birbirine temas eden insanların oluşturduğu bir bütünü anlarız. Ucuz burjuvazi ise söz konusu insanlar, İstiklal'de alışveriş merkezinin kapısına yığılmış insanlardır. Kültürel ve politik manada kendisinden yoksul ve zengin olana pencerelerini kapat-

mak ucuz burjuvazi insanının temel özelliğidir. Geleneğin zayıflamış yaptırım gücünden mahrum kalan bireye yön veren ikinci seçenek ise totalitarizmdir. İdeolojilerin kökenine felsefi düşünme yoluyla varamamış birey, kökeninden ve bağlamından bihaber olduğu ideolojilere siyasi kılıflarla boyun eğdi. Bu siyasi kılıflar, yakın vadede bireye yarar sağlayacak gibi görünse de hem uzun vadede hem de milli hedefler bağlamında hayra hizmet etmeyecek kılıflardır. Hatta bu kılıflar bireyin önüne bir geleceği savunmanın gerekliliği şeklinde de çıkabilir. Bu ise muhafazakârlık dediğimiz şeydir. Uydumculuk, totalitarizm, muhafazakârlık gibi kavramların hepsi bireysel fonda modernizmle beraber ortaya çıkmış ve modernizm kendi kendisinin eleştirisini yaparak devam etmiştir. Modernizmle beraber birey eşyaya bakışında orijinini kaybetmiştir ve bu yüzden hem birey hem onun elinden çıkan ne varsa orijinal olamamaktadır.

"Önceden tek tek ve birbirinden farklı bir biçimde gelen duygular, artık aynı şekilde gelmemektedir. Güzellik biraz çirkinlik, eğlence nefret ve zevk, biraz acı haline dönüşmüştür. Eskiden beyne bir bütünlük içinde giren duygular artık eşikte parçalanmaktadır."¹ Virginia Wolf'un zikrettiği bu satırlar, meseleye biraz daha yakından bakmamıza yarayacaktır. Modern şiir, eskiden beyne bir bütünlük içinde giren duyguların par-

çalandığı eşikte oturan şairler tarafından yazılıyor. Buradaki parçalanmışlığı anlamsal bir parçalanma olarak da değerlendirebiliriz. Modern parçalanmışlığın anlamı, neo-epik şiiri anlamlı bir şiir olarak tanımlamamıza imkân sağlayan farklılıklara sahiptir. Modern parçalanmışlık, anlamlı şiirin içinde bir genişlemeye yol açar. Şiirin içinde anlam parçalanır, konu genişler. Anlam, bütün içindeki parçaların birbiriyle uyumu, tutarlılığı manasına da geldiğinden neo-epik şiirde bütünlüğe verilen önem, yeni anlamın önceliğinden kaynaklanır. Bu noktanın yanlış anlaşılması için parçadan bütüne doğru değil, bütünden parçaya doğru bir genişlemeyi kast ettiğimizi belirtmemiz gerekir. Anlam, bir bütün olarak parçanın yöneticisi konumundadır. Yani dünyayı, insanı, gerçekliği algılayış tarzımız şiir genişletken parçalara yön verirse neo-epik şiir ortaya çıkar. Değişik parçalanmışlık, kargaşanın estetez edilmesinden başka bir şey değildir şiirde. Bu sebeple "tütün (uzun şiirin) ayırt edici özelliği yalnızca dize sayısı değil, geliştirmedir."² Neo-epik şiirde *anlam*, etkenliğin kaynağı olup *anlama* bu zenginliği kazandıran faktör *yerlilik*dir. Anlamın tanımını genişletmemiz spesifik yaklaşımlarımız sebebiyle zorunludur. Diğer türlerde de bir anlamın varlığından söz edebiliyoruz çünkü.

Lirik Ben'in duygularını anlatan şiirlerde de, çeşitli ideolojilere hizmet eden şiirlerde de kısıtlı

bir anlamı fark ediyoruz. Yani bu şiirleri anlayabiliyoruz. Buradaki anlam, neo-epik şiir için geçerli olan anlam değildir. Çeşitli ideolojilere hizmet eden söylev tarzı şiirler ("metinler" demek daha doğru olacak) yerli olmayan şiirlerdir. Türkiye'de bir felsefe geleneği oluşmadığı için bütün ideolojiler müsterek bir aldanıştan öteye geçememektedir. Müsterek bir aldanış ise yaşanan yeni gerçekliğe yeni bir anlam vermeyi imkânsız kılar. "Lirik Ben'in şiiri neyi önerir?" diye bu noktada soracak olursak, "Müsterek bir duygulanmayı!" şeklinde cevap verebiliriz. Lirik şiirdeki anlamlılık psikolojik realite* dediğimiz şeyden ibarettir. Böyle olsa bile lirik şiirin etkenliğinden ve tam manasıyla yerliliğinden yine söz edemeyiz. Lirik şiir, insanın varlığını sokağa çıkmayan, muhatap olmayan şekliyle ele alır. Hatta zulüm bile lirik şair için bir tabiat olayı zaviyesindedir. İnsanda bir karşılığı yoktur. Lirik şair "zenciler öldürülüyor" ya da "zenciler ölüyor" der de "zencileri falanca insanlar öldürüyorlar" demez bir türlü. Halbuki kendi varlığımızın etkenliği, onu, dünya içindeki bir konumla değerlendirmekle mümkündür. En genel, en evrensel düşünceye bile kendi somut varlığımızdan, meslek çalışmalarımızdan, gündelik gereksinimlerimizden yola çıkarak ulaşırız. Ancak bu şekilde bir yol izlersek ulaştığımız düşünce somut düşünce olur. Somutluk ise etkenlik ve yerliliğin yanında anlamlılık üzerinden neo-epik şi-

ire ithaf edeceğimiz bir diğer özelliktir. Soyutluk daha çok sembolist şiirlerde karşımıza çıkar ve bu şiirlerde imaj ve kelime hiyerarşisi vardır. Yeni gerçekliğin anlamı bakımından bir yandan da arınmamışlığın şiiri* olan neo-epik şiir ise somut bir şiir olması sebebiyle imaj ve kelime hiyerarşisini ortadan kaldırır. Ideolojik şiir ve lirik şiirin temel vasfı ise kısaca, klişeye hizmet etmedir.

Yeni gerçekliğin anlamını doğru tayin edebilmek için bakiye değeri kalmamış geleneği ve o geleneği yok eden süreci iyi bilmek gerekir. *İronik Realizm* olarak da adlandırılan neo-epik şiir, bu yönüyle geleneğe dokunmak zorundadır. Çünkü "humour gelenekten doğar".¹ Geleneği gölgeleyen süreç içinde yerlilik dediğimiz şey farklı zamanlarda farklı şekillerde anlaşılmıştır. Yerlilik, mekânsal ve zamansal bir içeriğe sahip olmasına rağmen zamansal yön çoğunluk tarafından göz ardı edilmiştir. Yerlilik bu topraklarda bulunmakla beraber bu çağda da bulunmaktır. Bu çağda bulunduğunun farkına varmadan sade bir toprak yerliliğinden bahsedene şiir, ülke ve dünya meseleleri hakkında hiçbir şey söylemiyor demektir. Bu tarz şiirlerle yerel şiirler diyebiliriz. Ve lirik şiirlerde karşımıza çıkan şey yerelliktir, yerlilik değil. Gerçekten de yerellik, bu çağda bulunma meselesini olanca haliyle göz ardı etmek manasına gelir. Neo-epik şiirin anlamlılığı içerik bakımından yerlilik, şekil bakı-

mından da bütünlüğe tekabül eder. Anlamın şekil için de belirleyici bir konumda bulunması bakımından neo-epik şiirler için herhangi bir konu - üslup ikiliğinden bahsedilemez. Özetleyecek olursak, işi dünyanın renklerini önce fark etmek sonra da siyah beyaz olan gerçekliği haykırmak olan neo-epik şiirin anlamlılığı; yerli, bütünlüklü, somut, deneyime dayalı, gerçekçi, ironik ve tüm bu özelliklerin gerektirdiği bir vasıf olarak *yaratıcı* bir şiirin zeminini tarif eder. Büyük Türk şiiri işte bu zemin üzerinde yükseliyor.

¹ Hüseyin Salıhoğlu, 20. Yüzyıl Edebiyat Sanatı, İmge, 1995

² "Gerçeklik sözcüğünü kullandığımda hesaba katmam gereken her şeyi anlıyorum." demiştir Ortega y Gasset. Konumuz şiir ve biz de gerçeklik konusunda aynı kanaate sahibiz.

³ Octavio Paz, *Öteki Ses&Şiir ve Yüzyılın Sanatı*, Suteni, 1995

⁴ Kavramı kullanan Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri* 2, 16. Baskı, Dergâh y. , 46

⁵ Hakan Arslanbenzer, *Türk Şiiri 2006*, Büyük Harf y, 2007, 121

⁶ Cemal Süreya, *Şapka Dolu Çiçekle (Toplu Yazılar I)*, "Şiirde Yeni Kelimeler", Yapı Kredi y., 2006

David Hume

AHLÂK

Türkçesi: Nil Şimşek

Dergâh Yayınları

John Covell

BİR PAPAZIN
OSMANLI GÜNLÜĞÜ

Saray • Merasimler • Gündelik Hayat

Türkçesi: Nurtan Özmelek

Dergâh Yayınları

Mary Mills Patrick

SON SULTANLARIN
İSTANBULU'NDA

Siyaset • Modernleşme • Yabancı Okullar

Türkçesi: Ayşe Aksu

Dergâh Yayınları

Mehmet Âkif şiirinin modern Türk şiirine etkisi var mıdır?

ALİ AYÇIL

1

Hem Cumhuriyet dönemi Türk şiiri hem de bu şiirin büyük dilimini oluşturan modern Türk şiirinin poetik, sosyal, siyasal arka planı üzerinde sıkça durulmuş, yeni şiirimizin kaynakları konusunda, pek çoğu birbirini tamamlayan değerli görüşler ortaya konulmuştur. Daha başlangıçta, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin hüda-i nabit bir şiir olmadığını, ne oranda yenilenirse yenilensin, bir dil ve nazım geleneğinin merhalelerinden birine denk düştüğünü belirtmekte yarar var. Bunun böyle olmasının sebebi, dilin ve öteki kültürel süreçlerin doğasıyla ilgilidir. Adorno'nun vurguladığı gibi, tarihin herhangi bir aşamasında kültürel süreçleri sıfırlamak ve sıfırdan inşa etmek imkân dahilinde değildir.¹ Bu durum, alfabele yapılan değişiklik de dahil, Cumhuriyet döneminin uygulamaya koyduğu devrimlerin sonuçları üzerinden bir kez daha tecrübe edilmiştir. Gerçekte kendini dile kodlayan ve ancak bir dil ile varlığını sürdürebilen edebiyat ve kültür, dilin zamana karşı dayanıklılığı sayesinde belli bir forma oturmuş ve yine dilin matematizminin müsaade ettiği ölçüde yenilenerek geleceğe taşınabilmektedir.

Edebiyatın, özellikle de şiirin, dilin sınırlarını zorlayan, onu gençleştirerek canlı tutan bir tarafının olduğunu biliyoruz. Doğal olarak, bir şiirin kendinden sonraki şiire tesirinden her bahsedişimizde, onun kendi döneminin diline ve şiir anlayışına karşı bir saldırıya giriştiğini, döneminin şiirine yeni bir tarz, eda ya da tazelik getirdiğini de vurgulamış oluyoruz. "Mehmet Âkif şiirinin kendinden sonraki Türk şiirine tesiri var mıdır?" sorusu, "Mehmet Âkif şiiri, kendi döneminin şiirine yeni bir tarz, bir eda, bir tazelik getirmiş midir?" sorusundan bağımsız olarak düşünüldüğünde cevaplandırılmaz. Elbette Mehmet Âkif şiiri, sürekli değişen, yenilenen ama asla sıfırlanmayan kültürel süreçte belli bir noktada dahil olmuş ve bütün edebî metinler gibi mensup olduğu geleneğin etkisi altında şekillenmiştir. Burada cevabını aradığımız asıl soru, etkilenenin bir etkisinin de bulunup bulunmadığı meselesidir! Cumhuriyet dönemi Türk şiiri üzerine yapılan çalışmalarda, Mehmet Âkif'in şiirimiz üzerindeki tesirine ya hiç değinilmediğine ya da kısmi değerlendirmelerle geçiştirildiğine tanık oluruz. Şair üzerinde değerlendirmede bulunan ve kendileri de birer şair olan Ahmet Hamdi ve Sezai Karakoç, temelde her ikisi de politik olan bakış açılarının merkezine Âkif'in fikriyatını yerleştirmiş, şiirini de bu bağlamda ele almışlardır. Nurettin Topçu da felsefi boy mercekten baktığı Âkif'i, yine bir ideal dolayımından analiz etmiş, sanatını da bu çerçevede değerlendirmiştir. Ebbubekir Eroğlu'nun, kendinden önce yapılan

değerlendirmelerden farklı olarak, *Modern Türk Şiirinin Doğası*'nda Âkif şiirine Âkif'ten bağımsız bir yaklaşım getirmeye çalıştığını görürüz; ancak bu da sınırlı bir yorumdan ileri gitmez.² Âkif şiirine eğilenlerin neredeyse tamamı, şiirin merkezine fikriyatını yerleştirmişler, şiirin hayatıyla şiiri arasına bir çizgi çekmemişlerdir. Şu da var ki, Şair, özellikle çok partili döneme geçildikten sonra, mağduriyet politikalarının önemli referanslarından biri haline getirilmiş, bu yaklaşım onun öncelikle politik bir figür olarak algılanmasını daha da kolaylaştırmıştır. Mehmet Âkif'i politik bir figür olarak yücelten siyasal sosyal tabanın ve bu taban üzerinde şekillenen okumalar sınıfının şiirle kurduğu sorunlu ilişkisi de, Âkif şiirinin, natıkların kitleleri heyecana getirmek için kullandıkları bir malzemeye indirgenmesini pekiştirmiştir. Cumhuriyet döneminde kültüre egemen olan entelijansiya ise başından itibaren şair Mehmet Âkif'e mesafeli durmayı yeğlemiş, *Safahat*'a şiir külliyyatı içerisinde yer açmaya özen göstermiştir. Mehmet Âkif'le kurduğumuz bu çift başlı ve problemli ilişki, şiirin ikinci Meşrutiyet öncesinden ölümüne kadar uzanan macerasıyla da yakından ilgilidir. Âkif'in kendisi de, politik tutumuyla şiiri arasına ciddi bir mesafe koymamış, şiiri meramını anlatmanın biricik değilse bile, en önemli imkânı olarak kullanmıştır. Mehmet Âkif şiirinin Türk şiirine tesiri üzerine konuşabilmek için, iki farklı biçimde tezahür eden Âkif algısının ve Âkif'in tarihimizin bir döneminde üstlendiği rolün, şiiriyle aramıza ördüğü duvarı inceltmeye ihtiyacımız var. Bir anlamda şair etrafında şekillenen bildik söylemi bir kenara bırakmalı ve cesaretle şu soruyu sormalyız: Türkiye'de en çok satılan ve multemelen en çok okunan *Safahat*'ın inşası Mehmet Âkif'in modern Türk şiirine etkisi olmuş mudur? Üzerine odaklandığım bu sorunun cevabını üç yerde arayacağım: Dilde, şiirde ve tavrıda. Dilden, bir mefhum olarak dilin işleyişini; şiirden, bizzat Âkif şiirinin karakterini ve etkilerini, tavrıdan ise şiirin politik duruşunun kendinden sonra inşa edilen şiire sırayetini kastediyorum. Bir ön kabulün içini doldurmak değil niyetim; *Safahat*'ta bir araya getirilmiş metinlerle, *Safahat* sonrasında inşa edilmiş olan şiir metinleri arasındaki teorik, poetik ve politik akrabalıkların, benzerliklerin, etkilenmelerin izini sürmeyi deneyeceğim. Bu mahdut yazı boyunca şu problematik de aklımın bir köşesinde bulunacak: Mehmet Âkif isminin hayatımızda bıraktığı etkiyle, Mehmet Âkif şiirinin şiirimiz üzerinde bıraktığı etki arasındaki makas neden bu denli açıktır?

2

Her ne vakit şiirden bahsetsek, alttan alta bir şiirin

dile karşı giriştiği büyük bir saldırıdan söz açmış oluruz. Şiir, günlük dilin, başka bir söyleyişle kültürü mümkün kılan iletişim dilinin sınırladığı ve bir zindana dönüştürdüğü algılanabilir dünyanın anlam duvarını çatlatma arzusunadadır. Bu şiirin tarihine ilişkin genel bir kaidedir; dönemden döneme ya da bir coğrafyadan ötekine değişiklik göstermez. Şiirin özüne ilişkin bir diğer kural da, şiirin dile karşı giriştiği saldırıda, cephe aldığı dilin dışında bir silaha sahip olmayışıdır. O mevcut dili alır, eğretilemeler, metaforlar, içerik ve biçimde giriştiği tasarruflarla yeni bir dil, yeni bir anlam dünyası inşa eder. Bir şiiri başarılı kılan, mevcut dile karşı bir saldırıya girişme cesareti göstermesi değil, ondan şiiri mümkün kılan yeni bir metin ortaya çıkarıp çıkaramadığıdır. Bu tür metinler bir kez ortaya çıktığında, şiire ait ayrı bir metin yapısı, bir şiir geleneği, taklitler zinciri, tıkanmalar, yenilenme çabaları da birbirini takip etmeye başlar. Her şair, aslında kendisinden çok önce başlamış, kendisinden sonra da devam edecek olan şiir geleneğinin bir parçasıdır. Kendine özgü bir dil örgüsü bulunan şiir geleneği, ciltz ya da güçlü sayısız şiirin katkısıyla şekillenir. Denilebilir ki, şiir tarihinin belli sayıdaki büyük şairi, yine aynı tarihin sayısız vasat şairinin omuzlarında yükselen bir dil imcesinin ürünüdür. Onları değerlerinden ayıran, aynı anda bir değil iki saldırıya birden girişme cesaretleri ya da kabiliyetleridir. Büyük şair, hem bir malzeme olarak kullandığı dile hem de eklemlendiği şiir geleneğine karşı koymuş, eş zamanlı bir biçimde her ikisini de dönüştürme başarısı göstermiştir. Dünya şiir mirasının önemli yapıtaşları Li Po, Şeyh Galip, Baudelaire, Rimbaud, Ezra Pound, Ahmet Haşim vb. şairler, vurguladığım iki saldırıya da aynı anda yeltenmiş şairlerdir ve doğal olarak kendilerinden sonraki şiire etkilerini de o oranda hissettirmişlerdir. Cenap Şahabettin, Ömer Seyfettin gibi, döneminin önemli kalemleri hakkında yazılar yazmış olsalar da, şiire yaklaşımı, şiir kumaktaki niyeti ve şiirlerinin dönemin şiir geleneği içerisinde tuttuğu yer göz önüne alındığında, Mehmet Âkif'in, şiir tarihinin büyük şiir kurucularından biri olmadığını söylemek, aşırı bir yorum değildir. Aşırı yorum, onun bile kendisinde görmediği bu vasıfları ona isnat etme kayıtsızlığının ya da şiirin cetvelini kullanan politik bakışın ürünüdür. Yine bu aşırı yorumlar yüzünden, Mehmet Âkif şiiriyle Mehmet Âkif'in davası arasına bir mesafe koyup, bir şair olarak Mehmet Âkif'i konuşmakta güçlüklerle karşılaşmaktayız. İtirazcı bakış her seferinde kolaylıkla şunu söylemektedir, "Mehmet Âkif'in hayatı hesaba katılmadan, Mehmet Âkif'in şiirinin anlaşılması mümkün değildir." Bu bir noktaya kadar elbette doğrudur. Ama aynı cümle, bir başka cepheden bakıldığında, vardığım yargının

doğruluğuna işaret eder. Çünkü şairinin hayatı arkasından çekildiğinde şiir hâlâ ayakta kalabiliyorsa, bir şiirden bahsetmek mümkündür! Şunu da söylemekte yarar var: Mehmet Âkif, yeni bir şiir kurmak için dile saldırmış bir şair değildir; onun saldırısı şu ya da bu biçimde hayata yönelik bir saldırdır ve şiir Âkif'in bu uğurda kullandığı bir malzemesidir. (Gölgeler bir istisnadır.) Tanzimat sonrasında şiirin, bir fikrin aktarıcısı olarak kullanılması da, Namık Kemal tarafından başlatılmış bir gelenektir.

3

Şiirin dile ilişkisinden yola çıkarak yaptığım bu tespit, Âkif'in bizim için çok değerli olan hayatına ve şiirine bir saldırı amacı taşımıyor. Tam tersine amacım, "eğer davası ve bir dava uğrunda tüketilmiş hayatı söz konusu olmasaydı, Âkif şiirinin kalıcılığından ve etkisinden bahsedilebilir miydi?" sorusuna cevap aramak. Mehmet Âkif'i, şiir dilinin büyük şiir kurucuları arasında sayamayacağımı söylerken, niyetim, onun kendinden sonraki şiire bir etkisinin bulunmadığını ima etmek de değildi. Bir şiir, ortaya çıktığı dönemde şiir geleneğinin güzergâhını etkileyecek büyük bir imkân taşımadığı hallerde de, kendinden sonraki şiire bir ya da birkaç noktada pekâlâ tesir edebilir. Şu da var ki, "tesir", her zaman ispatlanabilecek, ayıklanıp gösterilebilecek bir mahiyet arz etmeyebilir. Cumhuriyetin ilk döneminde hece ile yazılan kimi şiirlerin herhangi bir kütasını, Baudelaire'in bir şiirinin içerisine yerleştirdiğimizde, şiirin neredeyse aksamadan yürüdüğünü görebiliyoruz. Burada, bir şairin başka şairlere dolaysız bir etkisi söz konusudur. Oysa dolaylı, muğlak, niyete göre farklı yorumlanabilecek kısmi tesirler de vardır. İster yatay, ister dikey olsun, bu tür dolaylı tesirler şiirin tabiatından kaynaklanır ve çoğunlukla kaynağı netameldir. Örneğin, Âkif, Türk şiirine modern anlamda özneyi (ben) güçlü bir biçimde sokan şairdir, dediğimizde, karşı bir ses, bunun Tefik Fikret için de söylenebileceğini iddia edebilir. Bir etkinin, bir değil birden fazla şairden kaynaklanma ihtimali de vardır. Kimi zaman bu sayı artar ve "dönemin etkisi" diyebileceğimiz kolektif bir hal alır. Sadece şiir tarihimizin değil, siyasi ve sosyal tarihimizin de önemli bir dönemecinde inşa edilmiş olan *Safahat*'ın, kendinden sonraki Türk şiirine ne tür bir etkiye bulunduğunu belirleyebilmek için, Âkif'in şiirinin satırbaşlarını çıkarmakta yarar var:

- * Mehmet Âkif, daha *Safahat*'ın başında, "tasannu" bilmediğini söyler. Şairin burada asıl vurgulamak istediği, tasannuyu bilmediğini değil, sanat için sanat yapma ihtiyacı hissetmediğidir. Önemli olan, samimiyettir.
- * Âkif şiiri, şiirin hakikatlerinden çok, hakikatlerin şiirleştirilmesi ekseninde kurulmuş bir şiirdir. Sözün güzelliğinde değil, doğruluğunda ısrar edilmiştir. Ve tavrı bir şiirdir.
- * Özellikle modern şiirde, şiirin amacı bizzat şiirdir; o kendi dışında bir düşüncenin aracılığına soyunmak istemez. Mehmet Âkif'te ise bariz bir biçimde şiir, bir şairin fikirlerinin ana taşıyıcısı, beyan edicisi olarak kurulmuş-

tur. Onda realite birinci derecede önemlidir.

- * Kulağını; siyasi, toplumsal ve askeri bir kriz içerisinde bulunan İslam / Osmanlı medeniyetinin kalbine dayayan bir şiirdir Âkif'in şiiri. Doğal olarak, kulağını dayadığı kalbin çarpıntılarını, muhataplarıyla paylaşmayı önemsemektedir. Bu paylaşma, kimi zaman Doğu medeniyetinin ıdmanı, kimi zaman Batı medeniyetinin karakteri, kimi zaman büyük geçmişin hatırlatılması, kimi zaman da elde edilen zaferlerin kutsanması şeklindedir.
- * Yer yer günlük hayatın, günlük insanın hallerinin de resmedildiği bu şiirin muhatabı halktır. Halk güçlü bir biçimde şiire girmiş, şiirde bu durum, camî kürsüsü merkez alınarak daha bir belirginleştirilmiştir. Sezai Karakoç, "Türk edebiyatında, Âkif kadar, hayatı şiire ve şiiri hayata sokmuş şair yoktur," tespitinde bulunur.¹
- * Âkif şiirinde, şiirin mesajının birincil alıcısının entelijansiya değil de halk oluşu, Âkif'in şiir dilinin de zeminini belirler. Tahkiye, sohbet, hitabet, vurgulamalar bu şiir dilinin önemli unsurlarıdır. Şair, bu yollarla şiir dilini günlük dile yakınlaştırmıştır. Ebubekir Eroğlu, Âkif'in dili üzerine şunları söyler: "Konuşma dilindeki doğallığın şiir dilinde ifade edilmesini, yani modern şiirin amaçlarından birini Âkif'in başardığını söyleyebiliriz. Âkif'e 'modern şair' demek mi? Hayır."²
- * Tanzimat sonrasında ortaya çıkan dava adamı-şair profilinin önemli bir örneği olan Âkif, İslamcılık düşüncesiyle şiiri bir merkezde buluşturan geleneğin başlatıcısıdır.
- * Aynı zamanda, içinden geçtiği dönemin tanıklığını da yaptığı için, *Safahat*'ın, belge şiir diyebileceğimiz bir yanı vardır. Şair, söyleyeceklerinin büyük bir bölümünü şiir olarak söylemiş, geriye hayatının darası kalmıştır.
- * Kemikli, sert bir dili vardır şairin; son dönem şiirleri hariç, ses tonu çoğunlukla yüksektir.
- * Şair, bütünüyle modern olmasa bile, modern kullanımının öntünü açabilecek bir biçimde "ben'i şiire sokabilmiştir. Bu kısa saptamalardan yola çıkarak, Mehmet Âkif şiiri ile modern Türk şiiri arasında, kimi zaman doğrudan, kimi zaman dolaylı bir etkinin söz konusu edilebileceği, kimi zaman da bir benzeşmeden öteye gitmeyen şu bağlantılar kurulabilir:
- * Mehmet Âkif'in Tanzimat'tan sonra peyderpey şekillenmeye başlayan ve Cumhuriyet döneminde ciddi bir biçimde yenilenen Türk şiirine en önemli katkısının, günlük insanın şiirin muhatabı haline getirilmesi, günlük hayatın şiire dahil edilmesi ve dilin bu çerçevede seyretilmesi noktalarında olduğu görülür! Şair; "Nedir bu meskenetin, sen de bir kımıldasana! / Niçin kımıldamıyorsun? Niçin? Ne oldu sana? / Niçin mi?... "Çünkü bu fani hayata yok meylin! / Onun neticesidir sa'ye varmıyorsa elin." derken, günlük insanı muhatap almakta; "Hasan bizim yeni damad ne oldu anlamadık / Görünmüyor? / Kan koyvermiyor: Herif, kılıbk." derken günlük hayatı resmetmekte; ve her iki durumda da konuşulan günlük dili şiire taşıyabil-

mektedir. Âkif, "Seyfi Baba" vb. şiirlerde, Garip akımından önce, bu akımın yönelimlerini şiirin imkânlarından biri haline getirebilmiştir.

- * Benzer bir durum, tahkiyeye başvurduğu şiirler için de söylenebilir. Nazım'ın "Memleketimden İnsan Manzaraları", Turgut Uyar'ın "Akçaburgazlı Yekta"sı, Edip Cansever'in "Ben Ruhu Bey Nasılım", Sezai Karakoç'un "Taha'nın Kitabı", İsmet Özel'in "Bir Yusuf Masalı" bu etkilenmeye / benzerliğe örnek gösterilebilir.
- * Mehmet Âkif ve İsmet Özel'in ses tonları, kimi zaman aynı tepeden aynı mesafeye sesleniyorlar intibah uyandıracak kadar yakındır. (Ey şehit oğlu şehit / Ey kanıma çakıllar karıştıran isyan.)
- * Şairin bütün söyleyeceklerini şiirle söyleme çabası, benzer bir kaderi paylaşan Turgut Uyar'la aralarında ilginç bir akrabalık olarak değerlendirilebilir. Her ikisinde de şiirden geriye pek az bir hayat kalır.
- * Âkif'in İslamcılık düşüncesi, kendisinden sonra Sezai Karakoç tarafından, mümkün olduğunca şiirin içinde kalınarak, daha inceltilmiş bir biçimde işlenmeye devam edilmiştir.
- * *Safahat* şairinin şiirinde milletle kurduğu ünsiyetin (İslamcı gerçekçilik) bir benzerini Nazım Hikmet, sonraları farklı bir cepheiden yeniden kurmuştur (Sosyalist Gerçekçilik).

Kuşku yok ki, bu düşümler daha da çoğaltılabilir. Ancak düşümleri ne kadar çoğaltırsak çoğaltalım, hem niyetleri ve şiiri kurmaktaki tutumlarının farklılığından hem de sonraki dönem şairlerinin birden çok etkiye maruz kalmalarından ötürü, Âkif ile Âkif sonrası şiirimiz arasındaki ilişkinin kılcallarını genişletmek ve üzerinde çok rahat konuşulabilecek kalın damarlar açmak mümkün görünmüyor. Onunla aramızdaki ilişkinin kılcal değil geniş damarlı bir ilişki olduğunu söyleyebilmek için, şair Mehmet Âkif'in yerine, başlangıçta itiraz serhi koyduğum dava adamı şair Mehmet Âkif'i ön plana çıkarmamız icap ediyor. Ki çoğunlukla yapılan da budur!

4

Şiirin tarihinde şairin hayatının, ideallerinin, döneminin ve şiirinin iç içe geçtiği ve bütün bunların neredeyse bir terkip haline geldiği örnekler azdır. Tarihimizin hususi bir döneminde, (19. yy.'ın ortalarından 20. yy.'ın ortalarına kadar) bu tür şairlerin ortaya çıktığına tanık oluruz. Namık Kemal, Tefik Fikret, Mehmet Âkif, Nazım Hikmet ve hayatının bir diliminden sonra Necip Fazıl şiirle şiir dışı durumların iç içe geçtiği şu parçalı bütüne iyi birer örnektir. Necip Fazıl'ın ilk dönemi hariç, bütün bu şairleri, tavırları ya da politik duruşlarını dışarda tutarak konuşmak ve bu yolla varsa şiire etkilerinden bahsetmek imkânsız değilse bile sıkıntılıdır. Bu sebepledir ki, saydığım isimlerin tamamı, sonraki kuşaklar tarafından politik okumalara tabi tutulmuş, böylesi okumaların keskinliğinden ve keskinliğinden nasiplerini fazlasıyla almışlardır. Yine de var istiklalinin marşını kaleme aldığı, hem de var-

17

Ek 14: Dergâh Dergisi 260.Sayı "Mehmet Akif'in Modern Türk Şiirine Etkisi Varmıdır?" (2. Sayfa)

İhtilal Harbi'nin ateşi, kanyla iç içe geçtiği için, Âkif üzerinde kerhen bir uzlaşma söz konusudur. Uzlaşmanın şiiri etrafında değil, daha çok samimiyeti, ilkel duruşu, hatta şiirini milleti için feda ediş gibi, ilkesel noktalarda olduğunu görürüz. Tesiri altında kalan bir bakıma Âkif şiiri değil, "Âkif duruşu" dur. Özellikle şairin fikri mirasını paylaşan şairlerde, yazarlarda, düşünce adamlarında bu etki, Âkif'e ilişkin söylemin merkezine oturtulmuştur. Nurettin Topçu, şairi şöyle anlatmaktadır mesela: "Bütün varlığını şiirle dile getiren Âkif, bizi bu dünyada iken büyük mahkemenin huzur(una) yükselten mürididir; büyük kurtancımızdır."⁷

5

Yazı boyunca, sonuç niyetiyle içimde tutuğum

bir düşünceyi artık paylaşabilirim. Türk tarihini Türk şiiriyle iç içe düşünmek mecburiyetinde olduğumuz dönemler vardır. Türklerin İslam dinine geçerken yaşadıkları büyük sosyal, siyasal, psikolojik dönüşümü Ahmet Yesevi, 13. yy. Anadolu'sunda meydana gelen buhranı Yunus Emre, 20. yy.'ın kavşağında gelip dayandığımız medeniyet krizini de Mehmet Âkif'siz düşünemeyiz. Şairliğini isminin ister öüne ister arkasına koyalım, Âkif, tarihimizin önemli bir döneminde o büyük geleneğe uymuş, zamanın açtığı yarıyı şiirle sarmış, şiirle yol göstermiş, şiirle uyarılmış ve şiirle uyandırmıştır. Bu ne divan şiiri geleneğinin, ne Tanzimat şiirinin, ne de modern şiirin şiir algısına bağlı kalınarak girilebilecek bir dava değildir. Âkif'in Türk şiirine sınırlı ama Türk tarihine güçlü etkisinin sebebinin burada aramalıyız.

(Bu yazı, Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi, Medeniyetler İttifakı Enstitüsü ve Zeytinburnu Belediyesi tarafından ortaklaşa düzenlenen "Uluslararası Mehmet Âkif Ersoy Sempozyumu"nda tebliğ olarak sunulmuştur.)

¹ Ademo. *Kültür Endüstrisi*.

² Ebubekir Eroğlu. *Modern Türk Şiirinin Doğuşu*, s. 25.

³ Sezai Karakoç. *Mehmet Âkif*, s. 37.

⁴ Ebubekir Eroğlu. *Modern Türk Şiirinin Doğuşu*, s. 25-26.

⁵ *Fatih Kâşiusinde*, s. 227.

⁶ *Mahalle Kahvesi*, s. 109.

⁷ Nurettin Topçu. *Toplu eserleri 10 - Mehmet Âkif*, s. 14.

Kitab-ül Hiyel'de "Çok katmanlılık" ya da "Çoğulculuk"

EMİR ALİ ÇEVİRME

Roman sistemlerinden postmodernist roman yazma anlayışının ve literatürünün alt bir terimi olan "çoğulculuk" anlayışı, yine anılan roman sisteminin yapısal/kurgusal ve tematik anlamda olmazsa olmazlarından.

Çoğulculuktan temel kasıt, farklılıkları çoğaltmak ve farklılıklara imkân tanımadır. Modernizmin temel özelliklerinden olan tekçilik anlayışı, her şeyin tek bir amaca hizmet ettiği ve her şeyin tek bir doğrusu olduğu anlayışına karşı olarak postmodernizmde çoğulculuk hakimdir. Orta Çağ'ın karanlık dönemlerinden; Aydınlanma Çağı, Rönesans, Reform ve bu önemli dönüm noktalarının ardından gelen Sanayi İnkılabı ile Avrupa'nın bu dönemden kurtulması ve bu bağlamda bilimsel çalışmaların geçmişe göre hızlı bir biçimde artması sonucu; bilimsel metodların "tek gerçeklik", dolayısıyla bunun sonucunda gelişen bilimsel gelişmelerin/ürünlerin de "tek doğru" doğru olarak kabul gördüğü bir anlayış 20. yüzyılın ortalarına kadar hakim olmuştur. Dış dünya içerisinde, bilimsel ve bunun çeşitli görünüm-lerle etki ettiği ve geliştirdiği ekonomik düzen, toplumsal yapıda sosyolojik bağlamda karşılığını bulmuş, genel anlamda toplumu etkisi altına alan bu gelişmeler özel anlamda da bireyi etkisi altına almakta gecikmemiştir.

Tüm bu bilimsel çalışmalar 17. yüzyılda özellikle Newton fiziği ile doruk noktaya ulaşmıştır. 20. yüzyıla kadar etkisini bilimsel çalışmalarda yoğun bir biçimde hissettiren ve sarsılamaz denilen, "zaman"ın değişmez ve bilimsel verilerde "kesinlik" in egemen olduğunu savunan bir anlayış, 1905'te Albert Einstein'ın *Annalen der Physik* adlı dergide "Hareketli Cisimlerin Elektrodinamiği Üzerine" adlı 2. makalesinde açıkladığı "İzafiyet Teorisi/Özel Görelilik Kuramı (The Theory of Relativity)" ile sarsılmıştır. Bu

teorem en genel bağlamda, tüm varlıkların ve söz konusu bu varlıkların fiziki olaylarının izafi/göreliliği/değişebilir olduğu anlayışına dayanır. Einstein'ın kuramı bu bağlamda çok önemli bir dönüm noktasıdır.

İçinde bulunulan toplumsal, ekonomik, bilimsel gelişmelerden kendine pay çıkaran ve bu gelişmelerden çeşitli şekillerde etkilenen edebiyat sanatı ve dolayısıyla roman sanatı, içinde bulunulan bilimsel gelişmelerin bir başka fraksiyonunu da romanların ana yapı kurgu düzenine taşımışlardır. Yukarıda anılan bilimsel gelişmelerden en uzun soluklu olanlarının başında ünlü fizikçi Isaac Newton gelmektedir. Newton fiziğinin hakim bir anlayış olarak varlığını sürdürdüğü, yani zamanın tek bir düzlem üzerinde, zaman sürecinin delinmeden/sekteye uğramadan aktığı ve gerçekliğin boyutunun tek, değişmez ve kesin olduğunu öne süren anlayışın olduğu dönemlerde yazılan romanların, yine bu bilimsel anlayışa koşut olarak, vaka kuruluşunun tek bir zamansal düzlemde aktığı ve gerçeklik veya tematik bağlamda sonucunun tek bir doğruya bağlandığı anlayışı egemendir.² Roman kurgusunu zamansal anlamda belirli bir zaman aralığında başlatan romancı, bu zamansal örgünün ama hızlı ama yavaş ilerleyen doğru akması sonucu ve yine belirli, gerçek/reel bir zaman aralığında bitiren romanını.

Isaac Newton'un geliştirmiş olduğu ve tek bir düzlemde akan "zaman"ı ve "kesinlik"i, bir anlamda "tek gerçeklik"i savunan fizik anlayışını büyük oranda sarsan Albert Einstein'ın İzafiyet Teorisi ile "zaman"ın çok boyutlu olduğu, madde ve maddenin fizikî görünümünün tek ve kesin olmadığı; aksine "çok boyutlu" ve "değişebilir" olduğu şeklindeki kuramsal görüşü; yukarıda da değindiğimiz gibi, döneminin koşullarını takip eden ve bu koşulların ekonomik, sosyolojik, fel-

sefik görünümünü bünyesine kendi yolları ile alan, kendi özel koşullarına göre hazmeden edebiyat sanatı ve bir anlamda roman sanatı, anılan etkileri, yani zamanın çok boyutlu olma özelliğini ve gerçekliğin artık tek olmadığı şeklinde sistemleştirilecek birtakım olguları romanın ana yapı/kurgusuna ve tematik özelliklerine yansıtmıştır.

Postmodernist roman sistemi yukarıda tarihsel dönüm noktalarını çok kısa olarak aktardığımız süreçte koşut olarak gelişir. Zamanın tek bir noktada düzenli bir biçimde aktığı şeklindeki olgu ve bu düzlemde yazılan romanlarda kullanılan başlama ve bitiş belli olan "tek" bir zamanın postmodernist sistemde çok boyutlu hale geldiğini ve birden fazla olmak suretiyle yapıyla oynandığını; yine postmodernist roman sisteminin tam olarak ortaya çıkmamış olduğu dönem ürünlerindeki tek gerçekçi anlayışın, postmodernist sistem içerisinde karşılığının bile olmadığı varsa da çok boyutlu hale geldiği; bunlara ek olarak kesinliğin egemen anlayış olduğu ve bunun özelliklerini romanların sonuç bölümleri bağlamında tek bir noktaya, mutlaka bir noktaya bağlanma zorunluluğu, yani bir sona bağlanmasının tabiri caizse ağır başlı gerekliliğinin postmodernist jandarı tamamen terk edildiği ve bunun ciddi olmaktan çok uzak, bir amacı da olmayan, ironik başlayan ve öyle de devam eden bir metnin ironik bitmesinin aldığı görülecektir. Kısacası, çeşitli gelişmelerin bir ürünü olan postmodernist roman sistemi içerisinde; metinlerarasılık (intertextuality), üst-kurmaca (metafiction)³ gibi temel özelliklerden biri olmuştur çoğulculuk ve çok katmanlı yapı.

Metnin karnaval hâli: "Çoğulculuk"

Postmodernist roman sisteminin kurgudaki temel